TEXT PROBLEM WITHIN THE BOOK ONLY

वैद्य दप्तरांतून निवडलेले कागद

खंड २

सन १७४०

संपादक—

शंकर लक्ष्मण वैद्य,

३७६ बुधवार पेठ, राममंदीर पुणें.

शके १८७०

किंमत तीन रुपये.

अनुक्रमणिका

मुद्रक–अनंत कृष्ण कुलकर्णी, आनन्द प्रिंटिंग प्रेस, १८२ सोमवार पेठ, सातारा.
प्रकाशक–शंकर लक्ष्मण वैद्य, ३७६ बुधवार पेठ पुणे

पुरस्कार १७४०

'वैद्यदप्तरांतून निघडलेले कागद' खड २ रा हा प्रसिद्ध होत असलेला पाहून मडळाला फार समाधान वाटत आहे. खड ३ रा हाही याबरोबरच निघत आहे यामळे समाधानात आणखी भर. श्री शंकरराव वैद्य यांनी आपल्या घराण्याचे कागद मोठ्या कष्टाने आणि साक्षेपाने जमवून त्याच रीतीने ते सर्व लावले व प्रसिद्धीसाठी तयार करून ठेवले, याबद्दल त्याचे घराणे ऋणी राहीलच पण महाराष्ट्रानेहि राहिले पाहिजे पाऊणशेच्या परात व त्यातून प्रकृतिमान व मन:स्वास्थ्य बेताचेच, असे असूनही दादासाहेब वैद्यानी एवढा खटाटोप कशासाठी केला व उरलेले आयुष्य पूर्ण विश्रांतीत का घालवीत नाहीत याचा सुविद्य विचारी जनतेने काळजीपूर्वक अभ्यास केला पाहिजे व त्याचे कार्य नीट रीतीने कसे पुढे चालू राहील याचीहि चिंता वाहिली पाहिजे असो आम्ही प्रथम श्री शकररावजीचे अभिनदन करून हा लहानसा पुरस्कार सादर करतो.

या खडांत एकदर ९४ पत्रे प्रसिद्ध केली आहेत. त्यापैकी पहिली १२ सोडून बाकीची सन १७४० मधली आहेत. श्री वैद्यानी त्याचे प्रस्तावनेत चागले वर्गीकरण केलेच आहे बहुतेक पत्रे हिशेबाची व घरगुती व्यवहाराची आढळली तरी तीत किती-तरी तथ्य आहे. शिवकालीन हणमते घराणे, आंगरसाचे सुभेदार शिवभट साठे याचे घराणे, बाबूजी नाइकाचे घराणे यासारख्या इतिहासप्रसिद्ध घराण्याविषयी, घोम बाणेरे, मेडद कासारी वगैरे स्थळाविषयी, तसेच कर्नाटकाच्या चदासाहेबाची कैद, गोवळकोटची लढाई यासारख्या महत्वाच्या घटना याची नवीनच माहिती प्रस्तुत खंडावरुन मिळणार आहे सराफाना व अर्थशास्त्रज्ञाना जुन्या सराफी व्यवहाराची चागली ओळख होईल. 'शनवार तेली' व 'सोमवार तेली' या तेल्याच्या पोटजाती आहेत पेठाशी त्याचा काही सबध नाही. बेने-इस्राएल शनिवारी धार्मिक कारणा-साठी घाणा बद ठेवतात म्हणून त्याना 'शनवार तेली' म्हणतात, व तिळवण तेली किंवा मराठे तेली सोमवारी घाणा बद ठेवतात म्हणून त्याना 'सोमवार तेली' असे नाव पडले आहे

ऐतिहासिक पत्राचे प्रकाशनासबधी अडचणी हा मडळात वाचलेला लेख उद्बोधक आहे. खडाच्या प्रस्तावना वाचनीय आहेत

श्री शकरराव याना पुढचे खड सपादण्यास दीर्घायुरारोग्य लाभो व असेच पुरस्कार लिहिण्याचे योग मडळास येवोत अशी सशोधनेश्वराजवळ प्रार्थना आहे.

श्रावण शु॥ ८ \
शके १८७०

चिंतामण गणेश कर्वे
चिटणीस
भा. इ. स. मंडळ.

खंड २ ची प्रस्तावना

मानवानी आपल्या आयुष्यातील प्रत्येक क्षण निरर्थक न दवडता तो कारणी लावावा असा अर्थ ज्यांत अभिप्रेत आहे असा कवी वामन पंडित याचा ॥ काळ चोर घिरट्या बहु घाली। पामरा तुज वशी निज आली॥ जाग जाग स्वरूपी लवलाह्या। जातसे वय अमोलिक वाया॥ हा श्लोक वारवार मनात येऊन माझें उतार वयातही वैद्य दफ्तरातील निवडलेल्या जुन्या ऐतिहासिक कागदाचा हा दुसरा खंड परमेश्वर कृपेने बाहेर पडत आहे पहिल्या बाजिरावांच्या कारकीर्दी अखेरचे निवडलेले कागद खंड पहिला व त्याची पुरवणी अशा दोन पुस्तकात छापलेले आहेत, दफतरातील कागद निवडण्याचे काम बहुतेक ब्रिटिश अमदानीतच केल्यामुळे कागदाचे खंड इसवी सन सालाप्रमाणेच करणे सोईचे वाटले. शालिवाहन शक किंवा राजशक या प्रमाणे करावे असे मनात आले नाही, असे नाही; पण कोणत्याही कागदाला इसवी-सनाप्रमाणे ही तारीख देणे भाग होते. कारण ऐतिहासिक संदर्भग्रंथ इसवी सन देऊनच लिहिलेले आहेत. तीनही शकाचा प्रारंभकाल एक नसल्यामुळे कोणत्याही शकाच्या खंडात २ दुसऱ्या शकाचा समावेश करावा लागतो. एका इसवी सनात जानेवारी ते डिसेंबर अखेर २ फसली शक, २ शालिवाहन शक किंवा २ राजशक येतात. फसली शक अदमासे मे किंवा जून महिन्यात असतो. तो मृगाला सुरू होतो. शालिवाहनाचा चैत्र अदमासे एप्रिलमध्ये येऊन, फाल्गुन मास मार्चमध्ये येतो. राजशक साधारणपणे मे किंवा जूनमध्ये येतो. फसली व राजशक ह्याचे प्रारंभ कालात फारसा फरक नसतो. इंग्रज सरकारने मुलकी साल मार्चअखेर संपवून, वर्षारंभ एप्रिलमध्यें ठेवला होता. आपल्या शालिवाहन शकास अनुसरून असे केले असावे असे वाटते. आता ब्रिटिश आमदानी संपुष्टात आल्यामुळे आपल्या शकाप्रमाणे कागद लावावे असे मनात आले. पण मला वेळ नसल्यामुळे तसे करणे शक्य दिसेना. म्हणून खंडाची वाटणी इसवी सन सालाप्रमाणे केलेली कायम करणे भाग पडले पुढील खंडाचा पुरवणी खंड न काढता पूर्वीच्या कालातील कागद खंडाच्या प्रारंभी देण्याचा विचार केला आहे. कमी महत्त्वाचे कागद दप्तरात आहेत, ते पाहून कोणास छापावेसे वाटल्यास माझी हरकत नाही. प्रत्येक पत्रावर मिती व तारीख दिली आहे.

ऐतिहासिक कागद म्हणजे केवळ लढाईची किंवा राज्यक्रांत्याची वर्णने नसून सामान्यतः कोणकोणत्या विषयाचा समावेश करावा लागतो हे कै. न्या. रानडे यांनी रा. ब. वाड याच्या पेशव्याच्या रोजनिशाना जी प्रस्तावना लिहिली आहे, त्यात दिले आहे. त्यातील विषयाचा तपशील माझ्या "ऐतिहासिक पत्राचे प्रकाशनासंबंधी अडचणी" ह्या निबंधात परिच्छेद ९ मध्ये दिला आहे. ज्याच्या कर्तबगारीने मराठी राज्य इतके दिवस टिकून राहिले होते, त्याच्या पत्रांना मी विशेष महत्व दिले आहे. सन १८१८ नंतर इंग्रजी आमदानीत त्याच्या घराण्याचा मागमूस होता, पण त्यास महत्व मुळीच ठेवले

नव्हते. आपले बूड कायम करण्या पुरताच त्याचा उपयोग इंग्रजानी करून घेतला, असें म्हणणें गैरवाजवी नाही. यात सस्थानिक व सरजामदार व सरदार याचा समावेश होतो. हिंदु कायद्याप्रमाणे जिनगीच्या वाटण्या घराण्यापैकी कोणीहि मृत मनुष्य झाला तर वारसा हक्काप्रमाणे होतात. वाटण्या एक पैपर्यंत झाल्यामुळे कित्येक कर्तबगार घराणी दारिद्र्यावस्थेस जाऊन धुळीस मिळाली आहेत त्यातील हयात पुरुषाना आपल्या पूर्वजाच्या पराक्रमाची व योग्यतेची कल्पना कितपत आहे याची शका येते. हल्ली कांही घराण्याचे इतिहास छापलेले असून काहीचे छापण्यात येत आहेत, यामुळे त्या घराण्यांतील पुरुषाच्या कर्तबगारीची व पराक्रमाची माहिती घेण्यास मार्ग झाला आहे. सस्थानिक किंवा सरजामदार याचा वारसा, हिंदुधर्मशास्त्राप्रमाणे न ठरवितां तो ठरविण्याचे इंग्रजांनी आपल्या मर्जीवर ठेवले होते.

वैद्य घराण्याचा सबध किती निरनिराळ्या घराण्याशी होता हे दाखविण्याचा प्रयत्न करताना त्याच्या सपर्काचाहि उल्लेख करावा लागला आहे, परन्तु अशा घराण्याना कर्ज देण्यात वैद्याचा काय उद्देश होता, याचा विचार केला असतां, मराठी राज्याच्या स्थापनेसाठी वैद्यानी केलेला स्वार्थत्यागही दिसून आल्या खेरीज राहात नाही. त्यांनी मोठमोठ्या सरदाराना पैसे पुरविलेच; पण त्या बरोबरच त्यांनी त्याचा आपल्यावरील विश्वासही इतका वाढविला की, कोणत्याही राजकीय बाबतीत सरदार–सरजामदार त्याचा सल्ला घेतल्याखेरीज रहात नसत. **छत्रपती, पेशवे, आंग्रे, भोसले, सचीव, प्रतिनिधी, हणमंते,** आमात्य व इतर सरदार याना **वैद्य हेच** योग्य सल्लागार वाटत असत, असे त्याची पत्रे वाचली असता दिसून येते. सावकारी पेशापेक्षा त्याच्या सल्लागारीसच विशेषेकरून महत्व देण्यात येत असे, म्हणून त्याना कोणी ‘ नाईक ’ म्हणत नसत.

या खडातील कागदाचे वर्गीकरण विषयाचे व व्यक्तीचे महत्व लक्षात घेऊन केले आहे व त्यास अनुसरून प्रस्तावनेत त्याची माहिती देऊन ती लिहिण्याचा प्रयत्न केला आहे. ही प्रस्तावना वाचल्याखेरीज कागदाचे महत्व कळणार नाही. म्हणून वाचकानी कागद वाचण्यापूर्वी प्रस्तावना वाचावी, अशी विनति आहे. केवळ कागदाचेच वाचन केल्यास ते नीरस व व्यर्थ होईल म्हणून ही सूचना केली आहे. विषय व व्यक्ती याच्या संबधाचे जे कागद आहेत. त्याचे नबर प्रस्तावनेत एकत्र दिले असल्याने ते कागद त्या नबराच्या क्रमाने वाचले असतां विषय व व्यक्ती याच्याबद्दल माहिती होण्यास अडचण पडणार नाही.

वर्गीकरण–१ सनदा व आज्ञापत्रे. २पत्रे (अ) वैद्यास आलेली (ब) वैद्यानी लिहिलेली (क) इतरानी एकमेकास लिहिलेली. ३ हिशेब. ४ पावत्या. ५ याद्या:– कापडाच्या, दागिन्याच्या, कर्जदाराच्या वगैरे. ६ लढाया. ७ देवालये व धार्मिक कृत्ये. ८ वैद्याचे मुक्काम. ९ महत्वाची कर्तबगार माणसे:– छत्रपती, अष्टप्रधान, सरदार, सरजामदार, मुत्सद्दी, इनामदार, वतनदार, सल्लागार, सुभेदार, कारकून, वकील वगैरे.

१ सनदा व आज्ञापत्रें:—सनद याचा अर्थ ‘अधिकारपत्र’ किंवा ‘ देहेनगीपत्र ’ या शब्दांनी जरी होत असला तरी तो त्याहीपेक्षां व्यापक असल्याने त्याचे स्पष्टीकरण

करणें जरूर असून इष्टही आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजाना अष्टप्रधान नेमावे लागले, याचे कारण पाहूं गेलें असता असे दिसून येते की, राज्यकारभार चालविण्यास लागणाऱ्या मनुष्यबलाची व ज्ञानबलाची त्यानी योग्य तजवीज केली आहे कोणाला लढाईचें, तर कोणास फडणविशीचे, कोणाला न्यायाचे, तर कोणास चिटणिशीचे अगर मुजुमदारीचे वगैरे कामे करतां येतील हे पाहून योग्य मनुष्यांची निवड केली आहे व अंगी असलेले बुद्धिचातुर्य दाखविण्यासाठी राष्ट्रोपयोगीं कामे करण्यास वाव देऊन त्या त्या कामाची जबाबदारी त्यांच्यावर सोपविली. कोणास गावाचे उत्पन्न इनाम करून दिले, व कोणास खजिन्यातून नवत नेमणूक करून दिली. काही बाबतीत धार्मिक बुद्धीनेही देवस्थानास किंवा ब्राम्हणास काही गावे व जमिनी इनाम करून दिलेल्या आहेत. या सबधाने जी पत्रे त्यांनी करून दिली त्यासच 'इनाम पत्र' हे नाव आहे. काही इनामे राज्यांतील कामे, हुकुम होतील त्याप्रमाणे करण्यास तयार राहाण्यासाठी व काही लोकांस राज्यकारभाराची जबाबदारी पार पाडण्यासाठी वतने दिली आहेत. य त इनामदार, सरंजामदार व वतनदार याचा समावेश होतो. कामगिरी करून यजमानास खूष करणाऱ्या काही लोकांस सबद गांवे दिल्याचे व काहीना फक्त जमिनी दिल्याचे आढळून येते. अशा इनामदाराना इनामाबद्दल सरकारची नोकरी करावयाची नसते. सरजामदार व वतनदार याना नोकरी करावी लागते, म्हणून त्याना दिलेल्या देणग्या सरकारच्या मर्जीवर चालू राहातात दोघानाही राजनिष्ठ राहाणे जरूर असते. आता वतने कम्यूट म्हणजे खालसा झाली आहेत. वतनदारास काही प्रमाणात नक्त नेमणूक देतात.

'आज्ञापत्रें' ही महाराजांनीच सनदांची अमलबजावणी करण्याकरिता काढलेली पत्रें असतात. 'आज्ञापत्र' ही खरी सनद नव्हे. ज्यास इनाम देणगी द्यावयाची त्यांच्या नावे छत्रपतींनीं लिहून दिलेले जे पत्र ती मूळ 'सनद' होय. तिची व आज्ञापत्राची भाषा थोडी निराळी असते ज्यास इनामपत्र द्यावयाचे त्याच्या मूळ सनदेत 'मोकासा इनाम दिला असे' या वाक्यापुढे पुढील मजकूर असतो 'तरी तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वशपरंपरेने अनभऊन सुखरूप राहणे.' व शेवटी 'पा। हुजूर मोर्तब असे' ही वाक्ये असतात. आज्ञापत्रांत पुढील निराळा मजकूर अमलबजावणी कामगारास लिहिलेला असतो 'तर तुम्ही मौजे मजकुरास ताकीद करून यास व याच्या पुत्रपौत्रादि वशपरपरेने याजकडे इनाम चालवणे, या पत्राची नकल करून घेऊन हे पत्र भोगवटयास, त्यास परतोन देणे. जाणीजे.' व शेवटी तारीख देऊन 'पा। हुजूर' लिहिलेले असते. अधिकाऱ्यास आज्ञापत्रे काढताना वर्तमान व भावी कारकून (लेखक) यांचाही समावेश केलेला असतो. म्हणून अशी सनद 'यावच्चद्र दिवाकरौ' आहे असे म्हणावे लागेल. धुळ्याचे रा. भास्कर वामन भट यांनी "महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक पुरुषाच्या मुद्रांचें प्रदर्शन" असा लेख 'इतिहास व ऐतिहासिक' मासिकातन २८ ते ३१ च्या जोड अकात लिहिला आहे. त्यातील या सबधाच्या मजकुराने माझ्या वरील मतासच पुष्टी मिळते शिक्का व मोर्तब यात श्रीकाराच्या एका बाजूस चद्र व दुसरे बाजूस सूर्य हेच दर्शवितात. ही आज्ञापत्राची भाषा फार व्यापक आहे. गावचे पाटील कुलकर्णी, देशमूख, देशपाडे यास ही आज्ञापत्रे याच मजकुराची काढलेली असतात. कांही आज्ञापत्रांत 'नूतन पत्राचा प्रतिवर्षी आक्षेप न करणे' असाही मजकूर असतो.

सनदा व आज्ञापत्रें यांना 'राजपत्रें' म्हणत, असे दफतरांतील सनदांच्या फेरिस्तांच्या कागदातील यादीवरून दिसते. ही राजपत्रे निरनिराळ्या अमलदाराच्या कचेरीतून तयार होत. मुख्य सनद व मुकदमाचे आज्ञापत्र फडनिशी कचेरीतूब व बाकीची राजपत्रे चिटणिशी कचेरीतून निघत. फडणिसाकडे वसुलाचे काम असल्यामुळें त्याचेकडून वसुलाशी सबध असणारी फक्त ही दोन राजपत्रे तयार होत असत, असे दिसते.

सनदा संबधी पुष्कळ लिहिण्यासारखे आहे. यासंबधाने जास्त माहिती विशिष्ठ सनदा सबधी लिहिताना वेळोवेळी दिली जाईल. सनदा अष्टप्रधानापैकी कोण व कशा लिहितात या बद्दलची माहिती, व्हर्नाक्युलर ट्रान्सलेशन सोसायटीचे विद्यमाने कै. दत्तोपंत पारसनीस 'भारत वर्ष' नावाचे मासिक काढीत असत, त्यातील पुस्तक २ अंक २ मध्ये 'मराठी दफतर' म्हणून एक प्रकरण आहे, त्यात सविस्तर दिली आहे. ती वाचकांनी जरूर वाचावी.

भास्करभट वैद्यांना कोकणांत नरवण, कासारी वैद्यलागवन वाटद, रीळ व साडेलागवन या ठिकाणी इनाम जमिनी दिलेल्या होत्या ब्रिटिश अमल सुरू झाल्यावर सनदेत लिहिलेल्या जमिनी निश्चित करणे कठिणझाल्यामुळेइग्रज सरकाराने त्या जमिनीच्या उत्पन्नाइतकी नक्त नेमणूक त्याच्या वारसास खजिन्यातून देण्याचे ठरविले. यासच 'इतलाख इनाम' म्हणतात. ही नेमणूक अजून वैद्य घराण्याच्या एका शाखेकडे चालू आहे.

कोर्टदरबारांत सनदा व आज्ञापत्र यात भेद करीत नाहीत, सर्वच सनदा समजतात. शाहूमहाराजांच्या आज्ञापत्राच्या शेवटी 'लेखनालकार' असा शब्द असून त्यापुढे मोर्तब (समाप्तिमुद्रा) असते सनदापत्रावर महाराजांची स्वाक्षरी नसते. प्रारभी प्रतिनिधी व पंत प्रधान याचे शिक्के असून शेवटी जो मोर्तब असतो त्यांत 'मोर्तबसुद' अशी अक्षरे असतात आणि त्याच्याखाली 'रुजू सुरू निवीस' 'समत सुमत' 'समत मत्री' 'समत सरकार' असे लिहून बाजूस फसली सालाची मिती दिलेली असते आणि याच्याही खाली 'बारसुद' 'सुरू सुद' 'बार' 'बार' 'बार' असे लिहिलेले असते. सरकारच्या कोणत्याही सनदेवर सचिवांची 'रुजू सुरूनिवीस' व 'सुरु सुदबार' ही अक्षरे असावयाची. (भिडेकृत 'अष्टप्रधानाचा इतिहास' पान ३०३ पहा.) 'राजाज्ञा' हे पद नवीनच राजारामाच्या कारकीर्दीत निर्माण झाले. तेव्हांपासून 'समत सरकार' असे सनदापत्रावर लिहू लागले 'तेरीख' व 'बार' हे फडणीस लिहीत व याखाली ४ वेळा लिहिलेला 'बार' हा शब्द चौथा अष्टप्रधानांचा असावा असे वाटते. त्याच्या कचेरीत या सनदाची बारनिशी होत असावी. 'सुरुनिवीस' म्हणजे 'सचीव' याच्यामागे 'रुजू' शब्द का व 'सुमत' 'सरकार' व 'मंत्री' याच्यामागे 'समत' शब्द का याचे कारण समजत नाही. 'रुजू' व 'समत' याचा अर्थ एकच असावा असे वाटते.

आज्ञापत्रांत 'मुकदम' शब्दाऐवजी 'मुकदमानी' असा शब्द येतो. तो महाराष्ट्र कोशांत मुकदमाचे अनेकवचन असे दिले आहे. पण मला तो शब्द एकवचनीच वाटतो. रा. शंकरराव जोशी (इतिहास संशोधक) यानी शिवकालीन वतनदाराबद्दल लेख लिहिला आहे त्यात या शब्दाचे निरनिराळे अर्थ दिले आहेत, पण गावातील वतनदार 'मुकादम' कोण हे त्यावरून निश्चित होत नाही. ब्रिटिश अमल सुरू झाल्यावर जी वतनदारांची यादी तयार झाली आहे, त्यात 'मुकादम' दिलेला नाही पण आमच्या कागदात १८१९ सालच्या बावधन ता. वाई येथील पाटील किंवा कुलकर्णी याच्या नावें सरकारी पत्र न लिहिता मुकादमास लिहिलेले आहे हा गावचा अधिकारी केव्हा कमी झाला, हे कळत नाही. माझ्या कागदात मुकादमाला लिहिलेली सनदेसंबधी आज्ञापत्रें पुष्कळ आहेत व काही मुकादमास याद्या लिहिलेल्या नानासाहेब पेशवे याच्या कारकीर्दीतील आहेत. त्यात पाटील व कुलकर्णी यास पाठवून द्यावे असा मजकूर मोकदमास लिहिला आहे. खड १ पत्र न १२ मध्ये छत्रपतीनीं कासारी गावची जमीन वैद्याकडे चालविण्यासाठी जे आज्ञापत्र काढले आहे ते तारीख १७-११-२६ चे असून त्यात 'मोकदमानी' असा शब्द आहे बापूजी नाईक बारामतीकर याचे पूर्वज कृष्णाजी ना। बिन केशव ना। जोशी यास पिंपरी गावची इनामाची सनद सन १७२४ मध्यें मिळाली. त्याबद्दल बाजीराव पेशवे यानी मोकदमास जे आज्ञापत्र काढले आहे त्यात 'मोकदमानी' असा शब्द वापरला आहे. सन १७४४ मधील काही थोड्या पत्रात 'मोकदम' असाच शब्द आढळतो. यावरून 'मोकदम' व 'मोकदमानी' या दोन्ही शब्दाचे अर्थांत फरक नाही हे उघड आहे. 'पाटील' व 'कुलकर्णी' या व्यतिरिक्त पूर्वी 'मुकादम' हा गावचा वतनदार होता असे म्हणावे लागते 'मुकादमानी' हा निरनिराळ्या वतनदारातील मुख्य, असा अर्थ कोणी करतात. पण कोठे तितक्या वतनदाराना निरनिराळी आज्ञापत्रे काढलेली दिसून येत नाहीत. याबद्दल जास्त संशोधन होणे जरूर आहे.

सनदेवरील किंवा आज्ञापत्रावरील शिक्के किंवा मोर्तब याच्या मजकुरातील भाषा अशुद्ध असते. हा कारागिराचा दोष आहे. अधिकारी माणसाचे भाषाज्ञान कमी होते असें अनुमान काढणे चुकीचे होईल.

महाराजांचे अक्षर राजपत्रावर जरी नसले तरी त्यानी सनदेशिवाय इतर खाजगी मजकुराची किंवा हुकूमवजा जी पत्रे लिहिलेली आहेत त्यावर पत्राच्या शेवटी त्याचे अक्षर दिसून येते. अक्षराचे वळण व भाषा पाहून त्याचे पत्र ठरविता येते. 'बहुत काय लिहिन' 'प्रमान देन' ही शब्दरचना त्यात दिसून येते. अशी जी पत्रे सापडली, त्यातील बरीच छापण्यासाठी निवडली आहेत.

पूर्वी जी पत्रे लिहिण्यांत येत असत, त्यावर लेखकाची सही नसे. श्रीकाराच्यापुढे घराण्याच्या पूज्य देवतेचे नाव, उदाहरणार्थ 'रामचद्र' 'भवानी' 'शकर' 'गजानन,' असे लिहावयाचे व पत्राच्या शेवटी 'बहुत काये लिहिणे हे विनती' असा किंवा यापेक्षां जास्त मजकूर त्याने स्वतः लिहावयाचा, अशी पद्धत सरसहा दिसून येते.

लेखकाच्या अक्षराच्या वळणावरून तें पत्र कोणी लिहिले हे ठरवितां येते. कांही पत्रें आरंभापासून शेवटपर्यंत लेखकाने स्वतः लिहिलेली आहेत. 'शाहू छत्रपतींच्या सनदापत्रातील विशेष' असा निबंध भा. इ. सं. मंडळाच्या वार्षिक समेलनात तारीख २५-५-४६ रोजी मी वाचला होता. त्यातील काही मजकूर वर द्यावा लागला आहे.

न. ३० हें आज्ञापत्र बाणेरे गाव तिमाजी रघुनाथ हणमते यास इनाम दिलेला श्री देव चिंचवड याचे वहिवाटीस होता, तो राजाराम छत्रपतीनी भुजबलराव सेना सप्तहजारी याजकडे जरी दिला होता तरी तो काढून देवाकडे चालविण्याबद्दल रामचद्र नीळकंठ अमात्य यानी पुणे प्रांताचे सुभेदार नरहरी आपदेव यास ६-२-१६९९ रोजी काढले. जयसिंगराव जाधव सेनापति यांनी त्याच आशयाचे आज्ञापत्र बाणेऱ्याच्या मोकदमास ता. १०-१२-१७०० रोजी काढले आहे. जयसिंग हे धनाजीचेच नाव होतें. (न. ३१) जाधवरावाचा हुकुम अमलांत यावा म्हणून शकराजी नारायण सचीव यानी जाधवरावाचा दिवाण गोविंद हरी यास पत्र ता. २६-१२-१७०० चे लिहिले आहे. (नं. ३२). चद्रसेन जाधव यानी म्हसाजी फडतरे यास ३०-१-१७०९ रोजी पत्र लिहून त्यात बाणेरे गावच्या वसुलास त्यानी हरकत करू नये म्हणून लिहिले आहे.

आपाजी सोमवंशी सरलस्कर यानी भिमथडीतालुक्यातील मेडत गावता. २७।८।४० रोजी वैद्यास इनाम करून दिला (न. ६३) हा तालुका सोमवंशीकडे महाराजांनीं सरजामी मुलुख म्हणून दिलेला होता. यामुळे त्यावर त्याची हुकमत होती. त्यानी १।१०।१७४९ रोजी हा गाव वैद्याकडून काढून घेऊन त्या ऐवजी त्यास 'बऱ्हाणपूर' गांव दिला व त्या प्रमाणे त्या प्रांताचे सुभेदार खंडो आपाजी व गावचे मोकदम यास त्यानी आज्ञापत्रे काढली आहेत (न. ७१, ७७) इतक्या लवकर हा गाव हातचा जात असल्यामूळे आपला तोटा किती आहे हे वैद्यांचे कारकून व कमावीसदार धोंडो अनंत जोग व शिवराम तुकदेव करमरकर यानी यजमानास एका पत्रात सविस्तर कळविले आहे (न ८०) पत्र वाचनीय आहे. हे दोन्ही गाव सध्यां वैद्याकडे नाहीत. सोमवंशी सरलस्कर घराण्याची माहिती वैद्य दप्तर पुरवणी खंड १ च्या प्रस्तावनेत पान १०।११ मध्यें दिली आहे ही सरलस्करी शाहूमहाराजाचे मृत्यूनतर निंबाळकर घराण्याकडे गेली.

मेडद गाव वैद्याकडून परत घेतल्यावर पुढे बाबूजी नाा बारामतीकर जोशी यांजकडे तो गेला. त्यांच्या वंशजाच्या वाटणीमध्ये हा गांव ज्याकडे गेला त्यास 'मेडतकर' असे म्हणू लागले इंदापुराकडील 'बावडा' गांव ज्याकडे गेला त्यास 'बावडेकर' म्हणू लागले बारामतीची मिळकत जोशी घराकण्याडे आतां नाहीं त्यांच्या तेथील भव्य वाड्यात हल्ली मुन्सफ कोर्ट व मामलेदार कचेरी आहे. पुण्यांत शनिवार वाड्यापुढील जो मोठा वाडा मेडतकर व बावडेकरांचा समजला जातो, तो जोशांचाच आहे.

कासारी ता. रत्नागिरी हा गांव भास्करभट वैद्यानां महाराजांनीं १७२६ साली इनाम करून दिला. या गावची मोजणी धोंडो विश्वनाथ जोग व गोविंद हरी जोग

यानी केली, त्या गांवची लागवड १७४० साली अंताजीपंत गद्रे यांनी केली, पण राघोबा दरवे अर्धेल घेऊन गेले, ही हकीगत थोरात यांनी वैद्यांना कळविली आहे (नं. ४२). वैद्य हे तिकडून तादूळ बाई साताऱ्यांकडे आणीत, असे या पत्रावरून दिसतें या गावच्या वसुलासंबंधी हकीगत राघोबा दरवे यानी वैद्याना कळविली आहे (न. ९०). दरवे याच्या पत्राच्या शेवटी 'विनति लक्ष' असे लिहिलेले असते याचा अर्थही विचारणीय लाहे.

पत्रें-(अ) त्रिवर्ग वैद्यबंधूना आलेली व त्यांनी दुसऱ्यांस लिहिलेली सुमारे १५।२० पत्रे आहेत. यात बाजिराव बल्लाळ याचे कार्कीर्दीतीलच ८।९ पत्रे आहेत. नं ५ च्या पत्राचा लेखक शंकराजी बलाळ हा कोण हे समजत नाही. हे पत्र माचा महिमतगडाहून लिहिले असून त्यांत तेथील सुभेदार कृष्णाजी वामन खरे, व यमाजी शिवदेव मुतालीक ह छत्रपतीचा अमल कसा झिटकारतात, याचे वर्णन कडक भाषेत आहे. कोकणचा मुलुख खरोखर अंग्र्यांचा. त्याच्या पेक्षा हेच लोक कसे डोईजड झाले आहेत त्यास ताळ्यावर आणण्यास काय करणे जरूर आहे हे लेखकाने सुचविले आहे. हा काल गोवलकोटच्या लढाईचा आहे. त्यावेळी भास्करभट वैद्यांच्या सागण्यावरून शंकराजी बलाळ महिमत गडास गेला होता. या पत्रात नवीन अपरिचित शब्द आहेत. पत्र न ६ हे विश्वनाथजोशी चिपळूणकरानीं नागपूराहून पाठविले आहे त्यात रघूजी भोसले यानी दिलेल्या रकमा लवकरच पाठ वणे, असे लिहिले आहे. हा उल्लेख न. ५ मध्येंही आहे. हा वैद्याचा विश्वासूक कारकून असावा. न. ७ हे पत्र १७३८ मधील असून वैद्याचा कारकून शंकराजी कानो याने पाठविले आहे यांची पत्रें खड १ मध्ये असून त्याने वैद्यांना यात वसुलाची हकीगत लिहिली आहे. तो वऱ्हाड नागपूरकडे ही गेलेला आहे. महादाजी गदाधर आमात्याचा लासुर्णे गांव वैद्याकडे गहाण होता, त्याचे वसुलीसाठी हशाला पाठविण्यात आले होते. पत्रातील 'सनद' याचा अर्थ 'हुकूम' असा आहे. न ८ हे पत्र कृष्णाजी तानदेव साठे यानी भास्करभट वैद्यास लिहिले आहे. त्यांतील मजकूर विशेष महत्वाचा नाही पण बुरबाडचा हा राहणारा असून वैद्याचा तेथील जोशाकडे नात्याचा सबध होता. यामुळे वैद्य कोकणांत गेले म्हणजे तेथे जात. साठे कुलवृत्तात व सरदेसाई कुल वृत्तात यात या गावाबद्दल माहिती आहे. साठे हे तेथील महाजन होत. वाईचे धर्मपुरींतील साठे हे जरी सुसेरीचे आहेत. तरी त्याचा मूळपुरूष कृष्णाजी तानभट बुरबाडचा होता (साठे कुल वृत्तात पान ११४व११८) शिवभट साठे याच कुलांतील असावा. २५।१०।१७६४ च्या हिशेबाच्या कागदांत शिवभटाबद्दल सूचक माहिती आहे. त्यातच मुकुंद तानदेवाचा उल्लेख आहे. तो कृष्णाजी तानदेवाचा भाऊ असावा. नं.१२।१३।१५ची पत्रे कृष्णाजी हरी साठे यांनी लिहिली असून त्यात रामचंद्र गोपाळ शेणवी, हरभट केळकर, बाबुराव कोनेर कोल्टकर, शंकरभट (?), नानाजी ना। जोशी, महादाजी ना। निंबाळकर यांजकडील पैसे वसूल, होत नसून केसोपंत वैद्य हे रू. २५००० मागतात, त्याची तजवीज सदाशिव ना। रास्ते याचे कडून आलेले ७००० देऊन आपण बाकीचे भरतीस घालीत असाल तर द्यावे, असे सुचविले आहे.

केसोपंत हा बहिरभट वैद्याचा मुलगा, विश्वनाथ भटाचा चुलत चुलत भाऊ, जवळचा नातलग त्याच्या पेक्षा वयाने वडील होता. यापत्राचे महत्व त्यात उल्लेखिलेल्या व्यक्तीमुळे आहे. लेखक साठे हे मोठे सावकार होते व त्याचा वैद्यांशी नात्याचा सबध झालेला आहे. कृष्णाजी हरीची मुलगी बाबुराव वैद्यांची स्त्री पुढे झाली. तसेच नारायणराव पेशव्याची बायको पार्वतीबाई ही त्याची दुसरी मुलगी होय. कोलटकर, जोशी, रास्ते, रामचंद्र महादेव परांजपे, जानू चिंबलकर ह्यांची मोठी सावकारी होती नानाजी नाईक जोशी हे बाबूजी ना जोशांचेच जवळचे नातलग होत सदाशिव ना। रास्ते हे भिकाजी ना। रास्त्याचेच बधू होत. शेणवी याचाही पैशाच्या व्यवहारात उल्लेख आहे. पुंडलिक ना। रास्ते यांच्याशी वैद्याचा देवघेवीचा व्यवहार झाल्याचा उल्लेख पुष्कळ कागदपत्रात आहे. पण रास्ते घराण्याच्या इतिहासात याचा सबध कोठे लागत नाही (न. १३) हे पत्र लक्ष्मण बल्लाळ जोशी (वैद्याचा कारकून) यास कृष्णाजी हरींनी लिहिले आहे. त्यात त्याच्या न १५ च्या पत्रातील देवघेवीचा मजकूर आहे यात इंग्रजी लोखंडाचा उल्लेख आहे. यावरून इंग्लंडांतून तेव्हापासून लोखड येत असावे न. १६ व १७ ही पत्रे नारोबा ना। रत्नपारखी यानी वैद्यांस मोघमच गरज भाग–वावी म्हणुन लिहिले आहे. बहुधा पेशाबा। ही पत्रे असावी रत्नपारखीचा उल्लेख पुष्कळ कागदपत्रात देवघेवीबद्दल आहे. ते श्रीकारापुढे 'भवानीशकर' लिहित.त. न. १५ चे पत्र रामाजी ना। वाकडे याचे असून त्यनी सौ राधाबाई इजला रु २८७५॥ वैद्याकडून देवविले आहेत यातील सौ. राधाबाई ही पंत सचीवाची सबधी असावी; पण सबध कळत नाही. तिने रु. ५०० पोचल्याची पावती ७-११-३९ रोजी वैद्यास दिलेली न. ११ चे पत्रात आहे वाकडे व वैद्य याचे पैशाचे व्यवहार कसे चालत याचे हे पत्र द्योतक आहे. हे वाकडे वाईचे राहणारे होत.

न. ५९ हे पत्र रामचंद्र गोपाळ करकरे (वैद्याचा दिवाण)याचे असून त्यात पैशाच्या वसूलीचा तपशील आहे. न १५ च्या कृष्णाजी हरी साठे याच्या पत्रातील बराचसा मजकूर यात आहे त्यात बापूभट पैठणकर व काशिबा ना। बरडे या दोन व्यक्ती जास्त आल्या आहेत १७४१ च्या खतावणीतून याची नावे आलेली आहेत न. ८७, ८९, व ९३ ही पत्रे राघो हरी दरवे याची पैशाच्या मागणीबद्दल आहेत हा बदरावर व्यापार करीत असे, म्हणून त्यास पैसे वरचेवर लागत. नांदिवड्यास हे कुटुब अजून आहे. पत्राच्या शेवटी 'लक्ष शब्द आहे श्रीकारापुढे 'कराटेश्वर' लिहिलेले आहे 'कराटेश्वर 'हे शकराचे देवालय जयगडबंदर व नांदिवडे या पासून सुमारे एक मैलावर समुद्रकाठी आहे हे फार रमणीय असून देवालयाच्या खालून गोड्या पाण्याचाझरा ऊर्फ गगा वाहते व खाऱ्यापाण्याच्या समुद्राच्या लाटा त्यास येऊन भिडतात. हे देवालय वैद्यानीं बाधल्याचा उल्लेख कागदपत्रात आहे. वैद्याचा देवावर श्रावण महिन्यात रूद्रा–भिषेक असतो व देवापुढे नंदादीप असतो. नं. ५६ हें महादाजी अनंत गोडबोले यांचें पैशाच्या वसुलीबद्दलचे पत्र आहे.

(ब) आतां वैद्यांनी लिहिलेल्या पत्रात कांही महत्वाची आहेत. न. ४ हे पत्र गोवळकोटच्या सन १७३५ मध्ये झालेल्या लढाईचें आहे. पण पहिला बंद न मिळाल्यामुळे ते बरोबर लागत नाही. त्यांत नागोजीराव घाटगे, दुर्गोजी भोईटे, सताजी जाधव रामाजी महादेव बिवलकर, बाबाजी म्हसके, या लढवय्या लोकाची व काही सावकारांची नावें असून अपरिचित शब्द आहेत न. २३ हे पत्र संभाजी अंग्रे यांस लिहिले असून यांत चिमाजी अप्पाचा उल्लेख आहे, पण पत्र अपुरे आहे. पत्राचे मागील बाजूस रत्नाकर विठ्ठल याचा हरभऱ्याचा हिशोब लिहिला असून साल आर्बेन दिले आहे त्यावरून तारीख लावता आली. न. १४ चे पत्रात कृष्णाजी हरी साठे यास पैशाच्या व्यवहारा बा। माहिती विचारली आहे. त्याचे उत्तर त्यांनी नं. १५ च्या पत्रान दिले आहे. यात हैबतराव सुभेदार, महादाजी ना। सहस्त्रबुद्धे, गोविंद ना। दातार व परशुराम ना। अनगळ, या नव्या व्यक्तींचा उल्लेख आहे. पुरवणी वै. द. खड १ च्या सूचीत ४ अन॰ळ दिले आहेत त्यात परशुराम हे नाव नाही. न. २५ हे पत्र बापूजी गणेश जोग यास संगमेश्वरच्या तादुळाबद्दल असून बदूक व पिस्तुले मागितली आहेत. यावरून नांदिवड्यास पूर्वी हीं अस्त्रे तयार होत असावीत. न. २६ हे पत्र बाळंभटांनीं विश्वनाथभटास मानाजी पवार दुर्गोजी भोईटे, व नरसी सामराज याजकडील कर्ज वसूल करण्याबद्दल लिहिले आहे. हे सर्व लोक लढवय्ये गोवळकोट च्या लढाईत हाते.

(क) इतर पत्रात पत्र १ असून त्यातील विशेष असा आहे की, प्राणी हे घराणे २०० वर्षापूर्वी सासवडचे रहिवासी असून त्याचा नात्याचा सबध रामचद्रपत करकरे याशी होता. करकरे व प्राणी हे कऱ्हाडे आहेत. मातुश्रींच्या अस्थि इतक्या लाबवर वाई ओलाडून धोमास का पाठवाव्या हे कळत नाही. सासवडाहून आळंदीस जवळ नेऊन पवित्र इंद्रायणी नदीत त्या टाकता आल्या असत्या. दुसरी गोष्ठ अशी की प्राणी यास सुतक असल्यामुळे 'कृतानेक' या शब्दा पुढे 'नमस्कार' हा शब्द लिहिला नाही. हा धार्मिक वृत्ति अजूनही पाळण्या सारखी आहे. धोडो पत विठ्ठल-गणेश याचे काका मेढ्यास होते. तेव्हा तेथे हीं प्राणी घराणे असण्याचा सभव आहे. नं. ३४, ३५, ३७, ३८ व ३९ ही पत्रे हणमंते व श्री. देव चिंचवड यांचे मध्ये पैशाच्या देवघेवीचा झालेला पत्रव्यवहाराची आहेत. हणमत्या बरोबर देव किती सचोटीने वागले हे यावरून समजणार आहे.

३ हिशेब नं १० मध्ये मोठमोठ्या लोकाचे दिवाण ऊर्फ दिमत यांची नावे आहेत. ही ७ नावें एका कागदात आहेत अशी क्वचित् सापडतात. चि. भिकूस जोडा ८२ खर्च पडला आहे यावरून भिकंभट यावेळी जन्मलेला होता. त्याची मुन्ज १७४६ मध्ये झाली. हरबाजी ना। कोण कळत नाही. न. ७२ हा कृष्णाजी हरी साठे यांचा हिशोब आहे. यांतील व्यक्ति महत्वाच्या असून त्याचे पैशाचे व्यवहार मोठ्या रकमाचे आहेत. नं. ७९ हा हिशोब यशवंतराव महादेव पोतनिसांचा श्री. छत्रपतींच्या देण्याचा आहे. पोतनिसांचें खासनवीस असेहि आडनांव आहे. हे घराणे शिवाजी

महाराजापासून मराठी राज्यास उपयोगी पडलेले आहेत. हल्ली हे घराणे सरजाम-दार असून इनामदारही आहे. हिशोबातील रकमा मननीय असून लिहिण्याची पद्धत ही अनुकरणीय आहे. **रघुनाथ** भट **पटवर्धनाकडून** रु. ७३० **संभाजी आंग-ऱ्याचे** चिठीवरून जमा आहेत. हा **पटवर्धन** नागपूरकर भोसल्यास सेनासाहेब सुभे-गिरी मिळवून देण्यास फार उपयोगी पडला आहे याचे उपनाव **झिंप्रे** असेही आहे. यांतील '**अकबरी**' मोहराबद्दल वर्णन कोशात किंवा नानासो चाफेकर याच्या पुस्तकात मिळत नाही. न. ८३ चे पत्रात **वैद्यांना अष्टीचे** कुरणापैकी ३००० गवत दिल्याबद्दल **पोतनिसांनी मल्हारजी** कुरण्यास लिहिले आहे. याच्या श्रीकारापुढे 'रामोजयति' आहे. न. ८५ हा **सदाशिव गोविंद बाळ** चा हिशोब आहे. पूर्वी हे घराणे सुखवस्तु असावे व याचा **कृष्णाजी** **ना** **जोशी सातारकराचा** सबंध असावा. न. ८६ हा **राणोजी** भोसल्यास दिलेल्या कर्जाचा हिशोब असून यांत निरनिराळ्या गोसाव्यास दिलेल्या रकमा आहेत. त्यात काही **पुरी व गीर** ही आहेत. उ. निर्मलगीर, रामपुरी इ. पुरवणी खडामध्ये ६ **गोसाव्यांची** नावे आली आहेत. त्यापेक्षां ही जास्त आहेत. न. ३३ मध्ये, श्रीदेव चिंचवड कडून तिमाजी रघुनाथ हणमंते याची आई आमा यास पोच झालेल्या रु. ६७१६॥- रकमेचा हिशोब आहे.

४ पावत्याः-नं. ११, ३३, ४८, ५४, ५५ ह्या पावत्या आहेत. दुसऱ्या पत्रात ह्या पैशाबद्दल उल्लेख आहे त्यास बळकटी दाखल हे कागद छापिले आहेत. **सिलिमकर** व **कोकाटे** यास अनुक्रमे ५ व २ रु. देण्यास **सचिवांना** अडचण पडावी हे आश्चर्य आहे. यावरून त्याची त्याकाळची हलाखी व्यक्त होते. न. २ व ३ मध्ये नालबंदीचे पैसे रघूजीनी आपल्या नोकरास वैद्याकडून देविले, त्याच्या पावत्या आहेत. न. ११ मधील सौ. राधाबाईचा सचिवाशी संबंध समजत नाही.

५ याद्याः—न. ९ मध्ये शिमग्याचे पोस्ट वैद्य छत्रपतीच्या कोणत्या नोकरास देत. त्याची यादी आहे. पोस्ट शब्द फार जुना दिसतो. न. ४७ ही वैद्याच्या येणे रकमेची याद आहे. यांतील व्यक्ती पूर्वी येऊन गेलेल्या आहेत. रकमाचे आकडे मोठे असल्यामुळे ही याद मुद्दाम दिली आहे. या कागदाचे आरंभी यादीला झडती असे म्हटले आहे. या महिन्याचे बोटखतावरून यांतील नावे व तारीख ही मुकरर होत आहेत. दोन्ही कागदावरून काही लोकाची पूर्ण नावे व आडनावे निश्चित करतां आली. न. ४३, ४४, ५२, ६१ या कापडाच्या याद्या वैद्याच्या जामदार खान्यातील आहेत. कपडे कोणाकडून मिळाले व कोणास दिले याचा यांत खुलासा असून बरीच कपड्याची नांवे अपरिचित आहेत. नं. ४४ व ६१ ही जामदार खान्यातील सिलक बंदाची दोन निरनिराळी पानें आहेत. यात कापडाचा लिहिलेला जमाखर्च पाहण्याजोगा आहे. न. ७४ ही यादी **वैद्यांनी संभाजी आंग्रे** यास घेऊन दिलेल्या कापडाची आहे **यशवंतराव पोतनीस, अंताजी विश्वनाथ घाणेकर** यास सणगे **खर्च पडली** आहेत. ही **महत्वाची माणसें आहेत.**

या शिवाय आणखी दागिन्यांच्या याद्या आहेत, नं. २२ च्या कागदांत सोन्याचे व जवाहीर दागिने व मोत्यांचे दागिने दिले असून त्यांचे वर्णन ही दिले आहे. त्या काळी बायकांच्या अंगावर कोणते दागिने घालीत हे यावरून कळते. यावेळी वैद्य घराण्यात कोणाचे तरी लग्न असावे, असें दागिन्याचे प्रकारावरून व वर्णनावरून अनुमान निघते. ते कोणाचे होते ते मला ठरवितां आले नाही काही दागिने अपरिचित आहेत पूर्वीच्या कागदात जिनसाच्या सख्येचा आकडा देऊन शिवाय अक्षरी आकडा देण्याची चाल होती न. २७ ही यादी फार महत्वाची आहे. यांत १७४१ ते १७४५ पर्यंत ५ वर्षात कोणत्या कर्जदार लोकानी कर्ज नेले, ते काय दराने व कधी नेले, त्याची फेड कशी व केव्हा केली, खते परत नेली किंवा नाही, याचा तपशील सालावार दिला आहे. १७४० सालात १०० रु. व त्याहून जास्त रु. कर्ज काढणारी माणसे पुढे दिल्याप्रमाणे आहेत. **धोंडो महादेव** रु. ३६८, **सातापा मारूलकर** रु १००, **नागोजीराव पाटणकर** रु. ४००, **कृष्णाजी महादेव रानडे** रु १००, **संभाजी आंग्रे** रु ३३०. रु. १००, हून कमी कर्ज नेणारी माणसे ही आहेत, पण ती कमी दर्जाची नव्हती असे दिसून येईल. शके १६६७ (स १७४५) मध्ये **बाबूराव भोसले** यास रु. १३००, दिल्याचा उल्लेख असून त्याचे पुढे **ब्राह्मण** असे म्हटले आहे **भोसले** आडनाव ब्राम्हणांत होते की काय? **चंदाखानास** सोडण्यासाठी **रघुजीस** दिलेल्या रकमाचाही तपशील यात आहे म्हणून या यादीचे महत्व जास्त आहे त्र्यंबक विश्वनाथ केतकर यास १७४४ मध्यें रु. ५०० दिल्याचा उल्लेख आहे. ही यादी दरसाल वाढतच गेली आहे असे दिसून येईल. नं. ४८ ही कर्जदाराकडून येण्याच्या रकमेची यादी आहे.

नं. २८ पत्रात १७४० पासून १७५४ पर्यंत वैद्य घराण्यात घेतलेल्या सोन्याचे वजन, दर व एकदर किंमत दिली आहे ती रु १८४७६८=॥ आहे. १७५३ मध्ये ४ सोन्याची कडी घेतलेली कोणास दिली किंवा घेतली याची माहिती दिली आहे १ कडे **बाळंभटाची** बायको ग. भा. **सरस्वतीबाई** इचेकरिता, २ रे **विश्वनाथ भटाची** बायको सौ. **उमाबाई** इचेकरता ३ रे **तुळोजी आंग्र्याचे** नावे **दाजी त्र्यंबकास** देण्याकरता व ४ थे **रघूजी भोसले** याच्या नावे वऱ्हाडच्या सरसुभ्यास देणेकरता असा तपशील आहे या कागदावरून त्यावेळच्या सोन्याचे वजन लिहिण्याच्या पद्धतीची माहिती होते टीपेत याचा खुलासा उदाहरण घेऊन केला आहे. वजनेमापे सध्या बदलल्यामुळे ही माहिती महत्वाची आहे

न. २९ मध्ये विकत घेतलेले सोने कोणाच्या दागिन्याकरता खर्च केले त्याचे नाव, वजन व किंमत दिली आहे याशिवाय आणखी सोन्याच्या तपशिलाची माहिती देणारे कागद पुष्कळ आहेत ते छापले नाहीत. त्यावरून कोण बायका सुवासिनी व विधवा होत्या, कोणाचे लग्न कोणत्या साली झाले वारसे कोणाचे झाले याचाही खुलासा होतो.

नं. ४०, ४१ हे कागद **गुराप्पा सोनार** कडून कोणचे दागिने करविले, हे जरी दाखवितात तरी त्यात नवीन नाणे '**रयाल**' हे दिले आहे. या नाण्याबद्दल

शोधन होणे जरूर आहे. हे दागिने भास्करभट **छत्रपती** बरोबर **मिरजेच्या** स्वारीत ते, तेव्हां **म्हासाळ** मुकामी असतांना केले आहेत. पुरवणी खंड १ मध्ये ाळंभटाचा म्हासाळ येथे मुक्काम असताना झालेल्या खर्चाचे हिशोब दिले आहेत.

न. ५३ हे पत्र **तुळोजी** अंग्रे यांचे विश्वनाथभटास सोनाराकडून दागिने रविण्याबद्दल आहे. त्यात गुजऱ्या हा दागिना आहे. **कोकणापेक्षां वाई-साताऱ्या** डील सोनार कसबी असावे गुजरी हा पायातील बायकाचा रुप्याचा दागिना आहे

६ लढाया- नं ४५ व ४६ ही पत्रें मला नीट लावतां आली नाहीत. पहिलें पत्र ोकणातील गडबडी सबधी असून ते **विश्वनाथ भटांनीं जयगडाहून** स्वत. लिहिले आहे. **केसोपंत** हा **केसो त्र्यंबक अंग्र्या** कडील कारकून असावा त्याने **महाड** घेतल्याचे लिहिले आहे दुसरे पत्रात **अप्पाजी बावाचा** मुक्काम **तापीवर** दिला आहे व तेथें **शवे** आल्याचा व भोइटे ह्याचे जासूदही आल्याचा उल्लेख आहे. हा काय प्रसंग मजत नाही. न २३ च्या पत्रावरून **संभाजी अंग्रे** याने **कुलाबा** घेतला नाही असे दसते. न. ४ मध्ये गोवळकोटच्या लढाईसाठी केलेल्या तयारीची माहिती खंड २ ध्ये दिली आहे. नं ५ मध्ये ही या लढाईचा उल्लेख आहे

देवालयें व धार्मिक कृत्यें:--

वैद्यांनी देवालये **कोकणांत** बरीच बाधली वैद्याचे वडील **रघुनाथ भट** ानी **ळावगनास लक्ष्मीनारायणाचें** देऊळ व **जयगडीं कऱ्हाटेश्वरांचें** देवालय ाधून त्याची स्थापना केल्याचा उल्लेख आहे (न. ४९ ५०, ५१ व ८४). या बधाची पत्रे **नारो रघुनाथ थोरात** याचे हातची आहेत. या पत्रातून नवीन शब्द ालेले आहेत यांत '**हत्तीचें ओझें कोण उठवील**' ही म्हण आली आहे. देवळाच्या ाधणी सबधी **नांदिवड्याचे कृष्णंभट्ट** काळे याचे पत्र आहे त्यात देवळाच्या निर-नेराळ्या भागाची अपरिचित नावे आली आहेत (न. ४९) न. ८६ मधील **रत्नाकर विठ्ठलाचा सातारा** शहराशी कसा सबध येतो हे देताना मगळवारांतील काळ्या रामाचे सेवेसाठी **छत्रपतींनीं** ज्या सनदा दिल्या आहेत त्यावरून देवालया-ंबधी खालील गोष्ट विशेष वाटली, म्हणून देत आहे:-

आईसाहेब व, प्रतापसिंह महाराज याकडून ज्या सनदा श्री **रामाच्या** सेवेसाठी **गुजरास** मिळाल्या आहेत, त्यात श्री देवाच्या गाईच्या चाऱ्यासाठी मौजे **दरेखुर्द** येथील कुरण दिल्याचा उल्लेख आहे. यावरून देवाच्या सेवेकरता गाईची तजवीज करून तिच्या बाधण्यासाठी व चाऱ्यासाठी तजवीज करीत असत, असे दिसून येते. देऊळ बाधताना गाईसाठी गोठाही बाधीत असत असे अनुमान काढण्यास हरकत नाही. देवळातील देवाच्या जागेत गोठ्याचा ही समावेश होत असला पाहिजे. ही एक देवालयांसंबधी महत्वाची गोष्ट लक्षात ठेवण्या सारखी आहे. कुरणाची सनद देताना 'देवाच्या गाई' व 'आपल्या गाई' असा उल्लेख त्यात केला आहे. या वरून

देवाच्या गाई निराळ्या होत्या असें स्पष्ट होते त्या गाईचें दूध देवाच्या नैवेद्यास पवित्र मानण्यात येत असल्यामुळें अशी सोय असावी असें म्हणण्यास हरकत नाही.

वैद्यांचे मुक्कामः- **वैद्य** तिघे बंधू **छत्रपतीजवळ** सल्लागार असल्यामुळे त्यांचे मुक्काम कळले तर पुष्कळ **घडामोडी** कळण्याचा संभव आहे जमाखर्चावरून ते कळू शकतील, पण मला ते पाहण्यास वेळ नसल्यामुळे पत्रे वाचताना जे समजले, तेवढेच दिले आहेत (नं. १८, २१) ता. ३०।१२।३९ व ३।२।४० चे **बाळंभटांचे** मुक्काम यांत असून, दोघा भावाच्या **पुण्यास** गेल्यावर ३।२।४० नंतर झालेल्या हालचाली दिल्या आहेत.

९ सरंजामदार व सरदार वगैरेंची कांहीं पत्रें:—

(अ) **भोसलेः**—नं. ७४ हे पत्र **नारो अनंत गद्रे** यांनी **वैद्य बंधूस** लिहिले असून त्यात **कानोजीस** सनदा झाल्याचा मजकूर आहे **कानोजीचे** व **छत्रपतीचे** वाकडे होते, त्यास पकडण्याचा प्रयत्न केला होता. अशा स्थितीत त्याला पुनः कामावर घेणे संभवनीय नव्हते तो पळून गेल्यावर त्याचे काम **रघूजीस** दिले होते **वैद्यास वऱ्हाडातील राहाटगांवचा** मोकासा **भोसल्यांनं** दिला होता तो वसूल करण्या-संबधाने अडथळे येऊ नयेत म्हणून **रायाजी भोसल्याचे** पत्र **करोजी भोसल्यास** मागितले होतें. **राहाटगांवाशीं** या भोसल्याचा संबध कसा येतो व **कान्होजीस** पुनः **सेनासाहेबसु**भा नेमला की काय या गोष्टीचे संशोधन होणें जरूर आहे **कानोजी** महाराजास संतुष्ट ठेवण्याचा प्रयत्न करीत होता, असे काळेकृत नागपूर प्रांताच्या इति-हासांत आहे. पत्र नं ७५ व ७६ ह्यात **राणोजी भोसले** यांनी **रत्नाकर विठ्ठल** व **वैद्य**बंधू याजकडे **वऱ्हाड**चा मामला कर्जफेडीसाठी गाहाण दिला होता, त्यासंबधाने दोघाचे जे करार झाले त्याचा मजकूर यात आहे **रत्नाकर**पंत याचे नाव नं ४ मध्ये आले आहे. तो **रत्नाकर विठ्ठलच** असावा. याची वैद्याशी फार देवघेव असावी. हा **सातारचा** रहिवासी होता. **गोपाळदास जगदीशशेट गुजर** यास मंगळवार पेठेतील आपल्या घराजवळ बांधलेल्या **काळ्यारामाचे** पूजेअर्चेसाठी **छत्रपतींनी** मौजे **दरेखुर्द** येथे एक इनाम जमीन दिली होती त्यास दिलेल्या ता. १४-३-१७९४ च्या इनामपत्रात जमिनीची चतुःसीमा देताना उत्तरेस **रत्नाकर विठ्ठल** यांची जमीन दिली आहे. यावरून त्याचा **साताऱ्यांशीं** पूर्वापार संबध दिसतो. **वैद्य** हे पूर्वी **साताऱ्यासच** राहत असत. म्हणून दोघाचा जुना पुराणा देवघेवीचा संबध असणे शक्य आहे. नं. ८६ यात **राणोजी भोसल्यानें** जे कर्ज काढले त्याचा हिशोब आहे त्यात **गोसाव्यांचे** दोन **नांव** प्रकार **पुरी** व **गीर** असे दिले आहेत त्या दोघाशीही त्याचा व्यवहार होता. पुरवणी खंडामध्ये ६ गोसाव्याची नावे आली आहेत. नं. ८८ हे **राणोजीनें रत्नाकर विठ्ठल** व **वैद्य** यास लिहिलेले पत्र असून त्यावर त्याचा शिक्का व मोर्तबही आहेत त्यात **रघूजी भोसले** यांनी **विठोबा नाा वाकडे** व **कोनेरराम कोल्हटकर** याजकडून **शिवरामगीर** यास रु ३३७५ दिल्याचा उल्लेख आहे. गोसावी हे देवघेवीचा मोठा धंदाच करीत.

(आ) अंग्रेः— नं. २३, ५३, ६२ व ७४ ह्या पत्रांत **अंग्र्यांचा** संबंध आला आहे. न. २३ वरून कुलाबा अंग्र्याने घेतला नाही असे दिसते. नं. ६२ हे पत्र फार महत्वाचे आहे हे पत्र **संभाजीनें शाहूमहाराजांस** लिहिले आहे. यावर शिक्का व मोर्तब आहे **मानाजी** व **संभाजी** यामधील कलह मिटविण्यासाठी **छत्रपतींनी** दोघास **सातान्यास** बोलावले होते. **मानाजी** घाटावर आल्याचे कळले तरच आपण येतो असे **संभाजी** लिहितो. यावरून त्याचा आग्रही स्वभाव व्यक्त होतो. तसेंच शाहू **छत्रपतींची** वृत्ति तंटे मिटविण्याकडे असे हें ही यावरून दिसून येते. बाकीची पत्रें इतर मजकुराची असल्यामुळें त्याचा उल्लेख इतर विषयांत होऊन गेला आहे. त्यांस राजकीय महत्व नाही. तथापि, ही पत्रे **सभाजी** व **तुळोजी** अंग्रे यांचा **वैद्यांवर** विशेष विश्वास व निकट सबंध दर्शवितात. न. ५ मध्ये अंग्रे हे मवास (लुटारूंचे नायक) झाले, असे म्हटले आहे.

(इ) **सोमवंशीः**- यांचा २ पत्रांत उल्लेख आहे. नं. ४७ वरून इतकेच निघते की, आपाजीकडून **वैद्यांचे** कर्ज येणें होतें. कारण ती येण्याची यादच आहे. त्यांचा दिमत **बाबूराव रघुनाथ** याचाही त्यांत उल्लेख आहे. न. ४८ हे **प्रतापजीस** पावतीवजा **वैद्यबंधूंचें** पत्र आहे. हे पत्र शेवटी न ४८ घालून छापले आहे. **बीड आंबडचा बाबतीचा** वसूल **पंतसचिवांकडून** मिळाल्याच उल्लेख यात आहे. **वैद्य, सदाशिव दिक्षित** व **पंतसचिव** यांचा **प्रतापजीशीं** २४००० चा काय संबध पोचतो ह्याचे सशोधन होणे जरूर आहे.

(ई) **पेशवे**— न. २० मध्ये **पेशव्यांस वैद्यांनीं** ५०००० रु. दरमहा द. शे १८२ व्याज ठरवून दिल्याचा उल्लेख आहे. हे **कृष्णाजी हरी साठ्यांचें** पत्र असावे. **पेशव्यांस** जास्त रक्कम पाहिजे होती ती **महादोबा ना थामले** व **वल्लभसुंदर** याजकडून देण्याची तजवीज केलेली दिसते यातील **राजपुरीवाला** व **वल्लभसुंदर** या व्यक्ती कोण हे मला समजले नाही. हा सशोधनाचा प्रश्न आहे.

(उ) **हणमंतेः**- याचेबद्दल नं. ३० ते ३९ च्या पत्रावर टीप दिली आहे, त्यावरून माहिती होईल.

(ऊ) **प्रतिनिधी**- नं ५८ मध्ये **जगजीवन परशुराम** ऊ. **दादोबा** यानी **कृष्णाजी ना। जोशी** बारामतीकर यास **कोलटकराकडून** ३००० देविले. न **वैद्यांनीं शेवड्यांकडून** दविले आहेंत. श्रीकारापुढे 'आई आदी पुरुष' अक्षरे आहेत.

(ऋ) **पंत सचीव**—**छत्रपतीच्या** सागण्यावरून **पंतांनीं** मौजे **जाभळी** व **मोहरी बुद्रुक** तर्फ **गुंजण मावळ** या गावच्या इनामाच्या सनदा वैद्य बधूस दिल्यात्याबद्दल 'सनदा' या सदराखाली माहिती दिली आहे. या शिवाय न. ५४, ५५, ६०, ७८, ८१, ८२ व ९१ हे कागद केवळ निरनिराळया लोकास पैसे देण्याबद्दल वैद्य बधूना चिटचा **चिमणाजी नारायण सचिवांनीं** दिल्या असून ते पोचल्याबद्दल पावत्या आहेत. पण त्यावरून असे दिसते की, **कर्डेराजगांव** व बीडआवड याचा मामला **पंतांनीं वैद्याकडे** गहाण ठेऊन कर्ज काढले होते. गहणाचे हप्ते टरविले होते. पतानी त्यापैकी हे पैसे त्यांज—

करून देवविले होते. नं. ६० मध्ये **विश्वनाथ जोशी** (चिपळूणकर) यांस रु. ९९० **त्र्यंबकराव माणकेश्वर** याच्या मार्फत देविले आहेत. नं. ८१ मध्ये **मदनसिंग भोसल्याची** पावती ३०॥- ची आहे. पुढे ४-५-४१ च्या पत्रात त्याला पैसे देण्याब॥ मजकूर आहे. याचे नांव नागपूरचे **भोसल्याचे** हिशोबात आहे. दोघे एक कसे ? ह्या माणसाचा पतांशी देण्या घेण्याचा काय सबंध होता समजत नाही. नं. ९२ मध्यें **अंताजी ना॥ भिडे** याचे कर्जफेडीसाठी रु. १२०० देविले आहेत. ह्या भिड्यांचे वंशजाचा अजून भोर संस्थानांत इनाम गाव चालू आहे. भिडे व **सदाशिवभट दिक्षित** यांचा विशेष संबंध असावा. नं. ११ मधील **सौ.** राधाबाईचा व सचिवाचा संबंध काय कळत नाही. **वैद्यांनीं बाजीराव बल्लाळ** पेशव्याच्या कारकीर्दीपासून **पंतांना** कर्ज दिले होते. त्याचा हिशेब करून वैद्याचे पैसे पंताकडे सुमारे २ लाख निघाले त्याचे मागणें करण्यासाठी जो हिशोबाचा कागद तयार केला त्याचा तपशील कागदपत्रात आहे. तो कागद सबंद वाचला असता वैद्याच्या व्यवहाराची पूर्ण कल्पना येणार आहे. **चिठ्या, हुंड्या बेचन** वगैरे व्यवहार कसे होत याचाही या कागदावरून बोध होतो.

(ऋ) **गोविंद सामराजः— सचिवांनीं** वैद्याना **जांभळीं** व **महुरीबु॥** गावच्या सनदा दिल्यानंतर त्याचे बजावणीसाठी **गोविंद सामराज** नामजाद सुभेदार प्रांत मावळ म्हणून आज्ञापत्रे काढली आहेत. या शिवाय यानी **वैद्य यांस** कर्जाबद्दल लिहिलेली नं. ६९, व ७० ही पत्रे आहेत त्यानी **ग्वाल्हेरनरवर** व **शाहबाद** येथील मामलत घेतली होती त्यासाठी अगोदर पैसे भरण्यासठी वैद्याकडे पैसे मागितले होते. ह्या कुटुम्बास प्रां मावळचाची सुभेदारी कशी मिळाली, या-बद्दल माहिती याच्या वंशजांनी इंग्रज सरकारकडे उत्पन्न चालविण्याबद्दल कैफियत दिली होती, त्यात आहे ती पे. द. भाग ४४ पान ११ वर छापली आहे त्यात वंशावळ चुकीची आहे. त्यांत गोविंद याचा मुलगा रामचंद्र दिला आहे. पण आमच्या १७४१ मधील पत्रावरून तो भाऊच होता असे म्हणतां येईल. कैफियतीतील वंशावळी व माहितीही विश्वसनीय नसते. ती केवळ उत्पन्न मिळविण्यासाठी तिखटमीठ लावून लिहिणे सहाजिक आहे.

आभार प्रदर्शन.

खंड दोन व तीन.

[दोन्ही खंड एकाच वेळीं प्रसिद्ध होत असलेमुळें खंड २ व ३ चे आभार प्रदर्शन २ मध्यें केलें आहे.]

खंड २ ची प्रस्तावना बरीच मोठी झाल्यामुळे काही महत्वाच्या कर्तबगार पुरुषांबद्दल कागदात आलेला उल्लेख देऊन त्याबद्दल ऐतिहासिक माहिती देणेचें रहित करावें लागले. तथापि यात गाळलेल्या व्यक्तीबद्दल पुढील खडातील कागदात त्याचा उल्लेख आल्यामुळे त्याच्या प्रस्तावनेत त्याबद्दल माहिती दिली आहे .

माझ्या दप्तरांतील ऐतिहासिक कागद छापण्यास शके १८६६ मधे म्हणजे ४ वर्षापूर्वी सुरवात केली. त्यावेळीं मी वृद्ध होतो. आता तर ७७ वे वर्ष लागले आहे. यामुळे जास्तच क्षीणता आली आहे. पहिली २ पुस्तके लागोपाठ छापली. आणखी कागद निवडून पेशवाई अखेर ते छापून काढण्याचा सकल्प केला होता. पण छपाईच्या अडचणी फार वाढत गेल्यामुळे सकल्पित कार्य सोडण्याचा प्रसग येतो असे वाटू लागले. चिरंजीव बाबुराव यानी प्रतिकूल परिस्थितींतही ते कार्य हाती घेऊन आणखी २ खड छापून प्रसिद्ध करण्याचा योग आणला आहे. त्यानी या कामी लक्ष घातले असून १७४३ ते १७४९ अखेर सुमारे ३०० चे वर पृष्ठाचा ४था खंड दिपवाळीत प्रसिद्ध करणेची उमेद धरली असून ४ सालातील पत्राची छपाई सुरूं झाली आहे.

गेल्या ४ सालात सालवार तारखाच्या क्रमाने कागद लाऊन व नकलून तयार केले, व त्याची पुडकी तयार केली. हिशोबाचे कागदही सालवार लावून ठेविले आहेत. त्याचा उपयोग ज्या सरदार व सावकार घराण्याशी वैयाचा, राजकीय, सामाजिक, आर्थिक वें नात्याचा संबध आला त्यांच्या पत्रांच्या निश्चित तारखा ठरविण्यात येतील. मला हिशोबी कागदाचे या दृष्टीने फार महत्व वाटले. घराण्याचे इतिहास ज्यानी गेल्या ४ सालात लिहिले त्यास माझ्या कागदाचा उपयोग झाला व त्याचा उल्लेख त्यानी आपल्या पुस्तकात केला आहे.पुढें आणखी कोणी घराण्याचे इतिहास लिहितील त्यासही कागद दाखविण्यास केव्हाही मी तयार आहे. विश्वविद्यालयाचे पी .एच्.डी.पदवीसाठी विशेष व्यक्ती सबधी किंवा काळासंबंधी ज्यानी ऐतिहासिक प्रबंध घेतला त्यानी माझे कागद पाहून त्याच्या नकला करून घेतल्या. पेठे, आंग्रे चदाखान, थोरले माधवराव, रघुजी भोसले, घोरपडे यांचे बद्दलचे कागद अशा प्रकारचे होत.

कांहीं व्यक्तींच्या अक्षरांसाठी पत्रांचे फोटोही नेण्यांत आले आहेत. रा. **यशवंत रावजी फफे** यांनी पत्राचा मजकूर वाचणें, तारखा लावणें, व पत्रांची निवड करणें याबद्दल निरपेक्ष बुद्धीने मदत केली आहे व करीत आहेत. तसेच ४ पुस्तकाच्या पत्रांची सूची रा. कृष्णरावजी पेडसे यांनीं विन तक्रार करून दिली. तसेच पुढेही करण्यास ते मागे पुढे पाहणार नाहीत अशी मला खात्री वाटते. या दोघाचे मला कसे आभार मानावेत हे कळत नाहीं. याशिवाय आणखी काही व्यक्तींची मला कमीअधिक प्रमाणाने मदत झाली आहे, त्याचा स्थल-संकोचास्तव नामनिर्देश न करतां त्याचे मनःपूर्वक आभार मानतो. खंड २ हा सातारच्या आनंद प्रेसमध्ये छापला आहे. त्याचे व्यवस्थापक रा. रा. अनतराव कुलकर्णी यांनीं इतर जबाबदाऱ्या सभाळून तो छापून दिला याबद्दल त्याचे आभार मानले पाहिजेत.

खंड ३ रा राजगुरू प्रेसचे रा. गानू यानी छापण्याची तयारी दाखविल्यामुळे खंड २ बरोबर तो प्रसिद्ध करता आला याबद्दल त्याचा मी आभारी आहे. भा. इ. सं. मडळाचे चिटणीस रा. चिंतोपत कर्वे यानी संस्थेचा 'पुरस्कार' लिहून दिलेला छापण्यात आला आहे. त्याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहे. माझ्या दफ्तरांतील कागदांचा हिंदुस्थानच्या इतिहासात भर घालण्यास उपयोग करण्यात आला तर माझ्या श्रमाचे चीज झाले असे मला वाटेल यात शंका नाहीं.

श्रावण वद्य १४ }
शके १८७० }

शंकर लक्ष्मण वैद्य

ऐतिहासिक पत्रांचे प्रकाशनासंबंधीं अडचणी

लेखकः— **शं. ल. वैद्य**, ३७६ बुधावार पेठ, पुणें, यांनी " भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणें, या संस्थेच्या वाढदिवसप्रसंगीं तारीख १९–६–४७ गुरुवार रोजीं मंडळाच्या सभेपुढें वाचलेला निबंध. "

मुख्य मुद्देः— मोडी लिपीचे परिचयाची आवश्यकता— जुने ऐतिहासिक पत्रसंग्रह ज्यांचेजवळ अद्याप आहेत ते प्रकाशित व्हावेत अशा इच्छेचें पत्रसंग्राहकाचें सहेतुक औदासिन्य— जुन्या कागदपत्रांतील जमाखर्ची कागदाचें ऐतिहासिक महत्त्व— जुने कागद संग्रहित झाल्यास त्यांची कालानुक्रमें करावयाची जुळवणी— ऐतिहासिक उपयुक्तीची अगर अनुपयुक्तीची छाननी करणे— युक्तायुक्तता ठरविणेचे बाबतींत "इतिहास" या शब्दाचे अर्थाची व्याप्ति मनांत नीट बिंबलेली असण्याची जरूरी— जुने कागदाची चाळणा सुरू असतां व्यक्ति, स्थळें व घटना, त्याचे परस्परांशीं संबंध, व त्याची पूर्वपीठिका इतर ग्रंथांच्या संदर्भावरून मनांत नीट ठसलेली असण्याची जरूरी— जुने कागदाची चाळणा सुरू असतांना त्यातील मजकूर व त्याचा कांहीं भाग, तत्कालीन ऐतिहासिक घटना, व प्रश्न (सामाजिक, आर्थिक, जातीय, धार्मिक, शासनिक, राजकीय वगैरे) कोणत्या विशिष्ट अंगाशीं संबद्ध आहेत हे ठरविण्यास मन समतोल ठेवून तत्काळ त्या त्या योग्य सदरांत ते ते प्रश्न विभागण्याची कुवत असणेची आवश्यकता. ऐतिहासिक जुन्या कागपत्रांच्या प्राथमिक अभ्यासकांस जुन्या कागदाचे वाचन व वर्गीकरण करण्याच्या कार्यांत उपरिनिर्दिष्ट गोष्टींची नड भासूं नये व तशी नड भासल्यास ती दूर करण्याचा प्रयत्न हातीं घेणेची वेळ आतां आली आहे.

माझ्या निबंधाचा विषय 'जुने ऐतिहासिक कागद मिळवून त्यांची जुळवणी करण्यास व प्रकाशनास येणाऱ्या अडचणी' असा आहे. याचे दोन मुख्य भाग पडतात १ जुने ऐतिहासिक कागद मिळविणें व २ ते मिळाल्यावर लावणे म्हणजे छापण्यासाठीं तयार करणे. या दोन्ही गोष्टी करण्याचे कामीं मला ज्या अडचणी आल्या त्या मी सांगणार आहे. **कागद जुने** कोणते हेही समजले पाहिजे. हे कागद बहुधा जुनरी असून मोडी लिपींत लिहिलेले असतात. त्याचा काल इंग्रजी अमल सुरू होण्यापूर्वीचा म्हणजे १८१८ पूर्वीचा असेल व त्यांत मराठी राज्यांतील घडामोडींची माहिती असेल तर त्यांचे महत्त्व ऐतिहासिकदृष्ट्या फार असते. असे कागद कोठे आहेत व **ते कसे मिळवावेत** याची माहिती कै. राजवाडे यांनीं 'मराठ्यांच्या इतिहासाचीं साधने' छापतांना ज्या प्रस्तावना लिहिल्या आहेत त्यात उत्कृष्ट दिली आहे. तसेच ते कागद मिळविण्यास काय अडचणी येतात याचा स्वानुभव त्यांनीं त्यात दिला आहे. त्यांच्या व माझ्या अडचणी बऱ्याच एकच असणार हे उघड आहे. या अडचणी देण्याचे मनांत येण्याचें कारण अलीकडे शाळेत शिकविला जाणारा इतिहास एकतर्फी इंग्रजांची स्तुति करणारा, केवळ लढाईचेंच वर्णन देणारा, इंग्रजांच्या बाजूनें लिहिलेला, असत्य, निराधार गोष्टींचे निवेदन करणारा आहे असे म्हणणारे लोक फार आढळून येतात व त्यामुळे **खरा इतिहास** तयार करण्यासाठीं आतुरता दाखविणारे लोक वाढूं लागले आहेत असे वाटतें.

खरा इतिहास समजण्यास जुन्या अस्सल कागदपत्रांचा संग्रह करणें जरूर आहे, असें तेही म्हणतात. असे कागद पेशवे–दप्तरांत, मुंबई सरकारच्या दफ्तरखान्यांत, डेक्कनकॉलेजांत, भा. इ. सं. मंडळाचे दफ्तरखान्यांत, धुळ्याचे राजवाडे–मंदिरांत, (राजवाडे, पारसनीस, चांदोरकर वगैरे संशोधकांनीं जमा करुन दिलेले) आहेत. त्यांतील कांहीं छापून वरील संशोधकांनीं प्रसिद्ध केलेले आहेत व अजून त्यांतील कागद तपासून प्रसिद्ध करण्याजोगे निवडून काढण्याचे काम नवीन संशोधक करीत आहेत. हे काम फार मोठें आहे. प्रकाशनाचें, संशोधनाचें व कागद मिळविण्याचे जें काम झाले आहे, तें कागदांच्या संख्येच्या मानाने फार थोडें आहे. या कागदांत वेळ घालविणें म्हणजे मेलेलीं मढीं उकरून काढणें आहे असे म्हणणारे लोक नाहींत असे नाहीं. पण नुकतीच येथें ' इतिहासशिक्षणसमिति ' स्थापण्यांत आली असून खरा इतिहास विद्यार्थ्यांस शिकविला पाहिजे असें जोरानें प्रतिपादन करणारे शिक्षक समितीच्या सभेत आपण पाहतो. खरा इतिहास जुन्या कागदपत्राचे संशोधनाशिवाय निघत नसतो, ही गोष्ट सर्वमान्य आहे. न्या. मू. कै. रानडे यानीं, कै. वाड यांनीं पेशवे–दफतरांतील ऐतिहासिक कागद निवडून रोजनिशांचे जे कांहीं भाग छापविले त्यांस प्रस्तावनाही लिहिली आहे. ती वाचली असतां या जुन्या कागदांचे ऐतिहासिकदृष्ट्या विविध तऱ्हेचें महत्त्व सहज कळून येणार आहे. तसेंच जमविलेल्या कागदांच्या सहाय्याने व इतर पुस्तके वाचून त्यांनीं ' Rise of the Maratha Power ' या पुस्तकाचा इंग्रजींत पहिला भाग छापून काढला व दुसरा भागही प्रसिद्ध होण्यास हरकत नव्हती; पण पुस्तक लिहिण्याचें काम चाललें असतांना जुने नवीन कागद उपलब्ध होऊन त्यांत नवीन माहिती उपलब्ध होऊं लागल्यामुळें आपलीं ' ऐतिहासिक अनुमानें ' खोटीं ठरतील असें वाटून त्यांनीं दुसरा भाग प्रसिद्ध करण्याचें रहित केलें. यामुळे त्यांच्यासारख्या गाढ विद्वानास जुन्या ऐतिहासिक कागदांचें महत्त्व पटून त्यांनीं जास्त कागद मिळवून त्यांचे संशोधन करण्याची आवश्यकता व्यक्त केली. ही अवश्यकता व्यक्त झाल्यावर जरी अर्धशतक होत आलें तरी ती अजून नाहींशी झाली नाहीं, असे मला वाटते. कागद मिळविणारे व त्याचें संशोधन करणारे यांची उणीव फार आहे. लोकांच्याजवळ कागद असून ते मिळावले जात नाहींत ही आश्चर्याची गोष्ट आहे. काही लोकांचीं जुनीं दफतरे कसरीनें खाल्ल्यामुळें, भाऊबंदकीमुळें व स्वतः निरुपयोगी समजून वाण्यास विकल्यानें किंवा त्यांची अडगळ नाहींशी करण्यासाठी तीं जाळून टाकल्यामुळें किंवा नदींत फेकून दिल्यामुळें नाहींशीं झालीं आहेत ही गोष्ट खोटी नाही. श्रीमंत सरदार घराण्यांचीं दफतरे सरकारानें कांहीं राजकीय उद्देशानें जप्त करून नेली होती, पण त्यांतील त्या वेळच्या अमलदारांनीं आपल्या बुद्धीनें त्यांतील कांहीं कागद निवडून पेशवे-दफतरांत ठेविले आहेत. काहीं परत केलेलीं दफतरें अशा घराण्यांत अजून आहेत हे मीं आमच्या घराण्यांतील दफतरांची जी हकीकत वैद्य-दप्तर खंड १ च्या पान २२ मध्यें दिली आहे, त्यावरून कळून येईल. पूर्वीच्या सरदार, सरंजामदार व सावकारी करणाऱ्या घराण्यांच्या वंशजाजवळ अशीं दफतरे सांपडण्याचा अजूनही पुष्कळ संभव आहे. जुने कागद दाखविण्यास ५०।६० वर्षांपूर्वी लोक साशंक असत. त्यांत कांहीं उत्पन्नाचे कागद असल्यास पुढेंमागें कोणीतरी आपल्या घराण्यांतील पुरुप त्याचा उपयोग उत्पन्न मिळविण्यास किंवा घालविण्यास करील असें विचार मनांत येऊन लोक कागद जवळ असून दाखवीत नसत किंवा कागद नाहींत असे स्पष्ट म्हणत; पण आतां तशी स्थिति राहिली

नाहीं. अजूनही एखादा संशोधक कागद दाखवा असें म्हणूं लागला, तर कित्येक लोक असें सांगतात कीं, दफतरांत पत्रें नाहींत, नुसते जमाखर्चाचे कागद आहेत, त्याचा तुम्हांस काय उपयोग ? पुष्कळांना जमाखर्चाचे कागद निरुपयोगी वाटतात; पण खरी वस्तुस्थिति अशी आहे कीं, जमाखर्चांत कांहीं गोष्टी इतक्या विस्तृत व निश्चित दिलेल्या असतात कीं, त्यामुळें कागदांतील मजकूर चांगला स्पष्ट होतो. असे कागद कोणाजवळ संग्रहीं आहेत हें कळणे कठीण आहे. कारण मजजवळ जुने ऐतिहासिक कागद आहेत असें सांगण्यास येणारीं माणसे, त्याचे महत्त्व न कळल्यामुळे, फारच थोडीं आढळतात. घरोघर हिंडून विमा कंपन्यांचे एजंट जसे चिकाटीनें विम्याचे फॉर्म भरून घेतात तसे हे कागदाच्या संग्रहाचीं ठिकाणे ठरविण्याचे काम हौसेनें करणारीं माणसें जेव्हां तयार होतील, तेव्हां कागदाचे ढीगच्या ढीग इतके जमा होतील कीं, ते आपल्या मंडळासारखीं १०।५ घरे जेव्हां मिळतील तेव्हां त्यांत कसेबसें ठेवतां येतील. साताऱ्यांत **पूर्व पेशवाईतील** अजून जुनीं घराणीं व त्यांचीं घरे आहेत. त्यांत माळयावर धुराळा खात पडलेलीं, कोणीं न पाहिलेलीं, दफतरेंही सांपडण्याचा संभव आहे. **उत्तर पेशवाईतील** प्रसिद्ध घराणीं पुण्यांत आहेत त्यांच्या घरींही कागद असले पाहिजेत. हौसेने कागद जमा करण्याचे काम चिकाटीनें करणारी सेना तयार झाली पाहिजे. मग कागदाचीं ठिकाणे सहज कळून येतील व कागद जमा होतील.

२. माझ्या विषयाच्या पहिल्या भागाबद्दल मला स्वतःला कागद मिळविण्यासाठीं थोडे फार श्रम करावे लागले, तरी ते राजवाडे, पारसनीस वगैरे संशोधकांपेक्षां कमीच, यांत शंका नाहीं. मला माझ्या घरची व भाऊबंदाकडील जुन्या कागदांचीं एकंदर २०।२५ पोतीं भरतील इतकी दफतरे मिळालीं, तीं कशीं मिळाली याची सविस्तर माहिती माझ्या दफतराच्या प्रसिद्ध केलेल्या कागदांच्या खंड १ मधील पुस्तकांत पान २१, २२ व २३ वर दिली आहे. ती वाचण्यांत किंवा सांगण्यांत मी वेळ घालवीत नाहीं. माझ्याजवळील कागद इतके विपुल आहेत कीं, ते वाचून लावण्यास माझें उर्वरित आयुष्य पुरेल असे वाटत नाहीं. मीं जुने कागद मिळविण्यासंबंधाचा संशोधकांचा अनुभव वर दिला आहे. आणखी कागद कोठे मिळतात कीं काय याबद्दल चौकशी करण्याचा मला एक नादच लागला आहे, यामुळे तोही अनुभव मला आलेला आहे. माझ्या घरचींच जुनीं दफतरे सोडून कागद पाहतांना माझ्या नाकातोंडांत राजवाड्याप्रमाणें धुराळा गेलेला आहे. तो धुराळा खाऊन काम करण्यास तयार होणारे इतिहासप्रेमी अभ्यासक उपलब्ध होणें फार कठिण झालें आहे.

३. आता **कागद मिळाल्यावर ते लावण्यास** म्हणजे छापण्यासाठीं तयार करण्यास लागणारे गुण अंगात असावयास किंवा यावयास पाहिजेत. त्यांपैकीं मुख्य पहिला गुण म्हणजे **मोडींत लिहिलेले कागद वाचण्याची कला** होय. मोडी वाचावयास कोणीं कागद आणून दिला तर तो बरोबर वाचून दाखविणे ही एक मला एखाद्या उत्तम कारागिराच्या कलेसारखी कलाच वाटूं लागली आहे. ही कला मंडळाचे अध्यक्ष म. म. पोतदार यांस चांगली अवगत झाली आहे असा त्यांचा लांबवर लौकिक आहे. मला मोडीं पत्रे नातेवाइकांकडून आलेलीं वाचण्याची आवड असे, व स्वतः मोडींत पत्रे व जमाखर्च लिहिण्याची संवय असे. तेव्हां कागदांत काय मजकूर आहे व तो ऐतिहासिक अगर घरगुती माहितीचा आहे एवढे ठरविण्यास ही कला माझ्यात पुरेशी होती. माझ्या लहानपणीं शाळेंतच मोडी वाचन व लेखन मला चांगलें शिकविण्यांत आले होते. तो आवश्यक विषय होता. व्ह. फा. परीक्षेत मोडीवाचनाची तोंडी परीक्षा घेण्यास मामलेदार कचेरींतून फाइली

आणीत असत. मी बरींच वर्षें परीक्षकही होतो. आतां व्ह. फा. परीक्षेला ह्या विषयाची तोंडी परीक्षाच नाहीं, या ज्ञानाशिवाय परीक्षा पास होतां येते. याचा इतका वाईट परिणाम झाला आहे कीं, आमच्या सारख्यांस मोडींत पत्रे लिहिण्याची बंदीच झाल्यासारखी झाली आहे. कारण ज्यांना पत्र पाठवावयाचे त्यांस मोडी वाचतां येईनासे झाले आहे. कोर्टांत अर्ज करावयाचा तर तो जज्जसाहेबास दुसऱ्याकडून वाचून घेण्याचा प्रसंग येतो. तो कारकुनाने नीट वाचला तर ठीक, नाहीं तर त्याचा भलताच परिणाम होतो. मोडींत पत्र लिहिण्याने वेळ वाचतो. मोडी पत्रे लावण्याचा नाद लागला म्हणजे संदर्भाने शब्द किंवा अक्षरे ठरविण्यांत एक प्रकारें आनंद होऊन मानसिक शक्तीची वाढ होते, ही गोष्ट मोडी जुनीं पत्रे लावतांना चांगलीच कळून येते. ह्या मुलांच्या मानसिक शक्तीच्या वाढीचा फायदा शाळेच्या विषयांतून मोडीवाचन व लेखन काढल्यामुळे अजीबात नाहींसा झाला आहे. प्रस्तुत इतिहाससंशोधनाच्या मार्गांत मोडीचे अज्ञान ही एक मोठीच धोंड आहे, असे कोणीही म्हणेल. 'इतिहास-शिक्षण-समितीं'त जुने मोडी कागद वाचणारे शेकडा ५० तरी असतील किंवा नाही याची शंका आहे. खरा इतिहास बनविण्याचे या समितीचें ध्येय असेल तर त्यांनीं प्रथमतः मोडी कागद वाचण्याचा वर्ग काढून त्यांत तरबेज झाले पाहिजे. मंडळाचे अध्यक्ष म. म. दत्तोपंत हेच त्या समितीचे अध्यक्ष आहेत. त्यांना इ. सं. मंडळास उर्जित अवस्था खरोखर आणावयाची असेल तर सर्व उद्योग बंद ठेवून सध्याच्या सरकारकडून मोडीवाचन ह्या विषय आवश्यक करून घेतला पाहिजे. पूर्वी ह्या विषय शाळेंतून काढूं नये व कोर्टकचेऱ्यातून मोडी लिपी बंद करूं नये, म्हणून जशी जोराची चळवळ झाली, तशी आतां तो विषय शाळांतून आवश्यक केला पाहिजे म्हणून करणे जरूर आहे. ही चळवळ जर लवकर सुरू केली नाहीं तर खरा इतिहास कागदपत्रांतून तयार करण्यासाठीं आमची संस्था स्थापन झाली आहे ही पोकळ बडबड आहे असे म्हणण्यची पाळी येईल. माझे कागद लावण्यास मला मदत करण्यास नव्या पिढींतील मनुष्य मोडी वाचनाच्या अज्ञानामुळे निरुपयोगी ठरतो. कागदाची मराठी नक्कल करण्यास आपण जेव्हां कागद वाचून एखाद्यास लिहिण्यास सांगावें तेव्हां आपला वेळ मोडून नक्कल तयार होते. मोडीचें महत्त्व इतिहाससंशोधनाचे कामीं किती आहे हे माझ्यापेक्षां आपले अध्यक्ष जास्त खुलवून सांगतील.

४. मला मोडीवाचनाची अडचण जुने कागद लावतांना प्रथमतः थोडी भासली; पण पुढे माझे सहकारी रा. यशवंतराव फफे यांच्या साहाय्याने ती बहुतेक नाहींशी झाली असें म्हणतां येईल. त्यानंतर शाळेंत हिंदुस्थानचा इतिहास जरी शिकलो होतो तरी मध्यंतरीं २५।३० वर्षें कॉलेजांतील व नोकरींतील व्यासंग अगदींच निराळा पडल्यामुळे पुनः **ऐतिहासिक पुस्तकें वाचणें भाग पडलें.** त्यांपैकीं मुख्य रा. ब. सरदेसाई यांच्या रियासतींचीं पुस्तके वाचलीं. त्या पुस्तकांस **सूची** दिल्या आहेत ही गोष्ट चांगली आहे; पण पुस्तकांत **विशेषनामें-नांवें व स्थळें मोठ्या टाईपांत** न दिल्यामुळे पुस्तकांचा उपयोग करण्यास वेळापव्यय होतो. वाडांच्या डायऱ्या, पारसनिसांचीं पुस्तके, राजवाड्यांची 'इतिहासाचीं साधने' वगैरे बहुतेक पुस्तकांस सूची तर नाहींतच व मोठा टाईपही विशेषनामांस वापरलेला नाहीं. कोणी इतिहासप्रेमी (रा. वेलणकर किंवा रा. गणपुले किंवा रा. आगाशे) भेटले तर त्यांस मी म्हणेन कीं, तुम्हांस कांहीं देणगी देणें असेल तर ज्या ऐतिहासिक पुस्तकांना सूची नसतील त्यांस त्या तयार करण्याच्या अटीवर मंडळाला पैसे द्या, नुसती मोघम रक्कम देऊं नका. सूची तयार करतांना केवळ नांवेंच घेतात. आडनांवावरूनही सूची पाहिजे.

यामुळें एकेक नांव दोनदां सूचींत येईल. पण अशी सूची झाली तर संशोधकांचा कितीतरी वेळ वांचेल !

५. ऐतिहासिक पुस्तकांतून **वंशावळी** दिल्या आहेत. पण त्या उपयोगी पडण्यास व्यक्तीचा जन्म व मृत्यु यांच्या निश्चित तारखा व स्त्रीचें नांव हीं त्यांखालीं देण्यांत यावीं. वंशावळ देण्याची सध्यांची पद्धत गौण वाटल्यावरून रा. ब. सरदेसाई ऐतिहासिक घराण्याच्या वंशावळीचे स्वतंत्र पुस्तक तयार करीत आहेत व त्यांत वरील सूचना अमलांत आणणार आहेत. अशा सुधारलेल्या वंशावळीमुळें कोणत्या काळीं व्यक्ति हयात होती हे कळतें. स्त्रियाच्या नांवांपुढे कंसांत तिच्या माहेरचें आडनांव किंवा जमल्यास वडिलांचें सबंध नांव द्यावें. माझ्या कुलाची. माझ्या पुस्तकांत मीं जी वंशावळ दिली आहे व देणार आहे ती अशीच आहे.

६. कागद लावतांना **साधनग्रंथांची उणीव पडते.** त्यासाठीं पुण्यांतील संशोधकास मंडळाच्या किंवा केसरी–ग्रंथालयाच्या पुस्तकालयाचा तेथें जाऊन उपयोग करतां येईल. कागद निवडून छापण्यासाठीं तयार करण्यास मी काय करतों हें वै. द. खंड १ च्या २४ व्या पानांत दिलें आहे. कागदास **तारखा निश्चित लावण्याचें** मुख्य काम नवीन संशोधकास प्रथमतः कठिण जातें. कारण बहुतेक कागदात **फसली सन** व **मुसलमानी तारीख व महिना** दिलेला असतो. म्हणून संशोधकानें जंत्री वापरून फसली तारीख, महिना व सन पाहून शक, मिति व इंग्रजी तारीख व सन काढण्याचा अभ्यास केला पाहिजे. तो करण्यास कंटाळा आला तर हे काम बरोबर होणार नाहीं. अशासारखा कागदास लावण्यास मला कोणी न मिळाल्यामुळे मोठी अडचण भासली. होतकरू अभ्यासकास ह्या गोष्टीचा कंटाळा वाटून तो हा उद्योग सोडतो असा माझा समज आहे.

७. ऐतिहासिक कागद **निवडून** छापण्यासाठीं तयार करण्यास **मराठींत नक्कल** सुवाच्य व शुद्ध करणारीं चागलीं माणसें मिळत नाहींत. मूळ कागदातील शब्दप्रयोग जसेच्या तसेच नकलणे, शुद्ध लिहिणे याकडे नकला करणाराचें लक्ष बरोबर जात नाहीं. यामुळे नकला मूळ कागदाशीं ताडून पाहणें जरूर होतें. हे काम करण्यास तज्ज्ञ मनुष्य रा. फफे यांच्याशिवाय मला कोणी मिळालाच नाहीं. कागदाच्या अशा अशुद्ध नकला मला पैसे देऊन करून घ्याव्या लागल्या.

८. अस्सल काहीं पत्रांवर **मोर्तब** व **शिक्के** असतात ते वाचण्यासही मला रा. फफे यांचीच मदत झाली. तसेच **जुने मराठी शब्द, जुन्या धार्मिक व सामाजिक चाली, मुसलमानांची नांवें, स्थलांचीं जुनीं व नवीं नांवे** हीं ठरविण्याची मला बरीच अडचण भासली व भासत आहे.

९. कागद वाचून समजल्यावर हा **छापण्यास घ्यावा किंवा नाहीं** याबद्दल **निवड** करतांना मी पुष्कळ वेळा बुचकळयात पडत असें.

माझी पहिले बाजीरावाच्या कारकीर्दींतील कागदांचीं दोन पुस्तकें छापून झालीं. त्यावर मासिकांतून व वर्तमानपत्रांतून साधकबाधक टीका आली आहे. पत्राची **निवड** करतांना न्या. मू. रानडे यांनीं वाडांच्या पेशव्यांच्या डायऱ्यांच्या पुस्तकाला प्रस्तावना म्हणून जो स्वतंत्र लेख लिहिला आहे त्यांत ऐतिहासिक पत्रांचे प्रकार दिले आहेत. इतिहास म्हणजे लढायांचीं वर्णनें, राज्यक्रांत्यांचीं वर्णने असा सामान्य लोकांचा चुकीचा समज आहे. पुढील विषयांचा न्यायमूर्तींनीं त्यांत समावेश केला आहे: १ लोकस्थिति, २ समजुती, ३ राहणी, ४ भरभराट, ५ सुखोपभोग, ६ चालीरीती, ७ नीति, ८ राज्यपद्धति,

९ जमीनधारा, १० वसुली, ११ किल्ले, १२ कर, १३ अखबारी, १४ खंडणी, १५ सायरबाबी, १६ फौजउभारणी, १७ नोकरांचे पगार व करार, १८ बंदरसंरक्षण, १९ कर्जउभारणी, २० न्यायखातें, २१ फौजदारी खातें, २२ टपाल, २३ नाणीं, २४ तुरुंग, २५ सनदापत्रें, २६ धार्मिक देणग्या, २७ पेन्शनें, २८ इमारत खातें, २९ जमाखर्चपद्धति, ३० औषधपाणी, ३१ स्वच्छता, ३२ आयात व निर्गत व्यापार, ३३ विद्याखातें, ३४ समाजिक सुधारणा, ३५ शेतकी, ३६ भाषापद्धति वगैरे.

माझ्या कागदाची निवड बहुतेक या विषयांस धरून केली आहे. माझ्या दोन पुस्तकां-वर कागदांच्या निवडीसंबंधीं टीका आली आहे ती वाचून मला वाईल वाटलें नाहीं. कारण मीं उद्देशाशिवाय कागदाची निवड केलीच नाहीं. टीका करणाऱ्यांस उद्देश न कळल्याने त्यांनीं तशी टीका केली आहे. जुन्या कागदांचें महत्त्व आपल्या अध्यक्षांस चांगलें कळतें. माझ्या कागदांत कांहीं निरुपयोगी कागद काढले होते ते मी जाळून टाकणार होतों. रा. दत्तोपंत मला म्हणाले, ते मला द्या म्हणून मी त्यांना २ खोकीं भरून कागद दिले आहेत. त्यांतही त्यांस कांहीं उपयुक्त कागद सांपडतील. नाहीं कोणीं म्हणावें ?

१०. कागदाच्या व छपाईच्या महर्गतेमुळें सध्यां प्रकाशनास मोठीच अडचण उत्पन्न झाली आहे हे सांगणें नको.

No. 1] श्री अ. आषाढ व. ५।१६५५
जून २१।१७३३

तीर्थस्वरूप राजश्री **रामचंद्रपंत करकरे** काका दि। **विश्वनाथ वैद्य**
वडिलांचे सेवेसी.

अपत्ये समान **विठल गणेश प्राणी** कृतानेक [१] विनंती ता।। अधिक आषाढ वद्य ५ मुक्काम **सासवड** आम्हाकडील वर्तमान तरी तीर्थरूप मातुश्री बाई वद्य तृतीयेस मंगळवारी देवआज्ञा जाहाली. त्यांच्या अस्ति **अनंतभट तेलंग** ब्राम्हण याजबरोबर **धोमास** कृष्णेत टाकावयासि पाठविल्या आहेत. त्यास बरोबर येथून माणस द्यावा तरी माणस नाहीं. यास्तव वडिलास लिहिले आहे. तरी आपण **धोमा**पावेतों येक माणस देऊन श्रीकृष्णेंत टाकवाव्या. **धोमांत** कोणी आपला ब्राह्मण असेल त्याजकरीव संकल्पयुक्त टाकवाव्या. सेवेसी कळावे. तीर्थस्वरूप रा। **धोंडोपंत** काका यास पत्र लिहिलें आहे. ते मेढ्यास पावते करावें. बहुत काय लिहिणे कृपा करावी हे विज्ञापना.

धोमांत श्रीकृष्णेंत टाकावयासी तेथे खर्च रुपया दोन रुपये लागले तरी आपण द्यावे. मी मग रु।। पाठवून देईन. **धोमांत** आपले स्नेही ब्राह्मण आहेत त्यास लेहून तेथें विधिपुरस्कर टाकवाव्या, हे विज्ञापना. मातुश्रींचें सार्थक जाहलें; परंतु ईश्वरें आम्हांस नाहींसारिखी केली. आज पाच सात महिने बरे वाटत नव्हतें. त्याच वेथेनें देवआज्ञा जाहाली. उपाये बहुत केला; परंतु इलाज चालिला नाहीं. **मेढ्याचें** पत्र पावते करावे. हे विज्ञापना.

Ramchandra Gopal Karkare is asked by Vithal Ganesh Prani of Saswad to help Anant Bhat Telang to take to Dhom the bones of his dead mother in order to merge them down into the river Krishnabai.

No. 2] श्री २९ जमादिलावल
कार्तिक शु. १।१६५५
आक्टो. १६।१७३४

श्रीमंत **सेनासाहेब सुभा**

कबज वसूल बो। **बाबाजी भालेराऊ** नौकर सरकार दिमत **राणोजी गोरे** सु।। सन खमस सलासीन मया आलफ. कारणे कबज लिहून दिधली

---

१ सुतक असल्यामुळे नमस्कार लिहिला नाहीं.

यैसीजे, आपणास सरकारांतून नालबंदी[1] देविली बमारफात[2] रो **विश्वनाथ वैद्य**. रु॥ १०० सेंभर आपण भरून पावलो. हे कबज लेहून दिधले सही.

बि॥ **आपाजी भीमराऊ** ता॥ छ २९ माहे जमादिलावल

नि॥ कट्यार

A receipt given by a servant Babaji Bhalerao of Ranoji Gore to Raghuji Bhosle for a sum of Rs. 100 paid to him as Nalabandi through Vishwanathbhat Vaidya.

No. 3] श्री का. शु. ११।१६५६
आक्टो. १६।१७३४

कबज वसूल बो **दुर्गोजी** वा॥ **आकोजी घोरपडे** नौकर सरकार श्रीमंत **सेना साहेब सुभा** सु॥ सन खमस सलासीन मया अलफ कारणे कबज लेहून दिधली यैसी जे, आपणास नालबंदी श्वाराबद्दल देविली. मो॥ रु॥ १६०० सोलासे. सदरहू रुपये बमारफात रोश्री **विश्वनाथ वैद्य** रुपये भरून पावलो. हे कबज लेहून दिधले सही छ २९ माहे जमादिलावल

बि॥ **आपाजी भीमराऊ**

नि॥ कट्यार

A receipt of Rs. 1600 for Nalbundi paid by Vishwanathbhat Vaidya to Durgoji Valad Akoji Ghorpade, a servant of Senasaheb Subha,

---

No. 4] आश्वीन १६५७
सपटंबर १७३५

पहिला बंद गहाळ

२

उपरी–यैसें बोलिले. यानंतर वरकड राउतास व जमानास ताकीद वरचेवर होतच आहे. त्यास तुम्हाकडे कोण गेले, कोण राहिले तें लेहून पाठवणें व ताकीद कोणकोणास करवावी, तेथें हातचिठ्या कोणकोणास काये पाहिजेत, तो मसुदा करवून पाठवणें. काल संध्याकाळीं रा॥ **नागोबाची** व वरकडाचीं पत्रें आलीं,

---

१ युद्धतयारीसाठी दिलेले द्रव्य. २ हस्ते, मारफत.

त्यावरून रा। **देवराव** यांनीं सांगितलें जे, शनवारीं जमाव **चिपळुणास** गेला मग **नागोबाने** निवड करून **भास्करबावास** समागमें घेऊन व राजश्री **रामाजीपंत** यैसे **काळिस्तेवर** गेले. **गोवळांतील** किलेदार मेला, त्या मोबदला दुसरा मराठा किलेदार आला आहे. यार्णी जाऊन आगाज[1] केले, त्यांनींही आंतून तोफा सोडल्या. हाली झाड तोडावयास लागले आहेत, यैसें सांगितलें. मग मजकडे पुसिलें जे, हें आहे कैसें? यानंतर मी येकांतीं सांगितलें जे, खाले जातांच बावांनीं चारसें माणूस घेऊन **काळिस्तेवर** गेले. कामकाजास लागले आहेत. लोकांची भर थोडी; त्यांहीमध्यें **जाधव, भोइटे** निघोन येताहेत, हें सांगितले. नंतर तमाम लोकांस ताकिदी जाहाल्या. **जाधव, भोइटे** यांस हातचिठ्या पाठविल्या; आण **सचिवपंता**कडील जमाव पुसावेया लागले. मागती म्हणावेया लागले जे. **चिटकोबा** येथें काय करणार? याणेच जावें. लोक कोणी जुडत नाहीं. मी सांगतच होतो जे तुझें जाणेचें काम नव्हे. हे लोक लबाड. कोणी सांगितले न आइके. सेवट तेच जाहालें. आण भ्रमामध्यें पडला आहे. याप्रकारें फिकिर बहुत करितात. सेवेच मजकडे मागती पुसो लागले जे, राजकारण आणले होतें तो विचार कैसा आहे? त्यास आपण उत्तर दिलें जें, आलें होते खरेंच; परंतु किलेदार मेला तेथें घालमेल जाहाली असेल. त्याही-मध्यें ज्याकडू (न) राजकारण आले. त्यास बोलाऊ पाठविला होता तो येऊन भेटलेनंतर होईल मजकूर तो लिहितील. दुसरें **महारा(जां)नीं** सांगितलें आहे जे, आपले जों कामकाज होई तों मुलुकामध्ये उपद्रव न करावा. सध्यां **आंगरेचे** वैमानस होऊन कामास धका बसेल, याविसी पत्र ही लिहविले असे. तुम्ही आपलें वर्तमान व मुजरद माणूस आम्हाकडे यावें यैसा पाठवित जाणे. बहुत काये लि॥

३

पुरवणी तीर्थरूप राजश्री दादा वडिलांचे सेवेसी.

विनंति उपरी–घरचे वर्तमान तर सर्व सुखरूप आहेत. नवी जर्दी घोडीस गलेस कांहीं दुख जाहले. औषध उपाव करितो. बरी होईल. बागेमध्ये खालील विहिरीस पाणी लागले. आणिखी फोडावी लागती त्यास धोंडा लागला; परंतु फोडवितो. रा। **नागोजीराव पाटणकर** या कडील बेलदार दोन आले; परंतु माणसें न

---

[1] गवगवा, बोभाटा.

आलीं. दीपवाली जाहालेनंतर सूत्री लागेल. मटाकडून अद्याप पैका आला नाहीं. दीड हजार रुपयेची चिठी **विश्वनाथ जोसी चिपळूणकर** यांची दिली. ते प्रतिपदेस रुपये देतील. रा **रत्नाकरपंत** दोन हजार रुपयेस कूल बरें आहे. आपा दरम्यानें आहे. लौकर देणे, नाहींतर मग बावांचा बोल लागेल. यैसे म्हणतो. त्यास तुम्हाकडील उतर न आलें. मागती त्यांणीं आग्रहसा केला तर यांपैकीं येक हजार रुपये त्यांचे निसबतीने देवितो. बंदुकी विसी मागा येक दोन वेळा लिहिलें, त्याचा शोध केला. त्यास **अनतोजी राणा** याजकडेच आहे. **संकराजीच्या** भावाजवळ दिली नाहीं. तुम्ही वरचेवर पत्रे पाठविणें. रजै पाठवावी. त्यास माणूस मुजरद नाहीं. मागाहून पाठवितो. बहुत काये लिहिणें हे विनंती. **विठल भिकाजी** याचा परामृश करणे हे विनंती.

हे॥ सेवक **नारो भिकाजी** कृतानेक सा॥ नमस्कार विनंती उपरी. सेवेमध्यें येकनिष्ठ राजश्री **विश्वनाथबावांचे** आज्ञेत आहे. चिरंजीव **विठोबाचा** परामर्ष करणार स्वाम वडील आहेत. बहुत काये लिहिणे लोभ असो दीजे हे विनंती.

The first paper is missing. The remaining two give the details of previous preparations & movements of the armies for the invasion of Gowalkot.

No. 5] श्री **छ २२ साबान**
पौष व ९।१९।७
डिसे. २६।१७३५

वेदमूर्ती राजश्री **विश्वनाथ भट वैद्य** स्वामींचे सेवेसी

विनंती **शंकराजी बल्लाळ** सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता॥ छ २२ शाबान पावेतों मु॥ **माची महिमतगड** वर्तमान येथास्थित आसे. विशेष राजश्री **भास्कर बावांनीं** आम्हांस **महिमतगडास** रवाना केलें. येथे राहोन खालिशाचा अमल वसूल घ्यावा, त्यावरून **महिमत**गडास आलों येथील पूर्वीचें वर्तमान **गणोजी पवार** याबा॥ सविस्तर लिहून आपणाकडे पाठविले होते. त्यास आलीकडील वर्तमान राजश्री **यमाजी पंतास** येथील हवालदार सुभेदार यांणीं पत्रें लि॥ होतीं. त्यांणीं जाब पाठविले कीं त्यास गडावरी आगर [1]घेरियांत राहो न देणें. आमल चालोन देणे, उटवून खालीवर ते घालवणें. यैसीं पत्रें आलीं त्यांस सुभेदार यांणीं आम्हांसी कजिया लाविला आहे.

---

१ किल्याच्या भोवतालच्या प्रदेशात.

आंगरियाहून आगऱ्याअधिक **येमाजीपंत** निर्माण जाले; महाराजांचे हुकमास मनाचिठी **येमाजीपंताची**; नदीचे पाणी उफराटे चालिले; महाराजांचा हुकूम न मानीत. आंगरे मवास[1] जाले, त्यापेक्षां **सातारियांत** घरातच हुकूम मोडूं लागले; आतां काय राहिलें? नाना प्रकारच्या बकद्या[2] करितात. **कृष्णाजी वामन** सुभेदार याजवळ **बाजी बल्लाळ** कारभारी आहे. तो म्हणतो राजा कोठें आहे? हातचिठ्या घरोघर जाल्या आहेत; कोण मानितो? **गोवळकोट** राजा घेईल तव्हा हाबसीपटी राजा घेईल येसे म्हणतो; आणि **आंगरिया** हाबसीपटी याचे मामालेपान घेतो त्याचे काहींच नव्हे. हुजूरच्या आमलास खटेल करितात; आंगरियाकडे आमल लिहितात, याचा आंमल चालो न देणें, बरातदार मुलकांत जातील ते धरून नेणें. राजयाने काय करणे आहे? असे फितवे करितात. आम्हांस कांहीं मामल्याचे सुख दुःख फारसे नाहीं. परंतु आधीं हें कर्म करूं नये. महाराजांचा खालिशा आमल मुलकांत सनदा पत्रांचा (चा)लिला. महाराजांचे सिके महालोमहाल गडकिल्यांस लागले. आणि ते सिके महाराजांचे न चालत; बकद्या करितात. **आंगरिया** मवास असो; परंतु दरबारचे कारकून चालों नेदीत. आम्ही केवळ नामर्द जालों. तुम्ही नामर्द जाहलेस. येसे तुमचे वस्तु नव्हे. तरी कशास **महाराजांचे** सिकयाचा बभा करीत होतेस? याउपरी आंगरियाकडील दावा कबूल केला, परंतु महाराजांस सविस्तर वर्तमान विदित करून सुभेदाराने चिठी अमान्य केली आहे, याचे पारपत्य कराल तरीच मामला सुरळीत होईल. यामुळे हा मामलाच अगदीं त्यांनीं टाकिला तरी कबूल करावा. येथील रु॥ जे जिलेदारास पावतात ते महाराजांचे पोत्यास ठेऊन पेस्तर सालचे लावितो. जिलेकडील रु॥ व खालिशाकडील रु॥ मस्ताच महाराजांचे पोता लावितों. सालमजकूर तो सारा वसूल झाडेनिसीं त्यांणीं घेतला. ये गोष्टीची बोली महाराजाजवळ विदित करणे आम्हास बोलवाल तरी येतो. येक निस्टा याचा करावा लागतो. महाराजांस विज्ञाप्त लिहिली आहे; व मुशरद **भिमाजी रंगनाथ** पाठविले आहेत. सविस्तर विदित करून पारपत्य × × उतर पाठवावें. नाहीं तर राजेयाचे सिक्क्याकरितां आम्ही परिछिन येथे मरतों. कळले असावें हे विनंती.

Shankaraji Ballal writes to Viswanath bhat from Mahematgad the difficulties of collecting the revenue created by Yemajipant who defies the orders of Chhatrapati He is encouraged by Subhedar Krishnaji Vaman & his administrator Baji Ballal

---

१ लुटारूंचा नायक.   २ गोधळ.

No. 6] श्री चैत्र शु. ७।१६५८

मार्च ८।१७३६

वेदमूर्ती राजश्री **बाळंभट** व ता। राजश्री **विश्वनाथ(भ)ट** स्वामींचे सेवेसी. **याप्राति विश्वनाथ जोशी** नमस्कार विनंती उपरी येथील क्षेम ता। चैत्र सुध सप्तमी **जाणून** स्वकीये कुशल लिहीत गेलें पाहिजे. आमचे वर्तमान आपले कृपेकरून सुखरूप **आसो** विशेष. श्रीमंत राजश्री **रघोजीबावांनी** थोडा बहुत येवज देविला आहे. तो **मागाहून** सत्वर पाठऊं. सदैव पत्र पाठवून परामृष करित गेलें पाहिजे. बहुत काये **लिहिणें** कृपा लोभ असों देणें हे विनंती.

Vishwanath Joshi probably Chiplunkar writes to Vaidya brothers that Raghuji Bhosle paid some amount which will be sent shortly, His name is mentioned in the letter of September 1935.

No. 7] श्री अ. आश्वीन व. १।१६६०

सप्टबर १७ रविवार १७३८

पा। आश्विन वद्य ५ अधिक

श्रीमंत राजश्री **बावा** स्वामींचे सेवेसी

आज्ञाधारक **संकराजी कानो** सिरसाष्टांग नमस्कार विनंती उपरी येथील वर्तमान ता।। अधिक आश्विन वधी प्रतिपदा रविवारपर्यंत समस्त सुखरूप आहेत.- वरकड वर्तमान राजश्री × × × कोकणांत गेले. **जांभलीस तुलबाजी मोरे** पाठविले होते. ते रसद रु।। १०० एकसें आणिले. त्यां(त) खरे ८५ पंचाशी बटी- याचे १५ पंधरा त्या(स) बटा एक रुपया पडतो. ते रुपये **दामले** याचे दुकानीं मांडून ठेविले आहेत. रावते महार दोन व पायपोसाचा जोडा एक 'व पाटील कुलकर्णी पेरणी जाहालियावरी येतो म्हणून लि।। तो कागद ब जीनस स्वामीकडे पाठविला' आहे. **संभाजी राणा** यास पाठवणें म्हणोन लि।, तरी त्याचा शोध केला. परंतु कोठे न सापडे. **पुणे**याकडे गेला यैसे बोलतात. पहिले पत्र आले होतें, पंचवीस रु।। घेणें. त्यावरून एक मोहोर व अंगावरील सकलात यैसे घेतलेवरी बाकी पैका मेलवावया गेला.

❈ ❈ ❈ ❈ ❈

तो × × एक महिना पाहतो. **आपाजी पंता**पाशी सांगितले आहे. त्यास पुसणें तो सांगेल. त्याप्रमाणें बेगमी केली पाहिजे. कोकणांतील पत्रें लवकर पाठवणें. **जनार्दन देवाचें** पत्र घेणें जे, राजश्री **बाबाकडे** गांव दिला असे, यैसें घेणें. त्यासी गावकरांनीं इरेस घातले असे. आपणास कळावे म्हणून लि।. माझी चिंता असो दिली पाहिजे हे विज्ञापना.

लासुर्णे येथील देखरेख करणें म्हणून आज्ञा करितां आपली सनद पाठवणे जे याचे रुजूवातेनें कामकाज करणें. यैसें पत्र.

Sankaraji Kano writes to Vishwanath bhat an account of his work. He was a clerk in the employ of Vaidyas. Tulbaji More, Ganeshpant Damle, Sumbhaji Rana, & Janardan Deo are mentioned in letter No. 51 of supplement to Vol 1.

No. 8] श्री श. १६६०
स. १७३८

श्रीमंत राजश्री **भास्करबावा** स्वामीचे सेवेसी

पोष्य **कृष्णाजी तानदेव साठे** माहाजन **बुरंबाड** कृतानेक सा। नमस्कार विनंती उपरी श्वामीनें रो माहादे वी याजबो पत्र ग्रामस्थास पा। ते पावले. अर्थ कलला.

× × × स्त अवघे जयगड × × × न आलिया उपरी

× × × × चे मते काय × × × × स लिहितील. सर्व × ×

× × आहेत या उपरी धंद्या × × × आपणास विनंती केली होती त्यास रो। × × भट मामा तेथें गेले आहेत. त्या बराबरी सांगोन पाठवावे चिरंजीव पाठविला जाईल. सर्व प्रकारें सांभाळ श्वामीस करणे लागेल. विशेष काय लिहावे सुज्ञ आहा. कृपा निरंतर वर्धमा(न) कीजे हे विनंती.

Krishaji Tanadeo Sathe Mahajan of Burambad writes to Bhaskarbhat Vaidya requesting to give some employment.

No. 9] श्री तिसा सलासीन
फाल्गुन शु. १६६०
मार्च सन १७३९

यादी मोईन[1] पोस्त[2] सिमगा सु॥ तिसा सलासैन मया आलफ आदा

।. रा। **नानाकडील** खिजमतगार.

॥. रा। **पंतसचिव** चोपदार

रा। **पंतसचीव** याजकडील

१ खिजमतगार.

---

१ ठराव. २ बक्षीस.

·।।· वली महमद
१ भोई
रा। स्वामीकडील
२ खिजमतगार
२ चोपदार
·।।· हुकेबारदार
१ जामदार

The names of servants of Peshwe, Sachiv & Shahu to whom Vaidyas gave tips for Shimga.

No. 10] श्री श्रावण व. १३।१६६१
ऑगस्ट २०।१७३९

हिसेब नि।। हरबाजी नाईक सु॥ आर्बैन मया आ (ल) फ
इ॥ ता श्रावण वद्य त्रयोदसी जमाखर्च रुा

जमा श्रावण मास रुये.	खर्च रुये
१२ गु॥ संकरापा नाईक आा मि। श्रावण वध्य ६	६।।= खाातूप गु॥ सिदराम मुजुमला
२ गु॥ मिराखान दि।। आंगरे मि। श्रावण सुध्र १४	८= खाा जोडा भिकूस
१६७।। गु॥ तोरापा नाईक आा श्रावण वध्य २	४ दि। तुलाजी आंगरे ताा २ धाकोजी २ लाडकोजी ४
१५ गुजारत बाबूराव रघूनाथ दि।। सरलस्कर मि। वद्य ४	१२ बाा रामजी चवाण चार बाा आाा
१६० गु॥ गोविंद राउ सितोले मिं। वध्य ७	३।। श्रावणीस खर्च २ देणें बाबुराव बाटदकर देवरुखे बाातूप आाा२ येाा
३०। गुाा यादव गिरभाजी मि। वध्य १०	७ सदासिव तांबट
३८६।।।	२५ मोरोपंत दामले मि। वद्य प्रतिपदा संभराचे भरतीस

३ रामराव सोमवंसी कर्ज रुाये
२५ पैकीं दिल्हे.
१०० आप्पाजी भिकाजी दि॥
रत्नसाल मि॥ वद्य ३
४ बाबूराव रघुनाथ दि॥ सरलस्कर
॥।~ घरांत खर्च दक्षणा बाइकाकडे
चतुर्थीस
॰।॰ सखूबाई
॰॥॰ उमाबाई
८~ हजामत विश्वनाथभट वैद्य
१ कृष्णाजी पाटील ब्राह्मणपुरकर
६८~ सौ। उमाबाईकडे मि। वद्य ६
२ सोमवारीं दक्षणा
॰॥॰ सौ। उमाबाई
८~ लक्षुमी
१८= धर्मादाये दिखीत आा २
॰।॰ सखूबाई
८~ भिकूबास

२
१ महादे (व) भट अग्निहोत्री
निवंडीकर
२५ मोरोपंत दामले मि। वद्य अष्टमी
॥= माला बांधावयास ता। अकल
महमद.
८~ रेसीम गिरीकडे
१५० सकराजी प्रभु दि॥ रत्नपारखी
८॥॰ भाजी व सुया
८~ सखूबाई दक्षणा कृष्णे (स)
८॥॰ भाजी मेथी

८- मध मुलाकडे
सौ। **उमाबाई** श्रावण वद्य ११
येका(द)सी
८॥· हजामती पोरगे २
८|||· हजामत **बाळंभट**
८= सौ। **उमाबाई**
८। खा॥ बाळ्या सौ। **सरस्वतीबाई**
सोनें व(ज)न पावणेसात मासे
गुंज उणे ये॥रु।

३५४८=।

३६२।=॥
बाकी रु॥ २४।-॥

This is an account submitted by Harbaji Naik. It contains names of managers i. e. दिमत of wellknown persons.

No. 11] श्री कार्तिक वद्य ३।१६६१
नोवेंबर ७।१७३९

राजश्री **विश्वनाथ भट** वैद्य यांस

सौ. राधाबाई नमस्कार विनंती उपरी श्रीमंत राजश्री **पंतानीं** तुम्हाकडून रुपये ५०० पांचशे देवीले ते आम्हांस पावले. कार्तीक वद्य त्रितीया

This is a receipt of Rs. 500 given by Soubhagyawati Radhabai a relative of PantSachiv of Bhor, to Vishwanathbhat.

No. 12] श्री पौष शु. ४।१६६१ रविवार
डिसेंबर २३।१७३९

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री **विश्वनाथबावा वैद्य**

स्वामीचे सेवेसी

पो **कृष्णाजी हरी साठे** कृतानेक सा। नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असावें. विशेष. आपण पत्र **फिरंगोजी**

वा। पाठविलें तें पावलें. लि॥ वर्तमान कळलें. त्यास राजश्री **रामचंद्र गोपाळ सेणवी** तो येथें दोन रोज तुमचीं पत्रें आलियात्रर होते. त्यास त्यांनीं श्रीमंत........ .... **पंतास** उतर लेहून पा॥ होतें. त्याचा जाब आलियावर फडशा होईल म्हणोन आम्हांस सांगोन लस्करांत गेले. त्यावर राजश्री **पुंडलिक नाईक रास्ते** यांचे गुमास्ते यांनीं त्यांजकडे पत्रें पाठविलीं होतीं. ते आलियावर जाबसाल सांग्येतोंवर **फिरंगूस** ठेऊन घेणें, म्हणोन त्यांणीं सांगितलें. त्यावरून ठेऊन घेतला. त्यास आज पौष शुद्ध ४ रविवारीं त्यांचा जाबसाल आला. त्यामध्यें रा. **पुंडलिक नाईक** यांणीं लिहिलें आहे कीं, आम्हीं येथें राजश्री **वैद्य**बावाजवळ करार केला आहे कीं, दाहा हजार येथें वाईतच द्यावे; बाकी पंधरा हजार रु॥ तुमचे कुळाकडून येतील तैसे तैसे **कृष्णाजी हरीचे** दुकानीं भरणें; यैसें त्यांणीं आपले गुमास्ते यास लेहून पाठविलें. तेंच बाजिनस पत्र त्यांणीं आम्हांस दाखविलें, आणि सांगितलें जे, पंधरा हजार रु॥ आंमचे येतील तसतसें महिना पंधरा रोजामध्यें देऊं. ते घेऊन जमा करावे, आणि कबज द्यावें. याप्रो त्यांणीं सांगितलें, त्यावरून **फिरंगूस** आपणांकडे पाठविलें आहे. रा **नानाजी ना** यांचे घरीं एक रोज बैसविला होता. आम्हीही फार तगादा केला. आपलें पत्रही निकडीचेंच होतें. परंतु (अपूर्ण)

Krishnaji Hari Sathe a banker informs Vishwanathbhat that the money due from Ramachandra Gopal Senavi & Pundlik Naik Rast can not be recovered just now & their letters are sent for perusal.

No. 13] श्री पौष शु. ४।१६६२
डिसेंबर २३। १७४०

पुरवणी रा **लक्ष्मणपंतास** नमस्कार. **पुंडलीक ना** मार्फातीची हुंडी आद्याप आली नाहीं. आली म्हणजे रुो देतो. **सिवराम तुकदेव** यास रु॥ ५००० पाच हजार दिल्हे. खत त्याचें देईल तें मागाहून पाठऊन देतो. **चिंबलकराचा** ठिकाण लाऊन रु॥ देईल तर घेतो. **विसोबा नाईक सहस्त्रबुद्धे** याज बा॥ रुपये १७२६ आद्याप न आले. त्याचे येथें कोणीच नाहीं. **सातारियास** ते गेले आहेत. तेथें शोध करून रु॥ फडशा करून घेणें. यानंतर पंधरासे रु॥ हुंडी पाठविली. **जिवापा नाईकावर** ते रु॥ आर्कटी रु॥ घेतले. कळलें पाहिजे. बहुत काये लि॥

उबरे याचे चुनखड्याविसी ताकीद पा आहे. घेणें, व **सिवराम तुकदेव** याचें

खत ही हालींच पा। आहे, तें घेणें. कळलें पाहिजे. रुा ५००० बिनसूट आठ आणे प्रो लेहून घेऊन पा। आहे, हे विनंति. गुराखी यास रुा १ दिल्हा आहे, तो आमचे नावें हिसेबी लिहून ठेवणें आम्ही तुमचा जमा केला असे. लोखंड इंग्रेजी–लोखंड रुा ११ घेऊन पाठविलें आहे. कळलें पाहिजे. चंबू २ मार्चे पा। आहेत. घेणें. लोखंड घेऊन ठेविलें आहे. कोणा बा। मागाहून पाठवितो. हे विनंति. हाली पाठविलें नाहीं. हे विनंती.

A supplementary letter to Laxman Ballal Joshi. He expects money from Pundalik Naik Raste. Rs. 5000 are paid to Shivram Tukadeo. His deed for the sum will be sent afterwards. Money from Chimbalkar & that from Visoba Naik Sahasrabudhe are not received yet. Jiwappa Naik paid the money. English-make iron is bought & will be sent with some person afterwards.

No. 14] श्री १६६१
१७३९

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
कृष्णाजीपंत साठे स्वामी गोसावी यासि.

पो **विश्वनाथभट वैद्य** कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील कुशल जाणौन स्वकीये कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे. यानंतर तुम्ही पत्र पाठविलें तें पावलें. राजश्री **पुंडलिक नाईक रास्ते** याची चिठी पाठविली होती ती फिरली. ती॰कावारी पाठविली. ती पावली. राजश्री **परशराम ना। आनगळ** यांची वीस.हजाराची हुंडी होती, त्यास आरकट न घेतां आठ दिल्हे. त्यापैकीं **माहादोबा ना।** दामले यांनीं अटीचे रुा दाहा हजार दिल्हे. बाकी तुम्ही दिल्हेत, म्हणोन लि।, तें कलो आलें. राजश्री **आपाजी ना।** दि **नानाजी ना। जोशी** यांणीं पत्रें पाठविलीं तीं पावलीं सविस्तर वर्तमान कलो आलें. त्यांणीं रा। **हैबतराव सुभेदार** याकडून पेशजी साडे सा हजार रुा आम्हांस देविले होते, त्यापैकीं सा हजार सुभेदार यांणीं आम्हांस दिल्हे होते. पाचसे दिल्हे न होते. त्याविसी त्यांसही लिहिलें होतें. त्यास त्याहीं प्रत्योत्तर दिल्हें नाहीं. आम्हांस **आपानें** लिहिले होतें कीं, **नानाजी** ना। याचें पत्र तुम्हांस आलें आहे, तें व **हैबतराव** यांचा जाब पाठवून देणें, म्हणजे व्याजसुधां रुा। देऊं. त्यांस पत्रें पाठविलीं आहेत व हिशेबही करून पाठविला आहे, तरी हिसेबाप्रा। रुा। देतील तर घेणें. नाहीं तर **जोसी** यासि आपाचें पत्र घेऊन पाठवून

देणें कीं, आम्ही रु. दिल्हे नाहींत. तुम्ही वारून देणें. पैसें घेऊन पाठवावे व **हैबतराव** याचें पत्र **नानाजी ना।** यासी घेऊन हाली पाठविलें आहे व **नानाजी ना।** याचें पत्र **नारो अनंत** याचे नावाचें पा। आहे. यैसी तीनीं पत्नें व हिसेब यैसें माघारे पाठऊन घ्यावें. रु॥ हिसेबाप्रा। देतील तर, हिसेब कागदपत्र त्यास द्यावें. राजश्री **माहादाजी बलाळ सहस्त्रबुधे** याकडे आमचा यैवज येणें, त्यापैकीं राजश्री **गोविंद ना। दातार** याकडून रु॥ ३००० तीन हजार आम्हास देविले. त्यास **नाइकाचें** पत्र आम्हास आलें कीं, सांगाल तिकडे जमा करून देऊं, त्यास आमचें व **दातारांचें** खातें आहे. त्यांस लिहिलें आहे कीं, तुम्हांस गरज असेल तर ठेवणे, नाहीं तर तुमच्या दुकानीं जमा करून देणें. त्यास त्यांणीं ठेविलें तर ठेवितील, नाहीतर ते तुम्हांकडे जमा करून देतील. तर सदरहू तीन हजार रु॥ जमा करून द्यावे. मिती आम्हास लिहोन पाठवावी. त्ये मितीचा जमाखर्च करू.

Vishwanathbhat writes to Krishnaji Hari Sathe that (1) Pundalik Naik Raste's chiti (note) to pay money is refused & hence returned (2) Parasharam Naik Angal was to be paid 20000, but he was not willing to take Arcot coin, hence he was paid Ati coin (3) Mahadoba Damle paid Rs. 10000 & you paid the remaining (4) Nanaji Naik Joshi paid 6 thousands through Haibatrao (5) Mahadaji Ballal Sahasrabudhe paid Rs. 3000 through Govind Naik Datar.

No. 15]　　　　१६६१

१७३९

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री **विश्वनाथ बाबा**

स्वामींचे सेवेसी

पो। **कृष्णाजी हरी** कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वानंदलेखन करीत असावें. विशेष. आपण पत्र **देवजी जासुदा** बा। पो। तें पावलें. लि। मजकूर कळों आला. त्यास **वा। हरभट कळकर** यांजकडे पाचसात वेळा शाहाणे माणूस पाठविलें, त्यास ते म्हणतात कीं, यैवज येईल तेव्हां देऊं. तूर्त यैवज नाहीं. वर्षापुढें व्याज देऊं, यैसें सांगतात. ते थोर ब्राह्मण. त्याजवळ अधिकोत्तर बोलतां नये. आमचा उपाये काय ? रा। **बाबूराव कोनेर** याणीं तो च्यार वेळ तुम्हास उतरे लि।. ते कांहीं रु। येकंदर देत नाहीं. बेमुर्वत घेणेंच तर **सखोजीस** पाठऊन द्यावा. दारीं बसऊन घेऊं. केवल आम्ही माणूस बसविल्यास वाईट दिसतें. यास्तव लि। आहे. त्याप्रोच **नानाजी ना। जोशी** देऊंदिलाऊ करितात; परंतु देत नाहीं. विना खरमरा

गडी **सखोजी** किंवा कोणी दुसरा देसचाच मराठा येईल, तेव्हां हे रुा देतील. आम्ही माणसें दारीं बसवावीं तरी अमलसें विपर्यास प्रकार दिसतो. यास्तव येक गडी च्यार रोजाचे अवकाशें पाठऊन द्यावा. वो राजश्री **शंकर भटानीं** रुा दिल्हे. मितीवार हिसेबच आलाहिदा उतरून बंदावर पाठविला आहे. तो रुजू घाहून जमाखर्च करावयाचा असेल तो करावा. यानंतर राजश्री **केसोपंत वैद्य** आम्हास म्हणाले कीं, आम्हास पंचवीस हजार रुा गरज आहे. वाईहून पत्र आणवा म्हणाल तर आणूं. किंवा तुम्हीच घ्याल तर देणें त्यास आम्ही सांगितलें कीं, यैवज देतो. मग जिकडे लावणें तिकडे लाऊं. त्यास रा **सदाशिव ना। रास्ते** यांणीं सात हजार रु।। तुम्हाबदल भरिले. त्यास तुमचें पत्र होते कीं, आमचे दुकानीं भरावे. त्या पत्रावरून रु।। घेऊन जमा केले. ते परभारे रा **केसोपंतास** दिल्हे आहेत. बाकी ही पंचविसाचे भरीचा ऐवज दो चौ रोजा देणार. त्यास तुम्ही आमचे जमा धरून त्यांचे नावें लिहित असाल तर जमाखर्च करून आम्हास लेहून पाठवावें, व त्यासही एक पत्र लि।। जे, तुम्ही रु।।विसी रा. **कृष्णाजीपंतास** हटकिले त्यावरून आम्ही तुम्हास रु।। त्याकरवीं पंचवीस देविले आहेत. घेऊन जमा करणें, यैसें लेहून पाठवावें आणि तुम्ही जमाखर्च करणार नसिला तर तैसेंच लेहून पाठवावें. यैवजाची गरज असिली तर अगोदर आठ चार (रोज) लेहून पाठऊन मग चिटी करावी. वरकड सविस्तर वृत्त येथास्थित असे. दरबारचेही सविस्तर वृत्त येथास्तित असे अधिकोत्तर ल्याहावे यैसें नाहीं. यानंतर रा **माहादाजी ना। निंबालकर** यांचा मजकूर. त्यांस मुजरद आमचा संकरूच लस्करांत पा। आहे. त्यावा। त्यांचा हिसेब व तुमचें पत्र व रा **दिनकरपंत** यांचें पत्र यैसें दिल्हें आहे. बेमुरवत दारीं बसोन फडशा करून घेणें, यैसें सांगितलें आहे. रा **दिनकरपंत** लस्करांतून आठ रोज फिरोन आले होते. त्यांस ही हें वर्तमान सांगितलें. त्यांणीं कबूल केलें आहे कीं, मी लस्करांत जातो आणि बेमुरवत रु।। त्याकरवीं देवितो. त्याजवळ **निंबालकराचा** हिसेब होता. तो देखील काढऊन लस्करांत न्यावयास बा। घ्यावयाचा करार केला. तेही लस्करांत गेले आहेत. **संकरूही** शाणा गडीच आहे. आठ रोज लस्करांत रवाना करून जाले आहेत. तिकडील जाबसाल आलियावर पाठऊन देऊं. वरकड सविस्तर येथास्तित असे. बहुत काये लिहिणें. कृपा निरंतर लोभ असो दीजे हे विनंती.

Krishnaji Hari Sathe writes to Vishwanathbhat in detail an account of the realisation & disbursement of money from different persons such as:— Harbhat Kelkar, Baburao Koner, Nanaji Naik Joshi, Shankarbhat, Kesopant Vaidya, Sadashiv naik Raste, Mahadaji Naik Nimbalkar, Dinkar Mahadeo etc.

No. 16] श्रीभवानीशंकर १६६१
१७३९

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
विश्वनाथभटबावा स्वामीचे सेवेसी

सेवक **नारोबा नाईक रत्नपारखी** कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करीत गेलें पाहिजे. यानंतर आम्ही **वाईस** आलों होतों तेव्हां तुम्ही कामकाजाचा मजकूर आम्हासी बोलिला जे, कांहीं कार्यभाग करूं. तरी आम्हासी जें बोलिलां तो मजकूर खरा असेल तरी आम्हास लेहून पाठवणे. तुम्ही जें बोलिलां त्याप्रमाणें तुमचा मजकूर करून देऊं. मग तुम्हापासून कार्यभाग करून घेऊं. कार्याचा मजकूर कोठपावेतो होईल तो लेहून पाठवणें. तुमचे उत्तर आल्यासारिखे कोण्हास पाठऊन देऊं. बहुत काये लिहिणें उत्तर लौकर पाठविलें पाहिजे. कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती.

Naroba Naik Ratnaparkhi requests Vishwanath Bhat to pay him money as settled at Wai.

No. 17] श्रीभवानीशकर १६६१
१७३९

राजश्री **बालंभट बावा** स्वामींचे सेवेसी

सेवक **नारोबा नाईक रत्नपारखी** सा। नमस्कार विनंती उपरी आपणास पत्र पाठविलें याचे उत्तर निराकरण केलें तरी अनमान कोणता ? गाहाण असतां अनमान काय? तरी तुमचा व आमचा पडदा फिटला म्हणून आणखी **कृष्णाजी नाईक** पाठविले आहेत. तरी हरप्रेत्न करून कार्य केलें पाहिजे. अनमान सहसा न कीजे. कितेक वर्तमान **कृष्णाजी नाईक** सांगतां विदित होईल. बहुत काये लिहिणें: कृपा असों दीजे हे विनंती.

Naroba Naik Ratnaparkhi requests Balambhat Vaidya to pay him money with Krishnaji Naik.

No. 18] पौष शु. १२।१६६९
डिसेंबर २०।१७३९

उचापती गु।। **सतापा मारुलकर** सु।। आर्बैन मया आलफ पौष मास सवाल (या यादींत घेतलेल्या सामानाचें तारीखवार कोष्टक दिलें आहे, त्यावरून **वैद्यांचे** मुक्काम

कोठें व कोणत्या दिवशीं होते, तेवढ्या पुरती माहिती खालीं दिली आहे)

पौष शु. १२ रविवार—**खेडबावसी**

,, व. १ गुरुवार—**डेऱ्यास**

,, व. ३ शनिवार—**मेढें**

,, व. ४ रविवार—**केळघर**

In this, are given the haults of Vaidyas, found in a yadi of the Shop keeper, named Satappa Marulkar, of articles bought from him in the Month of Poush.

No. 19] श्री माघ शु. १०।१६६१
जानें. २७।१७४०

राजश्री **विस्वनाथभट वईद्य** स्वामी गोसावी यासि.

सेवक **रामाजी नाईक वाकडे** नमस्कार. विनंती उपरी. आमचे यैवजीं **सौ मातुश्री राधाबाई** यास रुपये २५७५॥ पच्यवीसशे साडे पच्याहातर देणें. मिती माघ सुध १०

Ramaji Naik Wakade's letter to Vishwanath Bhat to pay Rs. 2575-8 to Soubhagyawati Radhabai.

No. 20] माघ व. १२।१६६१ बुधवार
फेब्रु. १३।१७४०

(पहिला बंद नाहीं)

२

ही पारपत्य सत्वरच होईल बहुतेक तों जालेंच आहे. यानंतर **राजपुरीवाला** याचाही वकील श्रीमंताकडे **नगरास** गेला जे, आपणास कांहीं सरंजाम चालीस हजार पावेतो घ्यावा, वगैरे कांहीं आडी आहेत त्या कबूल कराव्या, म्हणजे **जंजिरा** देतों यैसें बाजारी वर्तमान आहे. तहकिकांत नाहीं. तहकीक कागदच आले असेत. वरकड सर्व यथास्थित असे. अधिकोत्तर ल्याहावे यैसें नाहीं. यैवज पोत्यास येणेप्रा भरला. आधीं **रायानी** येक सा ८॥ सिरस्ता प्रो व्याज देऊं, पुरवेल तरी यैवज भरणें, नाहींतर आम्ही घेत नाहीं. त्याप्रों कबूल करून भरणा चालीस लाविला.

२४००० माघ वा १० सोमवारीं
२६००० माघ वा ११ मंगळवारीं
५००००

येकूण पन्नास हजार आम्ही भरिले. बाकी भरणा राहिला, तो **माहादोबा नाईक दामले** यांजकडील पंचवीस पो काल मंगळवारीं सा हजार आले आहेत. बाकी आज उद्यां आले म्हणजे पुरऊन देवितों. पंचवीस **वलभ सुंदर** याजवर चिटी पा, तो यैवज माघ वद्य १३ गुरुवारीं उदैक देतो म्हणोन कबूल केलें आहे. ते घेऊन देतों. **घाणेकर** यांची चिटी किती रुा करावयाची, तें रुा लेहून पाठवावें. नवा रोजाचे मुदतीची चिटी करणें. कळावें. **माहादोबा नाईक** यांस पंचविसाची चिटी, जे भरणा करून देणें म्हणोन पाठऊन द्यावी. कळलें पाहिजे. बहुत काये लिहिणें कृपा लोभ असो दीजे. व्याजाची परवानगी घेऊन हिसेब करविला. रुा १४१७९ चौदा हजार येकसे येकुण्यासी जाले आहेत. ते या भरणेयांत देतात किंवा काय करितात, हा जाबसाल अद्याप उगवला नाहीं. आज उगवून घेतों. कलावें. तुम्ही हिसेब केला तो चुकला आहे येक मिती. लाख रुा व्याजती धरीली, ते मिती जाली. कसराजिकडे पौर्णिमाच लागू सरकारांतून जाली.

Money was advanced to Peshwa Bajirao who agreed to pay interest at one Re two annas per cent per mensem.

No. 21] माघ व. २ ते फा. शु. ३।१६६१
फेब्रु. ३ ते १८।१७४०

बाळंभटांच्या खाजगत खर्चाच्या टिपणावरून त्यांचे मुकाम खालीं दिले आहेत.

रविवार	छ	१५	जिल्काद	माघ	वद्य	२,	फेब्रु	३।१७४०		जेजूरी
सोमवार	,,	१६	,,		,,	३,	,,	४	,,	,,
मंगळवार	,,	१७	,,		,,	४,	,,	५	,,	सासवड येथें
बुधवार	,,	१८	,,		,,	५,	,,	६	,,	सोपानकाकां-
बुधवार	,,	२५	,,		,,	१२,	,,	१३	,,	चे उत्सवास
										मुक्काम
मंगलवार	,,	२	जिल्हेज	फा.	शु.	४,	,,	१९	,,	कपडे
बुधवार	,,	३	,,	,,	,,	५,	,,	२०	,,	शिवापूर
गुरुवार	,,	४	,,	,,	,,	६,	,,	२१	,,	,,
शुक्रवार	,,	५	,,	,,	,,	७,	,,	२२	,,	शिरवळ
शनिवार	,,	६	,,	,,	,,	८,	,,	२३	,,	वेळें
रविवार	,,	७	,,	,,	,,	९,	,,	२४	,,	भोइंज
सोमवार	,,	८	,,	,,	,,	१०,	,,	२५	,,	लिंब
मंगलवार	,,	९	,,	,,	,,	११,	,,	२६	,,	,,

These are the haults of Balambhat extracted from daily accounts.

No. 22]

फा. शु. १।१६६१
फे. १७।१७४०

(आरंभींचा मजकूर फाटला आहे.)

× × × × ×

फाल्गुन मास शु॥ १ सन आर्बैन.

सोने दागिने व रुपेचे.

१ माळ पुतल्याची, पुतल्या सुमारीं ३४[1] व येक मोहोर
१ कमरपटा १ येक
२ साखळी पाचेच्या कारल्यासुधां रुजु माळ फलमाची[2] असे
१ गोट सुमार ४ च्यार
१ तोडे २ दोन, कड्या (सु)मार २३
१ पाटल्या जोड १ येक
० बाकी जोड १ येक १ सरकारांत सोन्याचे भरतीस
१ जवे जोड १ येक
१ ठुशा दागिना समंध
१ वज्रटीका
१ राकडी येक
१ केतक
१ चंद्रकोर
१ केवड
१ वेणीचे नग ९ नऊ व गोंडे २ येकूण दागिने १० दाहा.
१ जोडवी जोड २ पो खर्च १ बाकी
० सरी १ सरकारांत सोन्याचे भरतीस
२ सले

जवाहीर दागिने

१ नथ, थोरलीं मोत्यें सुमारें ५ व लालड्या २ व लहान मोत्यें ५ ये॥
० तनमणी मोत्ये
१ तनमणी दागिना येक
५ तुऱ्याचीं मोत्यें पांच
१५ पानड्यांस मोत्यें पंधरा
४ मच्यें च्यार
१२० सर आठ, दर सरास मोत्यें १५ प्रमाणें मोत्यें येकशेवीस
५ हिरे मधील
५ हिरे पानड्याचे
८ चुण्या[3] हिऱ्याच्या
१ पेट्या दागिना
६४ मोत्यें चौसष्ट
३३ हिरे सोमाशासुधां[4]
१ काप मोत्याचे, मोत्यें सुरवेलसुध्धा १३२
१ मोत्याच्या घोसबाळ्या मोत्यें सुमारीं ४० चाळीस
१ बाळ्या हिऱ्याच्या
२ हिरे, ४६ मोत्यें शेचाळिस

---

१ निश्चित २ फलम नाण्याची (३ रु. किमतीचे) ३ लहान माणक्या ४ कडेस लावलेल्या पेट्या

१ मूद
× × × × ×
ताईत सोन्याचा

६

नवे केले पौ
१ साखळ्या
२ जोडवी जोड दोन
सरस्वतीबाईच्या पायांतील
१ करगोटा
१ हासली

२ आंगठ्या, तीन
१ हिऱ्याची एक
१ पांचेच्या २ पौ खर्च १ बाकी

२

१ कनटी रुद्राक्षाची

These are the ornaments of gold, silver & diamonds in the family given with their description,

---

No. 23] श्री चैत्र व. ६।१६६१
एप्रिल ६।१७४०

राजश्री **संभाजी आंगरे** सरखेल गोसावी यासी

द सकलगुणालंकरण अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो **बालंभट** व **विश्वनाथभट वैद्य** कृतानेक आसीर्वाद विनंती येथील क्षेम ता। छ १९ मोहरम पावेतों जाणून स्वकीये कुशल लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. यानंतर तुम्ही पत्र पाठविलें तें पावलें. लिहिलें वर्तमान कलों आलें. राजश्री **स्वामीचें** पत्र होतें तें रुजू केलें. यैसीयासी **कुलाबा** फत्ते जाहला नाहीं, हें वृत्त कलों आलें. तुम्ही **पुण्याहून** राजश्री **चिमाजी** (अपूर्ण)·

श्री

हिसेब सु॥ आर्बैन नि॥ **रत्नाकर विठल** दर सा हरभेरे ८॥·। प्रो सा १०० यो हरभेर २॥२८१

२८४८२ मु॥ **सातारा** बाकी येणे हरभरे कैली बारुल ।२॥।२

This incomplete letter of Vaidya brothers to Sambhaji Angre gives a news that Kulaba was not captured by Angre. The account of gram of Ratnakar Vithal is worth studying.

No. 24] १६६२
१७४० ?

पुरवणी राजेश्री **विसाजी रघुनाथ वैद्य** वकील
स्वामीचे सेवेसी.

आज्ञाधारक **नारो अनंत** कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी रुपये २०० दोनसेची चिठी पाठविली आहे **तिमाजी** जासुदा बरोबर. ते घेणे. पावल्याची रसीद पाठवणें. वरकड लिहिले त्याप्रमाणें सनदा खामखाई पाठवणें घडीची ढील न करणें. तर शेरत आहे कीं, तुमची त्यांची मैत्री असोन काम ठीक नाहीं, हें अपुरव वाटलें. तर यैसें न करणें. जबरदस्ती करून काम ठीक लवकर करणें. या कामास ढील न करणें. नाहीं तर काम वावेल बरें, समजणे. विस्तार काय लिहिणें. **कानोजी भोसले** यांस सनदा जाल्या म्हणऊन आईकितों. तर आपलें काम त्याकडून ठीक करणें. न जाल्या असेल तर याच परगणेंत तो दंगा करणार आहेत. तर **राहाटगांवीं**च्या विसी **रायाजी भोसले**चें पत्र घेऊन, त्याचे **केरोजी भोसले** येथें आहेत, त्यांस पत्र पाठविणें कीं, गांवचे वाटेस न जाणे. बहुत काये लिहिणें हे विनंती.

Naro Anant Gadre writes to Vishwanathbhat to send orders सनदा without fail. He also writes the rumour that Kanoji Bhosale was given Sanads If it be a fact, his letter should be secured. If not, Rayaji's letter to his Muktyar Mr Keroji Bhosle not to trouble the village of Rahatgao should be obtained.

No. 25] + १६६२
श्री शंकर १७४० ?

राजश्रिया विराजित राजश्री **बापूजी गणेश** स्वामी गोसावी ॥

पो **बालंभट** व **विस्वनाथ भट वैद्य** कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन केलें पाहिजे. विशेष **संगमेश्वरचे तांदूळ** येतात कीं नाहीं, हें **गडांत** जाऊन खबर घेऊन पाठविणें, व बंदुख व पिस्तुल लवकर पाठऊन देणें, व मौजे **कासारी** येथील लावणीसंचणीविसीं राजश्री **अंताजीपंत गद्रे** यांस सांगितलें आहे, ते लावणीसंचणी करतील; परंतु तेथील लावणीसंचणीचा विचार कैसा काय तो लिहून पाठवणें. येथील वर्तमान **अबदल पानरी** हे जबानी सांगतां
+
केलो येईल. वरकड लोकांकडेस रुपये येणें ते वसूल करणें. घरीं सावधपणें वर्तणूक करणें. हे विनंती. येथील वर्तमान येथास्थित आसे.

Vaidya brothers write to Bapuji Ganesh Jog, asking to send rice from Sangameshwar & to send the gun & Pistol repaired. Antaji pant Gadre will look to the cultivation. of Kasari.

No. 26] + १६६२

श्री शंकर १७४० ?

श्रीयासह चिरंजीव राजश्री **विश्वनाथ भट** यासी प्रति **बाळंभट वैद्य** कृतानेक आसीर्वाद उपरी सविस्तर वृत्त येथास्थित आसे. तुम्हांकडील वर्तमान वरचेवर लिहोन पाठवीत जाणें. राजश्री **मानाजी पवार** व **दुर्गोजी भोइटे** व **नरसी सामराज** वगैरे कर्जदार लस्करांत आहेत, त्यांस तगादे करून रुा घेणें. कळलें पाहिजे. बहुत काये

+

लिहिणें. कृपा लोभ असो दीजे. हे आशीर्वाद.

सेवेसी **बालाजी दादाजी** सां नमस्कार.

Balambhat asks Vishwanath bhat to realise money from messers Manaji Pawar, Durgoji Bhoite and Narsi Samraj who were in the Laskar. Pawar & Bhoite were Sardars of Peshwa.

No. 27] माघ शु. ११।१६६१

जाने. २११७४० ते

× × × × (मजकूर फाटला आहे) आषाढ शु. १५।१६६७

जुलै २।१७४५

रा। बाळंभट व विश्वनाथभट वैद्य × × ×

ता। आषाढ शु॥ १५ क्रोधन संवत्छरे येणें

कर्ज रुपये

शक १६६१ सिधार्थी संवछरे

३ **सूर्याजी** व **राधाई बेडके** पा। मौजे **साबळगाऊ** माघ सुध येकादसी ११ व्याज दर ३

० लग

३

शक १६६२ रौद्रनाम संवत्छरे

१० **विठल भिकाजी सेणवी** जेष्ट वद ३ व्याज दरमहा २॥

६५ **केसो बाबाजी कानीटकर** श्रावण सुध ११ खत रुा ९०
पैकीं व्याज समेत वसूल गुा———
रुा २५ बाकी दरमाहा दरसदे व्याज रुा २

५० **जनार्दन देव** भाद्रपद सुध ५ व्याज दरसदे २ प्रो

६४।।' **नागोजी आंगरे**
५० खत आश्विन वद्य १ व्याज दरसदे २
१३ मशरु १
१।। उचापत गुा मोरा × ×
———
६४।।

३६८ **धोंडो माहादेव कुंटे** कार्तिक सुध ९ व्याज दरमहा दरसदे रुा १।।

२ **संकराजी ढमाला** खत कार्किक सुा २ रुा ४ पैकीं वसूल रुा २ बाकी येणें.

१०० **सातापा मारुलकर** माघ वद्य १५ व्याज दरसदे रुा २।। उसने ४ पुढें व्याज येणें

४०० **नागोजीराव पाटणकर** माघ सुध ५ सुा इहिदे आर्बैन छ ४ जिलकाद व्याज दरसदे २।। प्रा खत रुा ५०० वजा वसूल गुा **राजजी गुजर** शके १६६५ मिा वैशाख सुा ७ रुा १०० बाकी येणें खुद निा .

१०० **कृष्णाजी महादेव रानडे** खत फाल्गुन सुध १२ रुा ५००. पैकीं दिल्हें व्याज दरमहा दरसदे रुा २ प्रो. वर्षापुढें एक वर्ष उसने. पुढें व्याज.

३०० **विसाजीराम** व **मोरो रुद्र** दिा **संभाजी आंगरे** सन इहिदे छ २ जिलकाद फाल्गुन सुा १ व्याज पुढें दरसदे रु. १ प्रों

मसूदर शके १६६३ दुर्मतीनाम संवत्छरे.

१०० **सातापा मारुलकर** हस्ते **माहादू मारुलकर** मिती वैशाख वद्य ६ व्याज दरसदे रु. ३ प्रों **प्रतापगाव देशमुख** ताा गुंजण मावळ.

७ खत **कान्होजीराव सिलिंबकर** आषाढ सुध ७ व्याज दरमाहे दर रुके ८४।। प्रों.

१० खत मानिले आषाढ वद्य ७ सप्तमी व्याज दरमाहे रुके ८४॥- प्रमाणे.

२०० खत मानिले श्रावण सुध ९ व्याज दरमाहे रुा २ प्रों

२१७

५ **कासीराऊ सिलिंबकर** श्रावण सुध १ व्याज दरमाहे दर सदे रुके २॥ प्रों

१० **लक्ष्मण त्र्यंबक** श्रावण वद्य ६ व्याज दरमाहे दर सदे रुा २ दिा **सचीव**.

५० **बाळाजी विश्वनाथ चापेकर** भाद्रपद सुध ३ व्याज दर रुके ३ प्रों

४०९४ **माहादाजी कृष्ण** व **हरी कृष्ण काणे** मिती सुध ताा वार

८६० सांपे खत पेशजी पैकीं

४३० शके १६६३ दुर्मती पौष सुध १ पदा

४३० शके १६६४ दुदुंभी पौष सुा १ पदा

८६०

सदरहूस मुदतीपुढे व्याज दर माहे रुा २८

७६४ कार्तिक सुध १ दुर्मती व्याज दर सदे २॥ प्रों

२२७५० शके दुर्मती संवर्च्छरे

१५००० भाद्रपद सुा ११

७७५० पौष सुध ११

२२७५०

व्याज दरमाहे रुा २॥

८००० चैत्र सुध ११ दुदुंभी व्याज दरसदे रुां २॥ प्रो

३२३७४

पैकी वसूल बाा हिशेब ताा क्रोधन आषाढ वद्य १ वसूल रुपये २८८८० बाकी यैन ४०९४

२५ **मल्हारजी सावंत** कार्तिक सुध ४ व्याज दरमाहे रुपये × ×

४० **वाघोजी राऊत** पाटील नि × × ताा **उत्रोली रोहिडखोरें** पौष सुध १५ व्याज दर रुा रुके ८४॥

४० **बाळोजी ढवळा** माघ वध्य १० व्याज दरमाहे दरसदे रु. ३

५० **गोपाळभट नवाथे** मिती आश्वीन सुध १३. व्याज **नाहीं. यैन**
नक्त ४० तिवट १ येक १०

शके १६६४ दुंदुभीनाम सवत्छरे

१० **बावाखान गोरी कात्रजकर** मिती जेष्ठ सुध १३ व्याज दर रुा २
२०० **चिमणभट नवाथ्ये** श्रावण सुध १३ व्याज दर रुा २
१०० **केसो विस्वनाथ पनलीकर** श्रावण वद्य १० उसिणे येक वर्ष.
पुढें व्याज दरसदे रुा २
१००० **जगजीवनराम परशराम** आश्वीन वद्य ४ व्याज दरमाहे रुा २
५० **बहिरो बिस्वनाथ मराठे** दिमत **माहादाजी गणेश** मिती पौष
सुध १ प्रतिपदा व्याज दरसदे रुा २
५० **त्र्यंबक कृष्ण वैद्य** माघ वद्य ४ येक वर्ष उसणे. पुढें व्याज
सवाईप्रमाणे (सदरहू खत शोधन आश्वीन बहुल ७ दिल्हें)
१०० **आनंदीबाई कोम माहादाजी काणे** मिती माघ वद्य १
व्याज + त्रा दरसदे रुा १। प्रमाणें
६७॥। **नारो आनंत गद्रे** सन सलास बदल हिसेब (बदल मुशाहिरा)

शके १६६५ रुधिरोद्गार संवछर

१८६॥= **केसो त्र्यंवक** दि॥ **तुळाजी आंगरे** मितीवार
१०० चैत्र सुध ६ खत २०० पैकीं नेले रुा १०० उसणे
येक माहे. पुढें व्याज रुा सवाई.
१३६॥= कापड

२३६॥=
पैकीं वसूल बा॥ भोई रुा ७५ पैकीं भातास म्हणोन नेले २५
बाकी रु॥ ५० वसूलांत मारा. बाकी

३० **गोविंद हरी भिडे** चैत्र सुध
५ चैत्र सुध ६ व्याज नाहीं उसणा येक महापुढें रुा २
२५ चैत्र वद्य ९ व्याज दर रुा २

३० (सदरहू खत दिल्हें शोधन आश्वीन बहुल ७)

५० **नारो आनंत तेरा** देवरुषी वैशाख वद्य ४ व्याज रुा २

३०० **गोविंद माहादेव फडणीस** दि मजमु जेष्ट सुध मितीवार

१०० जेष्ट सुध ३

२०० जेष्ट सुध ८

३०० (पैकीं पेस्तर खत घेतलें कोधन रुा २००)

व्याज दरमाहे दरसदे रुा २

५० **राजजी गुजर** हवाला **नागोजीराव पाटणकर** वैशाख सुा ७ व्याज दरसदे रुा २ यैन खत रुपये १०० पैकीं वसूल रुपये ५० बाकी येणें

५० **मोरी माहादेऊ मेहेंदळे** मिती आषाढ बहुल ४ व्याज दर रुा २ (सदरहू खत दिल्हे)

२०० **बाळाजी कृष्ण** दि **महिपतराव सिंदे** आषाढ वद्य ५ व्याज दरमाहे दरसदे रुा २

९३४ **हैबतराव सोमवंसी**

२१०० श्रावण वद्य ९

४३३४ कार्तिक सुध १

६४३४

व्याज दरमाहे दरसदे रुा। ३ पैकीं वसूल गुा **रत्नपारखी** मिती शके रुा ३५०० साडेतीन हजार. बाकी २९३४

३९।।। **नरसी सामराज** आश्वीन सुा १ व्याज दर रुा १।। यैन रुा ६३९।।।· पैकीं वसूल ५०० शके मिती बाकी (सदरहू वसूल. खत दिल्हें)

००० **विश्वनाथ जोसी चिपळुणकर** आश्वीन वद्य ४ व्याज दर रुा १।।।·

२५ **भगवंतराव सोमवंसी** मिती आश्वीन वद्य ७ खत रुा ५० पैकीं म्हैस रुा २५ बाकी व्याज दरसदे रुा २

२२।।· **आनंदराव मोरे** कार्तिक सुध १ व्याज दरमाहे ३ खत १ येकूण रुा ६२२।। ता

३५० यैन २७२।। व्याज पेशजी. खत व्याज दरसदे रुा ३ प्रो (सदरहूपैकीं × × घेतले आणि खत दिल्हें.)

० **हरी रघुनाथ** जोग

० **आबाजी सखदेव** दि॥ **महादाजी गदाधर** आमात्य
मिती शके १६६६

---

० **मल्हार राम यैन** खत कार्तिक सुध ११ रु॥ ३०००० व भुगाव पैकीं रु॥ ५०० येकूण ३०५०० व्याज दरमाहे रु॥ २ प्रमाणें. पैकीं वसूल.

१४८८० हुंडिया— —

(५६२०)———

१०००० माघ सुध १ शके १६६६ गु॥ **पुरुषोत्तमभट सेवडे**

बाकी

३०० **केसो नारायण गोडबोले** दि॥ **उदाजी पवार** मिती कार्तिक वद्य ११ व्याज दरमाहे रु॥ २॥ (सदरहू खत दिले)

३००० **श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी** सन आर्बा (आर्बैन) छ २ साबान आश्वीन सुध ४ खत रु॥ १०००० व्याज दरसदे रु॥ २ प्रों पैकीं वसूल.

५००० शके १६६६ रक्ताक्षी

२००० आधिक आषाढ सुध १२

१००० आधिक आषाढ वद्य ८

१००० आधिक आषाढ वद्य १२ द्वादसी

१००० आश्वीन वद्य १

५०००

१००० शके १६६७ क्रोधन सवंत्छरे वैशाख सुध ५

६०००

बाकी ४००० (यैन वसूल व्याज पैकीं रु॥ १०००)

२० **रामजी चव्हाण** खत नाहीं. मिती कार्तिक वद्य ५

१०० **विसाजी कृष्ण आगीटकर** मार्गशीर्ष सुध ७ वस्ती **मीठगवणे कोकण** खत रु॥ १५० व्याज दर रु॥ १ पैकीं वसूल नाहीं. गैरादा रु॥ ५० बाकी.

१०० **त्र्यंबकजी गाइकवाड** लकडीवाला पौष वद्य ६ व्याज दर रु॥ २

१५२ **सिवराम तुकदेव करमरकर** खत नाहीं.

५२ बा। शालजोडी रु॥ ६२ पैकीं वसूल रु॥ १० बाकी.

१०० बा। **जाचक** ता। **बाजी विठ्ठल**

१५२ (सदरहू बक्षिस दिल्हे. सोड)

शके १६६५ रुधिरोद्गारी

४१३॥ **महिपतराव दत्तात्रय** दिमत **राणोजी भोसले**

५०० यैन खते व्याज दरसदे रु॥ २

२०० माघ सुध २

३०० माघ वद्य १४

५००

१६३॥ कापड माघ वद्य १३

६६३॥

पैकीं वसूल शके १६६६ रक्ताक्षी फालगुन वद्य ३०

गु॥ **राणोजी भोसले** रु॥ २५० बाकी ४१३॥

५० **पाटील मौजे खोडद** ता। **तारगांव** खत फाल्गुन सुध १, व्याज दरसदे रु॥ २.

५० **गणोजी पाटील**

५० **दत्ताजी पाटील**

२५ **बाळोजी पाटीळ**

१२५

पैकीं वसूल:—

२५ **बाळोजी पाटील**, व्याज समेत वसूल आला शके १६६७ क्रोधन जेष्ठ सुध १.

५० **गणोजी पाटील**, क्रोधन

२५ जेष्ठ सुध १

२५ आषाढ सुध १२

५०

७५

बाकी दताजी पाटील रु॥ ५०

१०० **अंतोजी डावरा** फालगुन वद्य ९ व्याज दरमहा दरसदे रुा २

१० **दावलखान चाकर** खा मार्गसीर सुध १५ खत नाहीं

शके १६६६ रक्ताक्षी नाम संवत्छरे.

० **गोविंदशेट वाइकोल**

९९ **जगनाथभट दामले** चैत्र सुद्ध १०, उसणे, व्याज नाहीं.
(धर्मादाव बक्षीस दिल्हा)

५०० **बहिरो रघुनाथ शेणवी,** दिा **नारबावा** जेष्ट सुध ८
व्याज दरसदे रुा १॥
(सहरहू खत दिलें, आषाढ मासी दिलें.)

२५ **जोगोजी राणा बसणकर** उगवणी **रामजी चव्हाण** चाकर मानिले मिती जेष्ट सुध २ व्याज दरमहा रुके ६४॥ प्रो व्याज. पैकीं वसूल वैशाख सुध १ शके १६६७ क्रोधन रुा ४ बाकी. यैन.

२५ **येसाजी चौगुला** खोडद जेष्ट वद्य दशमी व्याज दरमाहे रुा २

३५ **बाळोजी पाटील खोडदकर** जेष्ट वद्य दशमी व्याज दरमाहा रुा २ रुा ५०, पैकीं वसूल गुा **कोंडजी पाटील** मौजे मार क्रोधन आषाढ सुध १२ रुा १५. बाकी

२० **फिरंगोजी जाधव** चाकर सरकार आषाढ अधीक सुध १ व्याज दर रुा रुके ६३ (वसूल बिनसूट क्षय संवत्सरीं वैशाख व. ८)

२००० **बाळाजी शंकर भिडे** आषाढ सुध १० व्याज दरमाहे रुा १। प्रों (वसूल क्रोधन)

० **अमृतराव खोपडे** आषाढ सुध १ व्याज दरसदे रुा २ प्रमाणें (आषाढ वद १ क्रोधन ताा आनंदरा (व) बाकी ०)

० **जीवनराव सिंदे** खत ४ रुजु मोघम × × कडे लिहिलें.

२००० **जयरामभट इंगला** श्रावण सुध दशमी १०, व्याज येका महिन्यापुढें दरमाहे दरसदे रुा १॥ प्रमाणें रुा ७०००. पैकीं वसूल भाद्रपद सन माा वगैरे.
५००० रक्ताक्षी सवत्छरे

४००० भाद्रपद मास
२००० सुध ११
२००० वद्य १
४०००

१००० माघ वद्य ३ गुा **वैजनाथभट दामले सोमयाजी कासीकर**

५०००

५०.०० बाकी

७५ **सोमाजी तेली वलद मलसेट कोरेगांवकर** मिती श्रावण सुध १ व्याज दर रुा २

२५०० **रत्नाकर विठल,** आश्वीन सुध ८ व्याज दरमाहा दरसदे रुा १॥.

९५०० **पुरुषोत्तमभट शेवडे** मिती माघ सुध १ व्याज दरसदे रुा १॥ प्रों रुा १०००० पैकीं वसूल चैत्र सुध २ क्रोधन रुा ५०० बाकी.

० राजश्री **पंत सचीव** मोघमाकडे

१००० **काळो अनंत चोरकर,** आश्वीन सुध ११ व्याज दर रुा १॥

१०० **ळाडजी सिंदे** मौजे **सुकळोणी** तो साड उगवणी **आमृतराव खोपडे** मिती आश्वीन वद्य ६ व्याज दरसदे रुा २ प्रमाणें (सदरहू वसूल खत दिल्हें)

४८८७ **आबाजी सखदेव** आषाढ वद्य १ बा **माहादाजी गदाधर आमात्य** उगवणी व्याज दरसदे रुा २॥
(पैकीं यैन वसूल खत घेतलें होतें तें दिल्हें. क्रोधन).

१५१३७ **शिवाजी नारायण भाव्ये** खत बीतप
१५९३३ कार्तिक सुध १ व्याज दर रुा १॥
५४८५ दरमहा खत १ यो हप्ते ३
३५०० कार्तिक वद्य १३
१४५० मार्गसीर सुध १३
४९५०

५३५ कार्तिक सुध १३

५४८५

४००० मार्गशीर सुध ९

१६३ खताखेरीज

४८ कापड मार्गशीर सुध १

५ मार्गसीर सुध ११

३५ मार्गसीर वद्य १०

५० माघ सुध ८

२५ फाल्गुन वद्य ७

१६३

२५५८१ पैकीं वसूल बीताा

४००० कार्तिक

१००० सुध ३

२००० सुध ४

१००० सुध ७

४०००

९०० मार्गसीर मास

१०० सुध १०

८०० सुध १४

९००

५० माघ मास

५० सुध २

५४९४ जेष्टमास

३४९४ वद्य ३०

२००० वद्य ३०

५४९४

१०४४४

बाकी.................... १५१३७

५००० **आनंदराव रघुनाथ** मिती कार्तिक सुध १ व्याज दरमाहा दर-सदे रुा २ (सदरहू वसूल खत दिल्हें)

२०० **हैबतराव धापटे,** मिती कार्तिक सुध २ व्याज दरसदे रुा ३ रुा राजश्रीबा वारून घेतले. खतें दिल्हीं. श्रा वद्य १ गुा गोविंदपंत क्रोधन संवत्सरे.

५०० **त्र्यंबक विस्वनाथ केतकर,** कार्तिक शुध ५ व्याज दरसदे रुा २ खत रुा ३००० पैकीं वसूल क्रोधन शके १६६७

१००० वैशाख वद्य ४

१५०० आषाढ सुध ७

२५००

बाकी रुपये ५०० (वसूल यैन)

१०० **नरसीभट फडके,** कार्तिक सुध १० व्याज दरसदे दरमाहा रुा १ (क्रोधन श्रा वा वसूल सदरहू खत क्षय वैशाख सुध १२ दिल्हें)

८०५ **गोविंद नाईक आराध्ये,** खत माघ वद्य ५ रुा व्याज दरसदे रुा १॥' रुा १०००. पैकीं वसूल फाल्गुन वद्य ७ रुा १९५ सन मार बाकी ८०५. यासि गाहाण कापड (सदरहू वसूल खत दिल्हें. क्रोधन)

३०० **गोविंदसेट वायकल,** खतें ३

२०० मार्गशीर्ष वद्य २ व्याज दर २

१०० फाल्गुन सुध ११ व्याज दर रुा २

० मोहोरा ७, उसण्या येणें, फाल्गुन सुध ११

३००

व्याज दरसदे दरमाहा रुा २ प्रों (सदरहू यैन वसूल)

१००० **गोविंदराम खांडेकर,** मिती कार्तिक वद्य २ व्याज दरसदे रुा १॥ खत शके १६६६ रुधिरोद्गारी म्हणौन आहे तें रक्ताक्षी संवत्सरे करार (सदरहू यैन वसूल)

५० **सिद्राम तोडकर** कार्तिक सुध १३ व्याज दरसदे रुा २

१०० **बाबूराव हरी,** कार्तिक वद्य ३ व्याज दरमाहे दरसदे रुा १॥'

(यैन वसूल आश्विन वद २ क्रोधन खत दिल्हें)

२०० **आप्पाजी भिकाजी** दि रत्नशाला मार्गशीर्ष सुध २ व्याज दरसदे रुा २ (सदर खत वसूल, खत दिल्हें)

१५ **राघो हणमंत** कार्तिक वद्य १२ व्याज दरसदे रुा २ (यैन वसूल, क्रोधन खत दिल्हें.)

१०० **श्रीनिवास दिक्षित कुलाबकर** मार्गशीर्ष सुध १५ व्याज दरसदे रुा २ (सदरहू खत दिल्हें.)

६० **तान्हाजी** व **वाकोजी कोढालकर** सरीक **बावधन** मिती माघ सुध ४

३० उसणे दोवर्षीनीं द्यावे.

३० व्याज दरसदे रुा १॥ प्रों

६०

१०० **बहिरजी करजवणे** देशमुख कर्यात मावळे मिती माघ सुध ८ व्याज दरमाहे दरसदे रुा २.

(सदरहू खत श्रावण क्रोधन दिल्हें)

१४०० **धोंडभट गाडगीळ** माघ वद्य ४ चतुर्थी ४ व्याज दरसदे रुा १ प्रों खत रुा २०००. पैकीं वसूल क्रोधन.

४३६॥ जेष्ट सुध ७ सप्तमी

६३॥ जेष्ट सुध ११ येकादशी

१०० जेष्ट वद्य १ प्रतिपदा

६००

बाकी रुा १४०० (सदरहू वसूल खत दिल्हें)

१०० **आपाजी आनंत कुलकर्णी** मौजे निवेढी मिती पौष वद्य ५ व्याज दरसाल दरसदे रुा १५ यो सवा येकोत्रा.

माघ सुध ११ स रुा घेतले.

७९९ **राघोवा नाईक दरवे** पौष वद्य ७ व्याज दरसदे दरमाहा रुा १ प्रों.

१९९४ **अंताजी विश्वनाथ** व **शंकराजी विश्वनाथ घाणेकर** मिती माघ सुध ५ व्याज दरमाहे दरसदे रुा १॥ रुा ३००० यैन बा खत रुा १९४४

किता वसूल रुा १००० पैकीं ५०

बाकी हमी १९९४

२५ **रमाबाई गोसावीण, परली,** फाल्गुन शुध १ व्याज दरसदे दररुा रुके ६३. रुा ७५ पैकीं वसूल क्रोधन संवत्छरे जेष्ट वद्य ३० रुा ५०. बाकी. (सदर्हू वसूल. खत दिल्हें)

१०१ **बापूजी नारायेण बरवे,** माघ वद्य १० व्याज दरसदे रुा १ प्रा १००. पैकी वसूल नाहीं.

यैन बद्दल खत उसणारुपये जेष्ट सु १ ता **हरीपंत बरवे**

१०० १

१०१

३२५ **जयसिंग पाटील गोजेगांवकर,** मिती फालगुन सुध ७ व्याज दरसदे रुा ३ (सदरहू खत दिल्हें)

१०० **बापूभट वैद्य,** फालगुन सुध ८ व्याज दरसदे रुा १ प्रों २०० पैकीं वसूल चैत्र सुध १ क्रोधन संवत्छरे रुा १००. बाकी रुपये येणे १००. (सदरहू खत दिल्हें)

१००० **वनशीपुरी महंत,** फाल्गुन वद्य पंचमी ५ व्याज दरसदे रुा १। (यैन वसूल भा क्रोधन)

० **कृष्णसेट सट्या चिपळूणकर.**

शके १६६७ क्रोधन नाम संवत्छरे

१००० **कृष्णसेट सट्या** मिती चैत्र सुध ५ पंचमी व्याज दरसदे रुा १॥

२५० **जानापा मुजमला** मिती चैत्र सुध १ व्याज दरसदे रुा १॥ (सदरहू खत दिल्हें)

४० **मियन हलालखोर** मिती वैशाख शुध १ दर रुा रुके ६३॥ प्रों. (सदरहू वसूल)

२६०० **दुर्गोजी भोई**(टे) सनमा। व्याज दर

२००० वैशाख सुध १ व्याज दरसदे रु॥ १ प्रों.

(सदहू खत दिल्हें)

६०० वैशाख वद्य ११ दरसदे व्याज रु॥ १। प्रों.

(सदरहू खत क्रोधन भा॥ सु॥ ९ दिल्हें)

२६००

१०० **मल्हार त्र्यंबक** मु॥ **मसूर** वैशाख शुध नवमी व्याज दर रु॥२

८७५ **सिवाजी मोहिते** उगवणी **कृष्णाजी केशव जोसी** दि॥ **रघोजी भोसले,** मिती वैशाख शुध ९ खत रु॥ १००० व्याज दरसदे रु॥ २ प्रों पैकीं वसूल आदेसूद रुपये ८७५ बाकी गैरादा रु॥ १२५ बाकी.

५० **बुवाजी नाईक सिंदे,** वैशाख शुध ८ व्याज दरसदे रु॥ २.

१०० **विठल अनंत कुलकर्णी, अतीत** व **खोडद** मिती वैशाख वद्य ३ व्याज ० उसणें वर्ष १ (सदरहू खत दिल्हें)

२००० **मानाजी पवार,** मिती वैशाख वद्य ८ खत रु॥ ५००० व्याज दरसदे रु॥ २ पैकीं गैरादा रु॥ २००० बाकी. (सदरहू वसूल आला असे)

५०० **कृष्णाजी माहादेव गडबोले,** जेष्ठ सुध ६ व्याज दर रु॥ १ (सदरहू वसूल खत दिल्हें)

२२७५ **गोविंद मल्हार** दि॥ **न्यायाधीश** जेष्ट सुध ९ व्याज दरसदे रु॥ १॥। (सदरहू वसूल खत दिल्हे.)

१०० **माहादाजी कृष्ण काणे** बावधनकर मिती वैशाख वद्य ५ व्याज दरसदे १॥ प्रों. (सदरहू वसूल खत दिल्हें.)

३० **दादू सोनार,** वैशाख वद्य ११ व्याज दरसदे रु॥ १॥। (सदरहू आश्वीन वसूल, क्रोधन.)

१०० **सदासीव तांबट,** मिती वैशाख वद्य ७ व्याज दरसदे रु॥ २ (वसूल खत दिल्हें.)

१३०० **बाबुराव भोसले** ब्राम्हण वैशाख वद्य ७ व्याज दरसदे रु॥ २ (वसूल खत दिल्हें.)

३०० **बाबूराव विठल गडनीस,** सणवी जेष्ठ सुध ७ व्याज दर रु॥ २ (सदरहू खत दिल्हें आषाढ वद्य ११ क्षय.)

४५० **लक्ष्मण नानाजी फडनीस** दिा **सचीव** मिती जेष्ट शुध १३ व्याज दरसदे रुा २ (सदरहू वसूल भा. क्रोधन खतदारास खत दिल्हें गुा देव.)

२०० **येसाजी नरसी कुलकर्णी, वरियें** जेष्ट वद्य १३ व्याज दर रुा २ (पैकीं वसूल १४५)

६० **मलिकखान** व **कृष्णाजी तानदेव** दिा **रघोजी भोसले** जेष्ट वद्य ५ व्याज दर रुा २

२० **दताजी पाा** मोकदम, मौजे **खोडद,** जेष्ट वद्य ९ व्याज ० उसणे दोन महिने. पुढे व्याज दरसदे रुा २ प्रों.

१००० **बाबदे(व)भट आठल्ये,** मिती आषाढ शुध २ व्याज दर रुा १॥=.

२५ **शंकराजो कान्हो,** आषाढ सुध २ व्याज दरसदे रुा १.

५०० **मल्हार पुतळाजी,** आषाढ वद्य सप्तमी ७ व्याज दर रुा २ (यैन वसूल)

२५ **राघो बनाजी,** मिती आषाढ सुध १० व्याज दर रुा १॥· **सबनीस, परळीगड.**

१४३८॥ **बेंकटराव गंगाधर** मिती आषाढ शुध १० व्याज दर रुा २.

० **वेकटराव गंगाधर,** गला बाजरी फसलीस, कैली ·॥·॥ द्यावें कतबा मिती आषाढ शुध १०.

१३०० **यशवंतराव सितोळे** उगवर्णा **कृष्णाजीराम काणे,** मिती आषाढ शुध १० व्याज दरसदे दरमाहा रुा २.
(सदर खत ताा **गोविंद जिवाजी** दिल्हें)

५०० **तुकोरामपंत डिंगणकर** आषाढ शुध १५ व्याज दरसदे रुा १॥ प्रों (श्राा सुा १४ व्याज सुधा वारून घेतले, खत दिल्हें)

५००० राजश्री **पंतप्रधान** चिठी गुा **देवराव** पेशकसीचे यैवजीं मुा माहे १६ मिती आषाढ सुध १३ सुा सीत **सन** माा पेस्तर सालीं सन सबा आर्बैन, क्षय संवत्छरीं कार्तिक सुध १ यावें.

१९ **कृष्णा माहार,** जेष्ट सुा ९ रुा १०० पै(कीं) (वसूल).

मोघम खतें शक येकंदर आसामी वार

२१९२॥ **कृष्णाजी वामन खरे**

१००० शके १६६५ रुधिरोदगारी संवत्छरे.

५०० खत आश्वीन सुध ३ (खत दिल्हें) रुपये ३०००
व्याज दर रुा १॥ पैकीं वसूल कार्तिक शुध १४
सन मजकूर रुा २५०० बाकी.

५०० कार्तिक सुध १४ व्याज दरसदे रुा २
रुपये १२५००. पैकीं वसूल.
१०००० सन मा फालगुन वद्य २.
२००० शके १६६६ रक्ताक्षी चैत्र शु. २

१२००० बाकी

१००० (सदरहू वसूल खतें दिल्हीं)

११९२॥ शके १६६६ रक्ताक्षी संवत्छरे.

१००० चैत्र सुध १२ खत रुपये ८५००
व्याज दर रुा १।॥· पैकीं वसूल सन मा
५००० चैत्र वद्य ७ **कृष्णाजी वामन खरे**
२५०० जेष्ट शुध ×

७५०० बाकी येणें रुा·

१९२॥ जेष्ट वद्य ६ व्याज दरसदे रुा २ प्रों
२०००० पैकीं वसूल बा हिसेब
रुा १९८०७॥ बाकी

११९२॥ (सदरहू वसूल खतें दिल्हीं)

२१९२॥'

६४०० राजश्री **पंतसचीव**

११०० शके १६६६ रक्ताक्षी

१०० कार्तिक सुध ३ छ ५ (शै) वाल सनखम (स)चिठी
१००० पौष शुध ४ व्याज दर रुा १॥

११०० (सदरहू वसूल खत दिल्हें.)

५४०० शके १६६७ क्रोधन संवत्छर जेष्ठ वद्य ४ व्याज दर रु॥ १॥

६५००

पैकीं वसूल क्रोधन संवत्छरे जेष्ठ शुध गुा काराठीकर रु॥ ५०.

७०० **जखापा कोबडा** पेडीदार

५०० शके १६६६ रक्ताक्षी आश्वीन वद्य १० व्याज दर रु॥ १॥

२०० शके १६६७ क्रोधन संवत्छरे वैशाख वद्य ५ व्याज दर रु॥ १॥

७००

(वसूल बाकी ०)

१२५ **कृष्णाजी हरी कानिटकर**

२५ शके १६६५ रुधिरोदगारी फालगुन वद्य ७ व्याज दरसदे रु॥ १

(सदरहू खत वसूल क्रोधन आषाढ अखेर खत दिल्हें)

१०० शके १६६६ रक्ताक्षी संवत्छर

५० कार्तिक वद्य ११

५० फालगुन सुध २

१०० व्याज दरसदे रु॥ १

१२५ (खत दिल्हें सदरहू रु॥ आले संवत्छर क्रोधन)

१५७७॥≡ **जीवराव सिंदे**

१४७७॥≡ शके १६६६ रक्ताक्षी

१२२७॥≡ आषाढ वद्य ८

१५० श्रावण सुध ४

१०० कार्तिक वद्य ३

१४७७॥≡

(व्याज दरसदे रु॥ २ सदरहू खतें आषाढ वद्य १० दिलीं)

१७०० **गोविंद त्र्यंबक** कमावीसदार आमलेंकडे वरात रा॥ **फत्तेसिंग भोसले पैकीं** श्रावण मासीं द्यावे म्हणोन शके १६६७ क्रोधन वैशाख शुद १० **राणोजी भोसले**, व्याज दरसदे रु॥ २

१११७८॥ शके १६६६ रक्ताक्षी

७५० आश्वीन सुध १० | ५०० कार्तिक वद्य ७

१००० मार्गसीर सुध १ | १००० मार्गसीर सुध १३

४२२८॥ पौष वद्य १ | १२०० माघ सुध ७

२५०० फालगुन सुध ११ | १११७८॥

१५०० शके १६६७ क्रोधन संवत्छरे

७५० चैत्र वद्य १४   ७५० जेष्ट वद्य १२

१५००

१२६१८॥

पैकीं गैरादा

३५००० **रघोजी भोसले सेनासाहेब** सुभा

१०००० शके १६६३ दुर्मती मिर्ती कार्तिक वद्य १४ व्याज दरमाहे दरसदे रुा २ प्रों

२५००० शके १६६६ रक्ताक्षी संवत्छरे वैशाख सुध ८ व्याज दरसदे रुा २. पेशजीचे रुपये २००० व हल्लीचे **चंदाखानाचे** यैवजीं **विठोबा नाा वाकडे** रुा २००००० करार केले, पैकीं रुा २५०००

वरात वगैरे

७३० नांवे **खंडोजी गोगवले** यैवज दोन लक्ष पकीं.

१०००० **तिमाजी रघुनाथ वकील** चंदावर वरात छ १० जिलकाद सन इसने.

१०७३०

१७०० **बाळाजी दादाजी** याचे नांवें खत वैशाख सुध ४ रक्ताक्षी.

१२४३०

३५०००   १ सापेखत' खरेदीखत.   २ वरकड लोक.

पेशकसी—नजराणा, खंडणी

This is a list of persons to whom sums of money were advanced as debt by Balambhat & Vishwanathbhat during 1740 to 1745 This also includes a Sum of Rs. 350C0 paid to Raghoji Bhosle on account of Chandasaheb's release dated 9th April 1744 In the account of Raghuji is given· at the end of this list seperatly the details are given Only one amount is given during Bajirao I' time to an insignificunt person in 1739 in this list.

श्री

No. 28]

जेष्ठ शु. १० शके १६६२ ते जे शु. ४ १६७६
मे २४ १७४० ते जून १४ १७५४ पर्यंत

ताळेबंद सोनें येकंदर खरेदी इ॥ सन इहिदे आर्बैन ता॥ सन आर्बाखमसैन अखेर पावेतों जमा सोनें तोळे.

	सोनेंवजन	रुपये
सन इहिदे आर्बैन	७७७७१७१।	×
इसने आर्बैन	७७३७२।॥१	११११९।÷
सलास आर्बैन	७७७७१॥२।	२५०८॥।-
आर्बा आर्बैन	७७३७४७।१	११५४
खमस आर्बैन	०	०
सीत आर्बैन	७७५॥४।१॥	१९९७॥
१४ मोहोरा ता॥ सोने १२ गोप २ साकळी वजन		
स्बा आर्बैन	७७४७॥२॥	१४०३॥≡
सन समान आर्बैन	७७६।१७१।	२२४४॥
१८ मोहरा ता॥ सोने १६ बाबू २ लक्ष्मण वजन		
तिसा आर्बैन	७७१॥। ॥।१	६३६॥−॥
५ मोहंरा उमा (बा) ई बाकी सोनें		
खमसैन	७७५७१॥१॥।-॥-	२६११।-
इहिदे खमसैन	७७३॥ ३।२।-	१३२७७−॥-
इसने खमसैन	७७॥ ॥-७१	१९०॥।-
सलास खमसैन	७७॥।२७१॥-	३२१७-
७७॥।२७१॥-		

रुा. ३२१		
मोहरा ४ व सोनें		
पटा २ कुडक्या २		
आर्बा खमसैन	८८१।।१।।१	४७८।।।-।-
	८१।-१।२८।।-	
	८१८९।।।-८।।	१८४५०।।।-
जाजती इहिदे आर्बैन	८८८१।।२।।-	२५।।=
	८१८९।।१।।।२।। ।।	१८४७६८=।।
किता कडी जमा	०	०

सर ४ पैकीं ता।

१ कडे मोडून मातुश्री
बाइस गोट सर ४ केले

१ कडे १ देणे सरसुभा
प्रा। वराड नावें रघो-
जी भो- किंमत रुा। ३००

१ कडे मोडून सरी सौ
उमाबाईस केली वजन
भार २०।।।२।।

१ कडे १ देणें तुळाजी
आंगरे नांवें दाजी
त्रिंबक रुपये ३५० यो।

४

	८१८९।।१।।।-२।।-।।	१८४७६८=।।
कसर राणोजी		२४।=
भाव ग्वसर		
सोनें कसर	८८८८१	१।
	८१८९।।२।।।१।।-।।	१८५०१।।। ।

A detailed statement of gold bought by Vaidya brothers every year from 1740 to 1754 with its. weight & price which amounts to Rs. 18501 annas twelve & pies three only. This also gives the knowledge of how the weights of Mana Shers, Tolas & Masas & Gunjas were written

No. 29] श्री ज्ये. शु. १०।१६६२ ते ज्ये. शु. ४।१६७६
मे २४, १७४० ते जून ४, १७५४ पर्यंत.

तेरीज खर्च सोनें येकंदर ह्या इहिदे आर्बैन ता। आर्बा खमसैन मया आलफ ता। अखेर साल.

	दागिने	मोहेरा	वजन तोळे	रुपये
१				
सखूबाई	२	०	८८॥२॥१॥	२१६८–
२				
सरस्वतीबाई	०		८८८।३।-॥	३३४०८॥
३				
सौ उमाबाई	०		८॥१।५८२८१	८००९॥।≡॥
विस्वनाथभट	०		८८८१८८१	१४॥।≡
बालंभटबाबा	०		८८८२॥१॥	४१।=
४				
बाबू बलाळ जोशी	०		८८८८२।	२॥।–
५				
सौ गोपिका	०	०	८८९॥४८२।१	२०४५।=॥
रामभट	०	०	८८१८३।९॥-॥	४०७॥-॥
बाबुराव	०		८८१॥२।-॥।१	५८४८≡
६				
सौ जानकी	०		८८१।५८१।	५२३॥–
७				
लक्ष्मीबाई	०		८८८१॥-॥।१	२३॥-॥
८				
जिऊबाई	०	०	८८८।१।	५
९				
गंगाराम ना। रास्ते	०		८८१॥२॥२॥	५६५॥=
१०				
सौ. अनूबाई	३		८८।-१॥	९४॥।–
किरकोळी	०		८८।-॥।-॥	१०३।-॥
मोवम	४	०	८८८२८२॥।	८६
अनपूर्णा देव	१	०	८८।१॥१	११२॥।–

११

नि। **राघोबा नाग पट-**				
वर्धन सिलकेस कडे असे	१	०	००२०४।।।१।।।	७८०८≡
भिकंभट	०	०	००१।२।।।२।।।	५०१०-
बक्षीस	१	०	००।४।।१	१४४
विकरी	०	०	००२०४०२।।१	७९९।।
			०१०९।।२०।।-।।	१८५०१।।।-
नि। **जानकीबाई**	०	०	००१०२०२०१	

लग्नात वस्ता कल्या त्या धरल्या नव्हत्या, त्या

१२

२४।= कडे **बालंभट** पै

जिवराव सिंदे पै.

१।।।०१ कंठीचे मणी

२६०२०१

१ भास्करभटाची पहिली स्त्री– भास्करभटाचा मृत्यु ३०।३।१७३९. २ बाळंभटाची स्त्री– बाळंभटाचा मृत्यु १२।८।१७५३. ३ विश्वनाथभट ची स्त्री विश्वनाथ-भटाचा मृत्यु ३१।८।१७६०. ४ विनायक बल्लाळ जोशी– लक्ष्मण बल्लाळ जोशाचा भाऊ. ५ भिकंभटाची स्त्री– भिकंभटाचा मृत्यु १६।४।१७५९. ६ राम–

टीपः– पूर्वी सोने रेघात कसे लिहीत, हे आता वजने मापे कायद्याने बदलल्यामुळे कळणे कठिण होणार आहे. म्हणून नंबर २८ व २९ हे कागद, समजण्याचा प्रयत्न करणारासाठी, खाली उदाहरण घेऊन, स्पष्टीकरण दिले आहे, ते उपयोगी पडेल.

सोने ०।२। ।।।=।। ।। याची किमत दर तोळ्यास रु. १५ प्रमाणे रु ४४२३।।= येते

वजनाचे कोष्टकः— ८ गुंजा = १ मासा   १२ मासे = १ तोळा

२४ तोळे = १ शेर   ४० शेर = १ खंडी

०। = $\frac{1}{4}$ मण= १० शेर   (मण एका आळ्यावर ०)

००। = २। शेर   (शेर दोन आळ्यावर ००)

एकूण तोळे = १२।×२४ = २९४

०००।।। = पाऊण तोळा   (तोळे ३ आळ्यावर ०००)

००००= = दीड मासा   (मासे ४ आळ्यावर ००००)

०००००।। = ३ गुंजा   (गुंजा ५ आळ्यावर ०००००)

०००००।। = $\frac{3}{16}$ गुंजा   ($\frac{3}{3}$ गुंजा ६ आळ्यावर ००००००)

०।२।-।।।=।।-।।   खडीमागे आळे नसते

सोन्याची किमत

२९४ दर १५ प्रमाणे	कि. =	रु	४४१०
तो. ।।।	× १५	= रु.	११।
दीड माश्याची कि.		= रु.	१।।।=
तीन गुंजा कि.		= रु.	।≡।।
$\frac{3}{16}$ गुंजा कि		= रु	००।।
			एकूण ४४२३।।=

भटाची स्त्री– रामभटाचा मृत्यु १०।१।१७६९. ७ भास्करभटाची दुसरी स्त्री. ८ बाबू व लक्ष्मण बल्लाळ यांची आई. ९ सौ. अनूबाईचा नवरा, भिकाजी ना। रास्त्यांचा पुत्र. १० बाळंभटाची मुलगी– गंगाधर भिकाजी रास्ते यांची स्त्री. ११ विश्वनाथभटाचा सासरा (माखजन).

ये॥ ८८१८२८२८१

This gives an account of gold spent for preparing ornaments for women & men & for other purposes such as repairing them & donation also, during fourteen years from 1740 to 1754 There are even accounts of each person in the Daftar, giving detaits of gold spent for him, of every year which are dropped.

हणमंते घराण्यासंबंधीं कागद

रा. श्रीधर शामराव हणमंत यांनीं या घराण्यासंबंधीं जमविलेल्या अस्सल कागदा–बद्दल माहिती वै. द. पु. खंड १ मध्यें पान ७, ८, ९ वर सविस्तर दिली आहे. चिंचवडच्या देवांच्या दफ्तरांतील १४ कागदापैकीं १० कागद सन १७४० पर्यंतचे आहेत. हे कागद महत्वाचे वाटल्यावरून रा. श्रीधर शामराव यांच्या परवानगीनें खालीं देण्यांत येत आहेत. त्यावरून पुढें दिलेल्या गोष्टी स्पष्ट होत आहेत. (१) शहाजी महाराजांनीं नारो त्रिमल दीक्षित यांस मौजे बाणेरे गांव इनाम दिला होता (२) हणमते व चिंचवडचे श्री देव यांचा नात्याचा किंवा निकटचा संबंध होता (३) त्रिमल रघुनाथ यानें छत्रपतिराजारामाबरोबर चंदीस जाण्यापूर्वीं आपल्या इनाम गावची व्यवस्था, ठेवरेव व मुलेंमाणसें श्री देवांच्या स्वाधीन केली होती. (४) त्याच्या आईचें नांव सीताबाई ऊर्फ आमा असून तिला श्री देवांनीं त्यांच्या गैरहजिरींत बऱ्याच रकमा दिल्या होत्या (५) बाणेरे हा गांव श्री देवांकडून काढून मध्यंतरीं भुजबलराव सेनासप्तहजारी यांस सैन्यभरतीसाठीं छत्रपतींनीं दिला होता. पण रामचंद्रपंत अमात्य यांनीं तो पुन्हा त्यांजकडून काढून श्री देवाकडे चालविण्याबद्दल हुकूम दिला. त्याची अमलबजावणी धनाजी जाधवराव, चंद्रसेन जाधव व शंकराजी नारायण यांणीं योग्य ते हुकूम काढून केली. (६) श्री देवांनीं गांवचा मोकासा अन्नछत्राकडे लाविला होता. त्यांस मोबदला गांव छत्रपतींच्या हुकुमानें देऊन श्री देवाकडून बाणेरेगांव त्रिमल रघुनाथांनीं परत घेतला. (७) त्रिमल रघुनाथ एका पत्रांत व गंगाधर रघुनाथ त्रिमल दोन पत्रांत श्री देवांना ' तीर्थरूप ' व स्वतःस ' अपत्ये ' असें संबोधितात, यावरून त्यांचा नात्याचा संबंध असावा (८) तिमाजी रघुनाथ यांनीं १७१३ मध्यें ठेवीपैकीं पैसे मागण्यास श्री देवाकडे विश्वनाथभटास पाठविले होते, हे विश्वनाथभट वैद्य असावेत. हा काल बालाजी विश्वनाथ पेशवे पदाधिकारी होण्यापूर्वीचा आहे. (९) १७३४ मध्यें बाजिराव बलाळ यांनीं श्री देवांचे मुखत्यार उधोपत व केसो बलाळ यांचे रुजवातीनें

कर्जाची रक्कम रु.२१००० ठरविली. (१०) सुबराव कोनेर, नरसो पद्माजी व बाबुराव शंकर हे रघुनाथ त्रिमलचे कारभारी होते. (११) कर्ज १७४४ सालीं फिटलें.

बाकीचे ४ कागद व वैद्य घराण्यांतील कागद नानासो, थोरले माधवराव व सवाई माधवराव यांच्या कारकीर्दीतील असल्यामुळें ते तारीखवार जेथल्या तेथें सालवार घातले आहेत.

No. 30] श्री मार्गशीर्ष वद्य २ शके १६२०
फेब्रुवारी ६, १६९९

अखंडित लक्षुमी आलंकृत राजमान्य
राजश्री **नरहरी आपदेव** सर सुभेदार
कारकून प्रां **पुणें** गोसावी यांसी.

सेवक **रामचंद्र नीलकंठ आमात्य** नमस्कार. सु॥ तिसा तिसैन आलफ मोजे **बाणेर** ता॥ **हवेली** प्रां मा॥र हा गाव राजश्री **तिमाजी रघुनाथ** याकडे इनाम आहे, तो मा॥रनिलेनीं **श्री देव चिंचवड** यासि दिला आहे. तेणेंप्रमाणें चालत असतां राजश्री **छत्रपति** स्वामीनें राजश्री **भुजबलराव सेना ह(स)प्तहजारी** याकडे जमावाचे बेगमीस दिला आहे, म्हणून हुजूर विदित जाहाले, त्यावरून त्याकडून दूर करून पेसजी राजश्री **तिमाजी रघुनाथ** यांसि इनाम देऊन **श्री** कडे चालवण्याची आज्ञा केली आहे. तरी तुम्हीं त्याकडेस चालवणें दुसरियाकडे न देणें. छ १५ जमादिलाखर +निदेस समक्ष.

सुरुसुद मो॥ छ २५ जमादिलाखर

Ramchandrapant Amatya orders Narahari Apadeo. Sar Subhedar & clerk of Poona prant that the village Banere, the inam of Timaji Raghunath, though enjoyed by Bhujabalarao Senasaptahajari, being granted by Chhatrapati for the recruitment of soldiers, should be returned to Timaji Raghunath & be given in the possession of Shri Deo of Chinchwad.

+ या पुढील मजकूर निराळे वळणाचा पण रामचंद्रपंताचे हातचा नसावा.

No. 31] श्री मार्गशीर्ष शुा १० शके १६२२
डिसेंबर १०, १७००

श्री

शिक्का	राजाराम
अष्टकोनी	चरणी दृढभा
दुहेरी	व सेनापति ध
	नाजी जाध
	वराव

आज्ञापत्र समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री [1]जयेसिंग जाधवराउ सेनापति ताा मोकदमानी मौजे बाणेरे ताा हवेली पाा पुणें सुा इहिदे मया अलफ मौजे मजकूर पेशजीपासून श्री स्वामी चिंचवड यास इनाम होता, त्यास चंजीचे मसलते-करितां राा भुजबलरायाकडे दिल्हा त्यास हालीं भुजबलरायाकडून दूर करून पेशजीप्राा श्री कडे करार केला आसे. तर श्रीचे आज्ञेंत वर्तोन सालमजकुरीं आजि ताा जो वसूल जाला असेल तो जाहला. याजउपर आकारपैकीं जे बाकी राहिली असेल तेकडे देणें. श्रीखेरीज करून दुसरीकडे येक रुका न देणें. प्रतिवर्षी नूतन पत्राची आपेक्षा येकंदर न करणें जाणिजे. छ १० रजब + मोर्तब खुद्द

१ हें धनाजी जाधवाचें नांव आहे.

It is an order to Mokadam of Banere of Poona District, inam village issued by Dhanaji Jadhava to give effect to the order of Pant Amatya of 16th Feb. 1699 by giving the revenue, the village to Shri Deo. of Chinchwad.

No. 32] श्री मार्गं. वद्य १२ शके १६२२
गुरुवार डिसेंबर. २६, १७००

राजमान्ये राजश्री गोविंद हरि दिाा राजश्री जाधवराऊ यास शंकराजी नारायेण नमस्कार सुा इहिदे मया आलफ मौजे बाणेरे व मौजे माण हे [1]गौ श्री चे इनामाचे त्यास मधें भुजबलरायाकडे होते. त्यास सांप्रत राजश्री जाधवरायांनीं भुजबलरायाकडून दूर

+ या पुढील मजकूर निराळे वळणाचा आहे. १ गाव.

करून श्रीचें श्रीस इनाम दिल्हें आहेत. त्यांचीं पत्रेंहि गावगना सादर जालीं आहेत, तर तुम्ही येकंदर त्या गावींचा उसूल न घेणें. सनदा जाधवरायाच्या जे तेरिखे पावेतो असतील, तोवर तुम्ही वसूल घेतला तो घेतला. हालीं रोखे केले आहेत ते मना करणें. या उपर श्री च्या गावास उपसर्ग येकंदर आपलेतर्फेनें लागो न देणें. छ २६ रजब

सुरूसुद ++++

Shankaraji Narayan Sachiv orders Govind Hari, the manager of Dhanaji Jadhavrao to collect the revenue of the inam village of Banere upto the date of the Sanad issued by Jadhavrao to Shri Deo of Chinchwad & to withdraw the orders of further collection which should go to Shri Deo without any difficulty.

No. 33] श्री मार्ग. व. ३० । १६३०
दिसेंबर १७०८

हिसेबू मातुश्री आमाकडे श्री कडून पावले सा

४५२९।≡ इा सके १६२७ ता सके १६२८

१५४२।।। सके १६२९

६०७२८≡

६४४।‒ हिसेबू सके १६३० ता मार्गेश्वरवदी आवस ६४४।‒

६७१६।।‒

The account of money paid by Shri Deo of Chinchwad to the mother of Trimal Raghunath Hanmante between 1700 & 1708, is given here.

No. 34] श्री पौष शु।। ५ शके १६३०
डिसें. ६, १७०८

तीर्थस्वरूप महाराज श्री देव
स्वामींचे सेवेसी.

अपत्ये तिमाजी रघुनाथ कृतानेक साष्टांग नमस्कार. विनंती उपरि महाराजांच्या

दर्शनास आलों. ठेवीचा हिसेबु मातुश्री **आमा** व तीर्थरूप **आबा** यांच्या विद्यमानें **विल्हे** लागला. शेष राहिले त्याचें पत्र आलाहिदें असे. मौजे **बाणेरे** हा गांव पूर्वीपासून आम्हा-कडे होता, मधें राजश्री **भुजबलरावु** यांजकडे मोकासा दिल्हा. त्या उपरि **स्वामीनीं** उपाये करून **श्रीं**च्या अनछत्राकडे करून घेतला. यैसीयासी आम्ही राजश्रीच्या दर्शनास जातो. **बाणेराचा** मुबदला गांव देऊन मग मौजे मजकूर **श्री** पासून घेऊन. पौष शुध पंचमी **शके १६३०** हे विनंति.

Timaji Raghunath informs Shri Deo of Chinchwad that the account of deposit has been settled after deducting the money advanced to the mother Ama & Aba & that he is going to see chhatrapati to exchange the revenue of Banere by offering the revenue of another village, before taking the possession of Banere as its revenue is being by his influence assigned for the expenses incurred for annasatra.

No. 35] श्री फाल्गुन शु॥ ११ शके १६३०

जानेवारी ३०, १७०९

राजश्री **म्हसाजी फडतरे**

गोसावी यांसी.

स्नेहांकित **चंद्रसेन जाधवराऊ** सेनापती रामराम. सुहूर सन तिसा मया आलफ. मौजे **बाणेरें** या गांवीं **श्री** स्वामीस इनाम जमायती पैकीं पहिलेपासून चालत आहे, त्याप्रमाणें बिलाकुसूर चालवणें. त्याचा बोभाट येऊं न देणें. सुरलीत पहिलेप्रमाणें चालवणें. जाणिजे * छ २९ जिलकाद मोर्तब सुद

Chandrasen Jadhavrao informs Mhasaji Phadtare to pay the revenue of Banere as before without any difficulty.

---

* पुढील वळण स्वदस्तुरचे.

No. 36] श्री पौष शु॥ ७ शके १६३५
डिसेंबर १३, १७१३

शके १६३५ पौश वद्य दशमीस पत्र पावलें

श्रीमत् सकल गुणालंकरण राजश्री
चिंतामणी देव स्वामीचे सेवेसी.

पोष्य **तिमाजी रघुनाथ** नमस्कार विनति. उपरी कुशल पौष शुध सप्तमी जाणौन स्वकीये लिहिलें पाहिजे. विशेष सांप्रत तर्थिरूप मातुश्री **आमाचा** वेचाखर्चाचा प्रसंग बहुत कठीण आहे, याकरितां आपणाकडे जें आहे, अवघेंही आणावयास, वेदमूर्ती **विश्वनाथभट** पाठविले आहेत, तरी या समागमें झाडियानसी सर्वही अशेष निर्वाह करून देऊन माघीयात्रेच्या समागमें येथें सुरक्षित-प्रविष्ट होये तें केलें पाहिजे. वरकड हांडेभांडें आपणाकडे व **श्री** कडे जें असेल तें अवघें, बैल कोठींचे अथवा भाडियाचे करून देऊन पाठविलें पाहिजे. **विश्वनाथभटा** समागमें. दोघीं मनुष्यें विश्वासू समागमें देणे या उपरि आपणाकडे जो विषये आहे तो पाठवायास अनमान केलियानें येथील स्थिति राहाणें कठिण. तरी **काशीचा** यैवज व मोघम यैवज आवघा झाडियानसी पाठवणें. रा॥ **येसवंतराऊ** येथें आले होते त्यांणीं कागद मागीतला होता, तरी **विश्वनाथभटा** समागमें येथें प्रविष्ट जाहलियानंतर तें पत्रही पाठऊन देऊन. विशेष काय लिहिणें. लोभ असो देणें हे विनंति.

Timaji Raghunath requests Chintamani Deo that as it is difficult to meet the expenses of mother Ama, the whole amount, he owes, should be sent with Vishwanath Bhat Vaidya before magh and the remaining things vessels etc. that may be with him and Shri Deo should be sent on his or hired bullocks. On the arrival of Vishwanath bhat, the letter which Yeshwantrao wants will be sent.

No. 37] श्री

श्रीमत महाराज **श्री**
स्वामीचे सेवेसी.

पोष्य **रघुनाथ त्रिमल** कृतानेक सां॥ नमस्कार विनंती, उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन केलें पाहिजे. पूर्व प्रतिज्ञांत आषाढातिक्रम होऊन दोन महिने जाले. राजश्री **नानाही** यावे तेही आले. याउपरी सर्वस्वी आलस न करितां द्रव्याच्या आशेष झाडा करून रा॥ **बाबूरायास** रवाना केले पाहिजे. रिकामे रवाना केलिया स्नेहास अंतर पडेल. अखेर पैका तो द्यावा लागेलच, हा अर्थ चित्तांत आणून आधीं निकाल केला पाहिजे. येणेंकरून

परस्परें स्नेह चालून हरएक प्रसंगास उपयोग आहे. बहुत काये लिहिणें. कृपा वर्धमान केली पाहिजे हे विनंती

Raghunath Trimal requests Shri Deo to pay the whole amount with Baburao who is sent to receive the same, and to keep up the old friendly relations.

No. 38] श्रीशंकर फा. वा ५।१६५७
फेब्रु. २०,१७३६
नकल

सकल तीर्थरूप श्री
देव स्वामीचे सेवेसी.

अपत्ये **गंगाधर त्रिमल** व **रघुनाथ त्रिमल** सां नमस्कार. विनंती उपरी राक्षेससवछर कार्तीक मास हप्ता रो ३००० तीन हजार पैकीं दीड हजार पावले. फाल्गुण वद्य पंचमी गुा। रा **केसो बलाल** बहुत काये लिहीणें हे विनंती.

Gangadhar & Raghunath Trimal render a receipt of Rs 1500 to Shr Deo, received out of the Kartik instalment of Rs. 3000.

No. 39] श्रीशकर कार्तिक वद्य ३० शके १६२२
नोवेंबर, ८, १७४०

सकल तीर्थरूप राजश्री श्री
देव स्वामी वडिलांचे सेवेसी.

अपयें **गंगाधरें** व **रघुनाथें** कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी येथील वर्तमान तरी तीर्थरूप **स्वामींनीं** कार्तिक अमवास्या शनिवारीं दोनी घटिका रात्रीं वैकुंठवास केला. ईश्वरें बहुत अम्हावरी कहर केला हें काय म्हणोन लिहावे? येथें आम्हांस दुसरा आधार किमपि नाहीं. आमच्या जिवावरी सृष्टिविपर्यास जाला तरी × × ना नव्हती त्यास ईश्वरें आमचें छत्र नेलें. बरें. या उपरी त्यांचे ठायीं आपण वडील आहेत. आमचें स्वरूप यथास्थित राहे आणि वडिलांचे कीर्तीस × × × तें वृद्धीस पावें ते गोष्टी केली पाहिजे. विशेष काय लिहिणें कृपा + निरंतर असो दिधली पाहिजे हे विनंती.

Gangadhar & Raghunath Trimal write to Shri Deo a condolatory letter for the death of his father, adviseing to live a life which would increase family's fame.

\+ निराळ्या वळणाचे अक्षर पुढे आहे.

No. 40] श्री माघ शुा ११६६०
जाने २९,१७३९

यादी छ. २९ सवाल सुमा तिसा सलासीन मया आलफ
गुा गुरापा सोनार दागिने यो रुा सुरतीभार.

१४५। च्यबु रयाल[1] सुमार ६३ यो रुा भार
४६।। पंचपात्र रयाल २०
९४ ताट रयाल ४०।।
५३।।। संपुष्ट जोड १ यो रयाल २३
३३९।। यो
१० रयाल सुमार
१२ मोहर १ यो
छ १ माघ सुद्ध १ दागिने ताम्हने २
५८।।। किता रयाल २५ व मासे ।।।- या सुरती भार
६६।।। किता रयाल २८।।। यो सुरती भार
१२५।।
३३९।। किता
४६५

१ चादीचे नाणे (स्पेनमधील) किंमत अदमासे २८५

No. 41 ।। श्री ।। माघ शुा १।१६६०
जाने २९, १७३९

यादी गुा गुरापा सोनार सुमा आर्बैन मया आलफ रयाल जमा ३००
वजनी वजन सुरती भार ६९।
तपसील दागिने.
४६५ मुकाम म्हासाल दागिने
वजन सुरती भार
१४५। च्यंबू रयाल सुमार ६३ ये।। भार
४६।। पंचपात्र रयाल भार २० ये।। सुरती
९४ ताट रयाल ४०।।
(पुढील फाटलें)
४६

बाकी येणें गाभार २८।१॥ किता

This is a list of articles got prepared by Bhaskarbhat from Gurappa, a goldsmith when he was with Shahu at Mhasal in the Miraj expedition It mentions a coin Rayal (रयाळ) not mentioned properly in dictionary From the accounts of these two letters, it seems, it has a value of about Rs 2 annas 5 or so.

No. 42] इ. १६६२

(वरील भाग फाटला आहे) स. १७४०

पुढें आरोग्य जाल्यावरी तादूळ करून लेहून पाठवितों. प्रस्तुत अनुकूल पडत ना (हीं.) मागारिणी[१] आणावयासी तकाद नाहीं. वरकड खारीचें भात साल-मजकुरीं रा॥ धोंडो विश्वनाथ यांणीं पाहाणी केली आहे, त्यांप्रों उसूल घेतो. कासारी चा गला दोन वरसें कुलें आणून देत, त्यास सालमारची लाग (व) ड आंताजी गद्रे याणीं केली होती त्यास आता रा॥ राघोबा नाईक दरवे अर्धेल घेतात. कुलां-कडून गला येऊं देत नाहीं. याचें कार्य तें नाईकास लि॥ पाहिजे. बहुत काय लि॥ लोभ असो दीजे हे विनंति.

सो॥ सेवक गोविंद हरी जोग सष्टांग नमस्कार विनंति खारीचा गला सालमारीं रा॥ धोंडोपंत व आम्ही जाऊन पाहाणी केली आहे त्याप्रों बापूजी गणेश याचे पदरीं उसूल करून घालविलें बहुत काय लि॥ लोभ असो दीजे हे विनंति.

सो॥ चिरंजीव महादेवास आसीर्वाद. तुम्ही आजीचे ×××× पुढें फाटलें आहे.

---

१ बायको

Crop estimate of the rice of Kasari was made by Dhondo Vishwanath & Govind Hari Jog The revenue will be collected & paid to Bapuji Ganesh Jog. Raghoba Darve recovered one half of produce & obstructed the cultivators to pay the remaining. (see letter No. 25)

No. 43] श्री छ २६ जिल्हेज फा॥ वा॥ १२।१६६१
मार्च १४।१७४० ते छ. १९ रावल
जेष्ठ वा॥ ५।१६६२ जून ३१,१७४०

तेरीज जमाखर्च सणंग झाडा जामदारखाना दि॥ रा॥ बालंभट व विश्वनाथभट वैद्य सु॥ इहिदे आर्बैन मया आलफ झा॥ फाल्गून वद १२ ता॥ जेष्ठ वद ५ अखेर साल छ १९ रावल.

	सणगें	खर्च	बाकी सिलक
× × × ×	२७	१०	१७
८ सिलक पेसजी पै			
१९ बली[१]			
२७			
सार्डी सिलकी	१	०	१
घासी सिलकी	१२॥	०	१२॥
खसखसी सेले सिलकी	३	२	१
पलंगपोस सिलकी	१	-॥	-॥-
औरंगजेबी[२] नहाली	॥-	०	॥
मशरू[३] थानें	३॥	२	१॥
३ सिलकी			
-॥- बली			
३॥			
छिटें	३	२	१
१ सिलकी बालापुरी			
२ × × नागपुरी			
× × सिलकी	२	१	१
× कुरडी बली	१	०	१
शाल्ह बली	१	०	१
जाफरखानी बली	१	०	१
दुपटें सिलकी	२	०	२
ताडपत्री	९	०	९
६ सिलकी			
३ बली			
९			
अष्टगोली	४	२	२

४ सिलकी			
३ अष्टगोली			
४			
१ शाहगडिया			
४			
तुकडी तापता सिलकी	२	०	२
५			
चकले सिलकी	२	०	२
६			
मपडिले सिलकी	३	०	३
किता सणगें	१	०	१
जाजतीं व सिलकीं			
१ खडकी सिलकी			
खण सिलकी	५	४	१
४ सिलकी			
१ चकलापैकी			
बाकी सिलक			
५	८४॥	२३॥	६१
जाजती सणगें	३	०	३
××× } फाटलें			
×××			
३	८७॥	२३॥	६४

सदरहू, जमा सन इसने आर्बैनांत

१ आठ लुगडीं काढल्यावर जें सूत सिलक राहतें तें रेशमाचे पट्टे, २ लहान गादी, ३ ठाणे, तुकडे, ४ एक पेठ आहे, ५ हलक्या सुताचे गर्भसुती कापड, ६

This is a list of clothes of Vaidya brothers The names of clothes are worth studying.

No. 44]

चैत्र शु. १०।१६६२
मार्च २६, १७४० जमाई

४ / १	जामदारखाना दि॥			सु॥ इहिदे
	रा॥ बाळंभट वैद्य			
	सणगें	ताडपत्री		
वाडियांतील पो / ताडपत्री[1] का॥ वद ९	१	१		
			तिवट	
प्रतापजी सोमवंसी तिवट	१	०	१	खण
खेरेदी गु॥ सचीवपंत आदा	४	०	१	३
आहेर राघोपंत राजवाड्या				घासी
वाजगस्त[2] घासी	१२	०	०	१२
गु॥ सचीवपंत चैत्र				
सुध १०	१८	१	२	१२

[1] रेशमी लुगडे [2] परत दिलेले

This is a fourth page of the list of articles received by Balambhat from wellknown persons. The clothes ताडपत्री & घासी have a peculiar meaning.

No. 45]

चैत्र १६६२
मार्च १७४०

श्री + शकर

वडिलाच सेवेसी. अपत्ये विश्वनाथाने चरणा-र मस्त (क) (ठे) उन साष्टांग नमस्कार विनंति उपर तुमचा निराप घेऊन स्वार जालों ते माखजनास आलों. येथून जैगडास चिटी पाठविली, तेथून माहागिरी आली. त्यास जैगडास गेलों. पुढें विजेदुर्गास जाऊं. त्या आज येथे खबर आली कीं, महाड केसोपंतानें घेतलें, म्हणून खबर आली तेही सत्यामिथ्य न कळे. खालीं गेलियावर सविस्तर वर्तमान लिहितों. सरखेलाचे यावयाचा विचार दिसत नाहीं. राजपुरीस जाणार. गुराबा गेला आहे. तर माहाड घेतलें नसिलें तर खबरदारी करविणें. आम्हांस विजेदुर्गाहून गलबत आलें म्हण (जे) जाऊं. बरकड सामान येथून रवाना बाईसाहेबाकडेस

सरखेलांनी केलें आहे. मिरारखान व गोंदजी कावरा घेऊन गेला आहे. हें वर्तमान सविस्तर सांगणें. भेटीनंतर सविस्तर लिहिलें जाईल. दरबारचें सविस्तर लिहिणें. हे विनंति.

Vishwanathbhat writes from Konkan to Balambhat the details of his movements, & those of Angres Keso Trymbak, it is remoured, captured. He wished to communicate this informations& the proper persons in order to protect Mahad.

No. 46]

श्री

१६६२ ?
१७४०

विनंति उपरी आपण बोलाविलें त्यास येतों; परंतु माणूस आपले. पोरगा फार जड आहे. प्राथकालींच तुम्हाकडे येऊन. आपाजी बावाही तावीवर आले. भोयेटे यांच्ये जामूद आले. पेशवे देखीलही आहे. कल्ले पाहिजे प्राथकाळी भेटीअंतीं साकल्यार्थ कलेल. बहुत काय लिहिणे लोभ आसा दीजे हे विनंति

This letter probably refers to the return of Appaji Somavansi from the North Bhoite mentioned by surname is likely Durgoji

---

No. 48]

श्री

जेष्ठ शु १।१६६२
१५।५।१७४०

झडती खर्च इ।। जेष्ठ शुद्ध प्रतीपदा ता।। श्रावण अखेर ता।।

८४०	सिवाजी नारायण भाव्ये	१००	गोविंद नरहरी साबणे
१६००	विश्वनाथ जोशी	२५०	लक्षुमण ना।। कसकर
३०००	कृष्णाजी ना।। जोशी	५००	आपाजी बाबुराव
८४३२८-	रा।। पंत सचीव	१५००	कृष्णाजी अनंत गोडबोल
	१७०५ क	३७५।।	मिरकासीम
	५३७८८- क	३२५।।	५०
	१३४९ क	३७५।।	
	८४३२८-	१४१६।	खरेदी
६३५०	पुरषोत्तमभट सेवडे	११०००	रदकर्जी
४२७३	गणेशपंत दामले	२००	जईरामपंत

M 4011

५०००	अपाभट नि बाबुराव	२०००	रामाजीना अनगल
७००	आपाजी सोमवंसी	४९५०	कृष्णाजी वामन खेर
२५	बाबुराव गोपाळ कोरगांवकर	४०९१॥	लिगापा ना तांबवेकर
७२१३	गोसावी ना अनगल		
२२२५	बालाजी धोंडदेव		
३८१	माणकोजी ना पाठक		
	१४० २४१ यो		
	३८१	४०६४॥	
		४०९१॥	

२८००	शामजी ना उमदी	१००	दाजीपंत
४४००	विष्णोबा ना पारकर	२५५५	दुकानखातें
१००	माधवराव गोवींद	२४५०	१०५
२५००	त्रिकमसेट गुजर	रुा २५५५	
२००	गुलाबराव	३४८	विसोबा नाईक कानडे
६५०	वेंकटराव गंगाधर	२७	कोंडजी चौगुला
२००	मलसेट तेलो सोमवार	२००	बाबुराव नि। सोमवंसी
१४६५	हैबतराव सोमवंसी	२५	रंगराव उद्धव
७	वाडियात	१५०	जगोबा ना गोडसे
५०	कृष्णाजी विठल सेणवी		
५२४१	विठोबा ना रत्नपारखी	८७४४०।८	

All the persons mentioned in this list had Money dealings with Vaidyas. Some names are fully known & the date fixed from the Bot Khat of the accounts e. q.

शिवाजी नारायण भाव्ये, विश्वनाथ जोशी चिपळूणकर, बाळाजी धोंडदेव खांडे-कर, माधवराव गोविंद दि सिवाजी नारायण, दाजीपंत of सोमवंशी, जयरामपंत, बालाजीपंत

Malashet Teli lived in Somawar peth of Satara. He is a Hindu as opposed to Telis of Shanawar. Shaniwar Telis are Jews-Israsl But it is not known whether there were Jew Telis in Shanwar peth of Satara.

No. 49] श्रीकरहाटेश्वर जेष्ट शु ३।१६६२
मे १७, १७४०

वेदमूर्ति राजमान्यराजश्री **बालंभट व तथा**
राजश्री विश्वनाथभट वैद्य स्वामी गोसावी याशि.

आश्रित **कृष्णंभट काळे** कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी **वर्तमान तरी,** जेष्ट शुद्ध तृतीया पावेतों सुखरूप असो. यानंतर **श्रीचे** देवालया **संमुखसाले**[1] देखील ईट हाऊन कळश चडला. कळावें म्हणून लिहिलें आहे. बहुत काय **लिहिणें.** तीर्थरूपी कागद लिहिला आहे यावरून सकल्य वर्तमान विदित होईल. **रामा** गेला **आहे,** यस लौकर पाठावला पाहिजे. पत्रद्वारा परामर्ष करित अशिले पाहिजे; **बहुत काय** लिहिणें. कृपालोभ असो दीजे. हे नमस्कार

हेच वेदमूर्ति राजश्री **सदाशिव भटास** नमस्कार. राजश्री **रामचंद्रपंतास** आशिर्वाद. **सदाशिव भटाचे** घरचीं माणसे समस्त सुखरूप आहेत. वरचेवर कागदपत्र पाठविला पाहिजे. कृपालोभ असो दीजे. हे नमस्कार सौभाग्यवती वज्रचुडेमंडित **गंगाबाई** व **उमास** आशिर्वाद.

Krishnambhat Kale writes to Vaidya brothers how far the building of the temple of Kashateshwar has been finished. There are two letters Nos, 50 & 51 of the same date, one of Raghunathbhat Vaidya, the father of Vaidya brothers & the other of Naro Raghunath Thorat, which contain the same matter.

१ बायकास देवालयात बसण्याची जागा

No. 50] श्री जेष्ट शु. ३।१६६२
मे १७,५ १७४०

बंधुवर्ग शिरोमणी राजमान्य राजश्री
बालंभट व ता। **विस्वनाथभट** वैद्य
स्वामी गो

सेवक **नारो रघुनाथ थोरात** सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता। जेष्ठ सुध ३ पावेतों स्वामीचे कृपावलोकनें करून वर्तमान यथास्थित असे विशेष **श्रीकरहाटेस्वराचे** देवालयाचें काम स्वामीनें आरंभापासून आमचे हातून करून घेतलें, कांहीं शेष राहेलें होतें तेंही स्वामीचे पुन्येकरून देखील कांब[1] व ईट मुखसाल, देखील मुस्तेद[2] (झाले) जो श्रम करावा लागला त्याचा बयाज[3] पत्रीं लिहावा तरी आपण अनुभवी आहेत. यैसें असोन दिवस अखेरीचे मुनशास, तरी × भरउयाजती द्यावा लागला

१ गजाचे काम. २ तयार. ३ सविस्तर हकीगत.

परंतु काम कलसास नेलें, परंतु अमचे संसारी याची फिकीर स्वामीस नाहीं. यंदाही दिवसाची माहामुरी[४] जाली आहे आम्ही दोघे तैसेच, आम्हांस तिसर यैसें बोलिला; त्याप्रमाणें तैसेंच चालेसें केलें तरच उत्तम आहे. कोणे येके गोशटीविसीं स्वामीचे जागा क्रिया कैसी आहे. दरबारीं जाऊन येऊन सलाम होते त्याच्यानेच आहों, तें रा रामचंद्रपंती पाहिलें. निवेदन केलेच असल. आम्हांस काये देतात न देतात हें फूट पडो न देतां येक निष्टेनें आहो. ४र शाकारलें दाढ भाजायाची ते भाजिली. शाकार थोडा बहुत दिवाणांतून[५] पंचवीस परडी[६] दिला. कोणेक पदार्थे परभारा घर शाकरून घतलें. कलले पाहिजे. रामा घरास निरोप घेऊन गेला आहे, यास लौकर पाठवणें. आम्ही दोन माणसें आमचे चालवावयास स्वामी अशक्य काय आहे? वेदमूर्ती कृष्णंभटजी काळे या बराबरी आमची बेगमी × × होईल ते केली पाहिजे. लावगनचे देवालयाचे काम राहिले आहे. त्याची गोष्ट थोडीच काहे. स्वामी ज्याची नावनीस करितील त्याचे हातून होईल 'हत्तीचें ओझें अणीक कोण उठवील' हें ठावकेंच आहे. तेंही सिद्धीस नेऊं. फार अकल लिहिला म्हणून कोप न कीजे. पासोडी देऊन बहुत वर्षे जालीं. पाठविणार समर्थ आहा. सुज्ञाप्रती बहुत काय लिहिणें. कृपा लोभ कीजे हे विनंती.

हो। वेदमूर्त **सदासिव भट**, रा **केसोपंत**, रा **रामचंद्रपंत** स्वामीस सां नमस्कार.

Naro Raghunath Thorat writes to Vaidya brothers the same account as that written by Raghunath bhat on the samce date about the Lawagan & the Karhateshwar temple & the servanr Rama of Lawagan. (vide No. 51)

No. 51] श्री जेष्ठ शु ३।१६६२ शनिवार मे १७।१८४०

श्री यासह चिरंजीव रा **बाळंभट** व **विश्वनाथभट** वैद्य या प्रति **रघुनाथ भट वैद्य** आसिर्वाद. उपरी येथील क्षेम ता। जेष्ट सुध त्रितीया मंदवार पावेतों समस्त सुखरूप असो विशेष **श्रीचे** देवालयाची कांब व ईट देखील मुखसालेस संपूर्ण जाली. रा **नारोपंती** व वेदमूर्ती रा **कृष्णंभटजी** यांणीं श्रम करून केलें. खर्चवेच, अखेरीचें दिवस याकरितां, कमज्याजती × × × चा बयाज बीतपसील.

---

४ महागाई. ५ सरकारातून. ६ टोपली.

१ ईट व कोने कलस यो. ५॥। ईट	किरकोळ × +
७००० दर हजारी रुये २।	सुतार व मजुरी लोक व
१ कोने १७५	ईट न्यावयास रुपये
॥ कलस २	१२
१७।	१७॥।
॥। पोस्त कुंभार	२९॥।
१७॥।	२॥ अडिसरी तांदूळ
	दाभोळी ८२॥

येणेप्रों रुये खर्च जाला. कळावे म्हणून लि असे. यानंतर **रामा** चाकर **कुलाब्रियाहून** घरचे काम राजाबद्दल पाठविला तो येथे पावला. परंतु येथे आम्हापासून निरोप मागोन आपल्या घरास जाऊन सत्वेच फिरोन येतो, म्हणून आण शपत करून गेला आहे. तरी तुम्ही फिरोन येथे पाठवाच दोन दिवसीं सत्वर रा। करणें. कामाचे दिवस. निरोप देत नवतो; परंतु गळीं पडला. याकरिता पाठविला असे. तुम्हाकारणें जिनस पाठविला असे

फणस पोली	नारळ	सुपारी ओली	पानें	पोहे पायली,
१४	२	९५	१५००	

कोकंनसालें.

येणेंप्रों पा। असे पावलियाचें उतर पा।. याखेरीज मागल खेपेस **रामा**जवल रुये २॥ अडीच पाठविले, लागसर[1] होते व हालीं **गद्रे** याचे रुये पंचवीस पा।, त्यापैकीं खोटे रुये २ दोन, यो। साडेचार रुये खरे करून **रामा**जवळ पाठविणें, न पाठविले तरी पावलियाचें उतर पाठविणें. **गोपालास** फडकी येक पा।. राजश्री **रामचंद्रपंता**जवल सणगें लिहिलीं आहेत. त्याप्रों पाठवणें. बहुत काय लिहिणें. हे आसीरवाद. वेदमूर्ती रा। **बाबदेभट काले** यासी जप सांगितला होता. त्याणीं केला. त्यास कांहीं पावलें नाहीं बहुत दिवस जाले. काय द्यावे तें लिहून पाठविणें. हे आसीरवाद

Raghunathbhat Vaidya wrote this letter to his sons about the building of Karhateshwar temple The letter is in the hand of Naro Raghunath Thorat (vide letter No 50)

---

१ जवळ.

रबिलावल

No. 52] श्री जेष्ठ शु. ५ १६६२

मे १८।१७४० सुा आर्बैन

६ जामदारखाना दि रो **बालंभट वैद्य**
(रावल) ऊर्फ जेष्ठ मास शा पंचमी ता—
जमाई **सणणें** सुमार

३ रा **भगवंतराव रामचंद्र** दि राजश्री पैकीं जेष्ठ ५
१ दुपटा पैठणी १ तिवट १ मशरू

३

४ मेजमानी **चिटनीस** पैकीं
२ तिवटें १ खसखसी सेला १ अष्टगोली साडे रंगी

४

३ मेजमानी **केदारजी केसरकर** छ. रावल
२ तिवटें:— १ बना(र)सी १ कुसंबी.
१ जाफरखानी सेला

३

२ **धोंडोबा ना** छ. १२ रावल पेसजी लुगडीं ३ पैकीं:—
२८= रुमाली १ २॥= काळें मुगें

४॥

२ छ १६ रावल जेष्टव ३ दि **रामदास स्वामी परली**
पैकीं तिवटें.

१४

४ मेजमानी **येसवंतराव पोतनिवीस** तिवटे व सेले
२ तिवटें १ खसखसी १ जाफरखानी

१८ ४

ता

१ दुपेटा उंच
९ तिवटे:—-१ उंच ८ किता=९
१ मशरू
११

२ खसखसी सेले
१ अष्टगोली बरडे पालणी
२ जाफरखानी
२ लुगडीं
७

१८

येकंदर सणगें सुमार बेतालेइस

२२ तिवटें:—१ उंच २१ कि| ४ मशरू

२२

६ खसखशी सेले
१ अष्ट गोली बरडे रंगी
२ जाफरखानीं
३१

२ पो पासोडी
१ छीटजाडीवम
१ औरंजेबी
१ दुपटा उंच
२ लुगडीं
११

४२

७ जामदारखाना |दा| रा| **विस्वनाथ भट** जेष्ट ऊर्फ
रावल सु| आर्बैन

खर्च सणगे

१ राजश्री **सिवाजी पंत.** रा| **आपा प्रतिनिधीचे पुत्र**
तिवट छ ४ रोज जेष्ट ५

१ विकरा गु| **संकराजी कान्हो** तिवट जमा दुकान
रा| ५|| छ ५ रावल जेष्ट ६

१ सेला खसखसी बा| **जिवबा** आदा **बालंभट** बावा.
पो मुकदला पो पासोडी हिरवी.

३ छ ११ रावल जेष्ट १४ रा| घरास गा| **रामजी चवा(ण)**
१ तिवट कुसुंबी २ लुगडें धोंडो ना| पैकीं

३

१ छ ५ सावळ रा| आपाजव(ल) ठेवलेले जेष्ट ७ तिवट

७

|| मशरू इजार बालंभट बावास

७||

ता|

१ सेला खसखसी, २ लुगडीं, ४ तिवटें, ||. मशरू

७||.

बाकी ता। जेष्ट वद ४ सणगें सुमार ३४॥

ता।

१८ तिवटें, ५ सेले खसखसी, १ अष्टगोलीकंदी,
२ जाफरखानी सेले, ३॥ मशरू, २ फौटणी पासोडी,
१ छीट जोडी धमगैर्की, १ औरंगजेबी, १ दुपेटा उंच.

३४॥

This letter consists of 5lh & 7lh pages of the ledger and gives the names of various kinds of cloth & clothes, used two hundred years ago by men of noble families Some names are not in use at present The letter also gives the names of persons who were then in authority & who gave & received clothes from Vaidyas with whom they had intimate relations It is also found from other papers of this kind that such lists were every now and then made for the knowledge of the owner The manner of giving the account in details is worth studying.

पै॥ छ ५ रबिलावल
जेष्ठ शु ६ । १६६२
मे २०, १७४०

No. 53] ॥ श्री ॥

राजश्री **विश्वनाथभट वइद्य** गोसावी यासी—

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य श्री **तुलोजी आंगरे** राम राम विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकिये कुशल लेखन केलें पाहिजे. वि० आम्हीं सोनाराचे घरीं तुमचे गुजारतीनें २ सेर गुजऱ्या करावयासी रुपें दिल्हे होते, आणि पाठवून द्यावें म्हणून आपणांस सांगितलें होतें. त्यास अद्याप आपण पाठविलें नाहीं हालीं **अलीखान** पाठविला आहे, तरी सोनारापासून वजन २ सेर रुपयाच्या **गुजऱ्या**[1] घेऊन पाठवून देणें. सोनार रा। **केसो हरी** यांचे घराजवळ घर वाटेवरी आहे. खूण आपणांस सोनाराची ठा। आहे स्मरण धरून पत्र दर्शनीं सोनारास आणून वस्त **अलीखाना**बराबरी पाठविली पाहिजे. लोभ असो दीजे हे विनंति

वजन मि। जेष्ट शुध ९, ता। अलिखानी दि। मार वजन ८८२

[1] गुजऱ्या = पायांतील दागिना.

ठ१॥२॥। गुजरी
ठठ३।२॥। रुपें

ठठ१ तोटा
ठ।२।२॥ यैनरूपें

ठठ२ ठ।३।२॥

सदरहू प्रमणे खालें रा केलें, गुा गणोबा ना‍ा कोलटकर छ ७ रबिलावल सन इहिदे आर्बैन मया आलफ

Tulaji Angre requests VishvanathBhat to prepare a silver ornament

---

No. 54]

श्री

१० रावल जेष्ठ शु १०।१६६२
मे २५ १७८०

राजश्री **विश्वनाथ भट** वैद्य गोसावी यासि.

सो **चिमणाजी नारायेण** सचीव नमस्कार. सुा इहिदे आर्बैन मया आलफ देणें रोजमरा.

५) **कान्होजी राउ सिलंबकर.**
२) **नारायेणजी कोकाटे**
७

एकून सात रा देणें छ १० रालवल

Pant Sachiv asks Vishwanathbhat Vaidya to pay Rs 5 & 2 respectively to Kanoji Shilimkar & Narayanji Kokate his servants

टीप:— हें पत्र **चिमणाजी नारायण** सचिवांच्या समाप्तिमुद्रांची माहिती देण्यासाठीं दिलें आहे सचिवांनीं **विश्वनाथभटास** निरनिराळ्या लोकांस पैसे देण्यासंबंधीं जीं पत्रें दिलीं आहेत त्यांस एक प्रकारच्या चिठ्या किंवा वराती म्हणले आहे. या बहुतेक चिटयांच्या शेवटची मुद्रा एकाच प्रकारची नाहीं. या पत्रांतील मुद्रेंतील मजकूर वर दिला आहे. कांहीं पत्रांची समाप्तिमुद्रा ‘ **लेखनावधिरयम्** ’ अशी आहे, कांहींवर शिक्का व समाप्तिमुद्रा दोन्हीं आहेत.

No. 55] श्री १० रावल
जेष्ठ शु॥ १०।२६६२
मे २५ १७४०

वेदमूर्ती राजश्री **विश्वनाथबावा**

स्वामींचे सेवेसी.

श्री॥ **कान्होजीराव सिलिंबकर** देशमुख ता॥ गुंजाणमावल. आपल्यास व रा॥ **नारायेणजी कोकाटे** यास राजश्री पंतीं देविले ते पावलों रुपये दोण २ **नारायेणजी कोकाटे** व आपण रुपये ५, एकूण सात पावले. छ १० रबिलावल.

This is a receipt to Vishwanath bhat Vaidya for Rs. 7 given by Silmbakar and Kokate — The Rupees were paid at the request of Pant-sachiv This letter supporrs the preceding one.

No. 56] श्रीशंकर जेष्ठ शु. १२
मे २७-५-१७४०

श्रीमत राजश्री **विश्वनाथ भट वैद्यबावा**

स्वामींचे सेवेसी.

विनंति सेवक **महादाजी अनंत गोडबोले** सा॥ नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल ता॥ जेष्ठ सुध द्वादशी जाणौन स्वकीये कुशल ल्याहावयासी आज्ञा केली पाहिजे. विशेष आह्मी येथें आलो, तो आगोधर गाहाणाबा॥ रुपे १००० दोन दिवस जमा जाहाले होते. त्यास आह्मी येथें आलिया नंतर त्या प्रहस्तानें गहाणाविसीं बहुत निकड केली त्याजवरून राजश्री **महादेव नाईक दामले** यांजकडे मुदल रुपे १००० व व्याज रुपे ३६॥ येकूण येक हजार साडेछात्तिस जेष्ठ सुध अष्टमीस रुपे देऊन गाहाण ज्याचें त्यास दिल्हे. आपणास कळावें ह्मणोन लि॥ आसे. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ असो दीजे, हे विनंति.

हों॥ राजश्री **रामचंद्रपंत दाजीस** स्वामीचे सेवेसी सां नमस्कार. लि॥ परिसिजे हे विनंति.

Mahadaji Anant Godbole writes to Vishwanath bhat that Mahadeo Naik Damale paid Rs 1000 with interest & the mortgaged property who returned to the mortgagor.

No. 57] श्री आषाढ शु. ५। १६६२
जून १८,१७४०

राजश्री **गणोबा नाईक कोलटकर**
गोसावी यासि:-

प्रति **पुरुषोत्तमभट सेवडे** आसिर्वाद उपरी फा॑ सोनें गुा **आपाजी सोनार** रुपये २०० दोनसे बा ऐवज **रामभट माटे** देणें मिति आषाढ सुध ५, हे **आसीर्वाद.**

Purushottambhat Shewade asks Ganoba Naik Kolatkar to pay Rs 200 to Rambhat Mate.

१ फाजील

No. 58] आषाढ बा १० १६६२
जुलै ७,१७४०

श्रीआईआदिपुरुष
राजश्री **गणोबा नाईक कोलटकर**
गोसावी यांसि: -

सेवक **जगजीवन परशराम** नमस्कार उपरी सुा इहिदे आरबैन मया अलफ. तुम्हांकडील यैवजी राजश्री **कृष्णाजी नाईक जोशी** यांसि रुपये ३००० तीन हजार देविले असेत. देणें. मिति आषा (ढ) वद्य १० दशमी छ २३ माहे राखर हे विनंतिपर.

Jagjivana Pratinidhi requests Ganoba Naik Kolatkar to pay Rs 3000 to Krishnaji Naik Joshi, a relative of Babuji Naik Baramatikar.

No. 59] श्री श्रा. शु ७। १६६२
जुलै १९,१७४०

श्रीमंत राजश्री **बाळंभटबावा**
स्वामांचे शेवेसी.

सेवक **रामचंद्र गोपाळ**, कृतानेक सां नमस्कार. विनंति उपरी येथील क्षेम ताा श्रावण सुध ७ जाणौन स्वकीये कुशल लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. यानंतर **राजेश्री नारोबा नाा रत्नपारखी** यांचें गाहाण आहे, त्यास त्याकडे ऐवज देणें. त्या

कडील साडेसा हजार रुये घेतले आणि माहादाजी अनंत गोडबोले यांजकडे जमा केले आहेत. त्यांचें गाहाण आहे तें द्यावें आणि हिसेब करून घ्यावा. त्यास गाहाण आहे तें वाईस आणावें, येथें आणून द्यावें, आणि काजिया वारून द्यावा ऐसें आहे. पेशजी राजश्री बाबुराव कोनेर यांचा मार लिहिला होता, त्यास आणखी आपण पत्र पाठविलें परंतु रुा तूर्त हातास येत नाहीं. राजश्री नानाजी ना। जोशी यास दाहा हजार रुये बोलीप्रों द्यावयास करावे म्हणौन आज्ञा केली होतीत; त्यास ते हां ते मान्य करीत नव्हते. हालीं साडेसाहजार रुा रत्नपारखी या कडील आले आहेत, त्यास ते द्या म्हणतात. त्यास द्यावे कीं न द्यावे हें लिहावें राजश्री विसाजीपंत जोग यांची हुंडी पेशजी आठ हजार रुायाची नागपूराहून आली होती त्यास दोन हजार रुा फुणीयासी देविलेत. बाकीं साहजार त्या हुंडीपैकीं देणें राहिले. व हालीं हुंडी सात हजारांची आली ती बजिनस व पत्रे पाठविली आहेत, एकून तेरा हजार रुा त्यास द्यावे लागतात, ते फुणियासि देणार, येथें घेत नाहींत, बहुतप्रकारें त्यांस सागत होतो, परंतु न आइकत. नारो विष्णु कडे संतीस रुपये येणे. तें खत पाठविलेंत, त्यास त्यापासून मुद्दल रुपये घेऊन खत दिले. बाकी द्यावें, त्यास दामले या कडे कामकाज आहे, त्याचा जिमा लागावा लागतो. या करिता तटान राहिलों आहों. त्याजकडील रुायाचा जिमा लाऊन घेतों. विसाजीपंत जोग म्हणतात कीं, रुा राहिले, याचें व्याज रुाप्रों घेऊं. तरी सत्वर रुा त्यांचे फुणियास दिलीयानें उत्तम आहे. सकलद ४ व चोळयास लुगडें १ ऐसें पाठविले आहे. दंतीरोजा कोणी माणस पाठवावा म्हणजे येतों. बहुत काय लिहिणे हे विनंति. राजश्री कृष्णाजी वामन खरे येथे आहेत रुायाचा तगादा करीत आहों. परंतु केव्हां रुा येता दिसत नाहीं कासिबा ना। बरडे याचा भाऊ येथे आला होता, त्यास भाद्रपद मसीं वारून देतो म्हणून करार केला आहे. बापूभट पैठणकराकडे रुा येणे, त्यास ही तगादा करतो; परंतु रुा येईल तेव्हा खरें. विदित जाले पा। हे विनंति.

रुये = रुपये

Ramchandra Gopal Karkare writes from Wai to Balambhat an account of the money realised from and paid to, debtors & crediters of fame, such as Naroba Naik Ratnaparkhi, Mahadaji Anant Godbole, Baburao Koner, Nanaji Naik Joshi, Visaji Ballal Jog of Nagpur, Naro Vishnu, Krishnaji Waman Khare, Mahadeo Naik Damle Kasiba Naik Barade, and Bapubhat Paithankar.

No 60] ८ जावल इहिदे आर्बैन
सु १०।५।११६६२
जुलै २२,१७४०

+
श्री रामचंद्र

राजश्री बालंभट वैद्य गोसावी यांसि.

सेवक चिमणाजी नारायण सचीव, नमस्कार सुा इहिदे आर्बैन मया अलफ. देणें रद कर्ज गुा विश्वनाथ जोशी माा यादव गिरमाजी ताा राजश्री त्र्यंबकराव माणकेश्वर यांस तुम्हांकडून रुपये ९९० नवसेंनवद देविले असेत, तरी देणे. मिती श्रावण शुध दशमी छ ८ जमादिलावल सुा इहिदे आर्बैन मया अलफ.

× ×

समाप्तिमुद्रा चतुर्दल दुहेरी लेखना वधि

Chimnaji Narayan Sachiv asks Balambhat Vaidya to pay Rs. 990 to Vishwanath Joshi in payment of debt of Tryambakrao Manakeshwar who paid the money through Yadav Girmaji.

No. 61] २९ जावल
भाद्रपद शु ।११६६२
आगष्ट १२, १७४०

सिलक जामदारखाना दिा राा विस्वनाथभट सुा इहिदे.
जमाई सणगे.

१ छ २९ जावल सरकार जामदारखानापैकीं बाा माधव राऊ सणगे २
वजा तिवट १ बाकी सेला खसखसी

१ गोविंद सामराज छ ६ जावल भाद्रपद सुा ६ तिवट

१ आनंदराव दिा सोमवंशी भा. सुा ७ तिवट

१ जामदारखाना हुजूर पैकीं पासोडी पैठणी जरी मिा भाद्रपद सुा १

२ छ १० जाखर कडू दिा सोमवंशी
१ खसखसी १ तिवट हिरवे.

६ २

१०१ तेरीज

१०७

१ तलीयाा राजश्री सचीवपंत पातळ सुसी १
त्याली २ पैकीं सिली (क) १ बाकी १

१ तली = तोरडी (लहान मलाची)

२ छ ६ रजब मोईन सरकार पैकीं

१ ताडपत्री पासोडी १ तिवट हिरवें

२

० बालाफुरी तिवट साड्या ३ दामले फिरोन दिली.

६ छ ८ रजब दसरा

४ आपाजी सोमवंसी

२ तिवटें

२ सेले खसखसी

४

२ महादाजी कमलाकर तिवटें बालाफुरी

६

४ छ १० रजब दि पंतसचीव पैकीं

२ तिवटे कुसंबी १ पासोडी पौठाणी १ ताडपत्री पासोडी

४

३॥ छ १६ रजब

२॥ गु। अंतोबा ना। भिडे

१ दोरवा १ तिवट कुसंबी ।॥। मशारूकाममाची

२॥

१ सिवाजी नारायण धोत्रजोडा १ कि। ३॥

३॥

२ छ रजब मोईन सरकार राजश्री स्वामीकडील

१ तिवट कुसुंबी १ सेला खसखसी

२

२ छ २८ रजब गु। गणेशपंत दामले आ। वद १४ तिवटें कुसंबी

१२७॥

This is a list of articles received by Vishwanathbhat from important persons It contains those which are inexplieable and known to few persons

No 62] श्री भाद्रपद शु ४

पुष्पदलसम एकेरी शिक्का १६६२

आगष्ट १५ १७४० शुक्रवार

श्रीमंत महाराज राजश्री **छत्रपति**

स्वामीचे सेवेसी.

सेवक **संभाजी आंगरे**, सरखेल, सेवसी. विज्ञापना येथील कुशल ता। भाद्रपद सुध चतुर्थी भृगुवार पावेतों स्वामीचे कृपावलोकनें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे विनंति. **महाराजांजीं** आज्ञापत्र पाठविलें, तें प्रविष्ट होऊन मस्तकीं वंदून सनाथ जालों. रा। **विसाजीराम** स्वामीचे सेवेसी पाठविले आहेत. सेवकाचे हात्यें अर्ज करितील तो आईकोन रा। **मानाजी आंगरे** यासी हुजूर आणवावें, म्हणजे सेवक महाराजांचे पायाजवळीं जलदीनें येतों. सेवकाचा महाराजांचे पायाजवळीं कायेत्रागमनसा दुसरा अर्थ नाहीं. स्वामीची सेवा करून कृपेस पात्र व्हावे हाच सेवकाचा निश्चय आहे. दुसरा विचार नाहीं. **मानाजी आंगरे** यासी महाराजांनीं हुजरे पाठवून आणिलें. घाट चढले यैसी खबर सेवकास **विसाजीराम** यांणीं लेहून पाठविली, म्हणजे सेवक तेंचक्षणीं महाराजांचे पायाजवळीं येतों. सेवक येईल, न ये हा अर्थ स्वामीचे चितांत येक प्रकारें येईल, तरी **विसाजीराम** यासी महाराजांनीं ठेवून घ्यावें. सेवक खाइनखाई[1] येतों. विसाजीराम विनंति सेवकाची करितील. सेवकाचीं वचनें आईकोन उर्जीत करणार स्वामी आजि आहेत, सेवेसी विदित जालें पाहिजे हे विज्ञापना.

श्री शाहुनृप
हर्षेण कानोजीत
नुजन्मन आंगरेस
रखेलस्य शंभोर्मु
द्रा विराजते

1 खात्रीने.

No. 63]

छ १५ जाखर
भाद्र. व. ११।१६६२
आगष्ट २७, १७४०

१ श्री

नकल बा। बार

राजश्री **खंडो आपाजी सुभेदार**
प्रां **सुपे बारामती** गोसावी.

अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य.

राो **आपाजी सोमवंशी** सरलस्कर दंडवत. सुा इहिदे आर्बैन मया आलफ मौजे **मेडत्** कर्यात **बारामती** हा गांव पेसजीच्या मुकासियाकडून दूर करून हालीं सालमारी दरोबस्त राजश्री **बालंभट व विस्वनाथभट वैद्य** यांजकडे मुकासा दिल्हा आसे, तरी मौजे मजकुरास ताकीद करून कुलबाब वसूल दरोबस्त साल दरसाल मारनिलेकडे सुरलीत देणें. नूतन पत्राचा आक्षेप न करणें. जाणीजे. छ. १५ जमादिलाखर बहुत काये लिहिणे. १ बमोजिब– बरहुकूम

Appaji Somavansi writes to Khando Appaji Subhedar to arrange to pay to Vaidya brothers the Mokasa Amal of Medat, Taluka Baramati.

No. 64]

२७ जाखर इहिदे आर्बैन
भाद्र व १३।१६६२
सपटबर ८९॥१७४०
नकल

श्री

वेदशास्त्र संपन्न राजश्री **बाळंभट व विश्वनाथभट बिन रघुनाथभट**, उपनाम वैद्य गोत्र गार्ग्य सूत्र आश्वलायन–

गोसावी यांसी–

सेवक **चिमणाजी नारायेण सचीव** नमस्कार. सुमा इहिदे आर्बैन मया आलफ. तुम्ही हुजूर येऊन विदित केलें कीं, मौजे **महुरी बुदरूक** ताा **गुंजणमावळ**

टीपः– मौजे महुरी सं. भोरच्या इनामाची वैद्य बंधूच्या नावची ही सनद चिमणाजी नारायण सचिवानीं दिलेली आहे. यांतील मजकुरावरून वैद्य बंधूचे वडील बंधू भास्करभट यास पूर्वीं सनद दिली होती ती पाहूनच ही दिलेली आहे व ही सनद हुजुरचे म्हणजे छत्रपतींचे हुकुमाने दिलेली आहे, म्हणून हे इनाम कदिम आहे. असे दिसून येते. अशाच मजकुराची मोकदम व नामजाद कारकून, वर्तमान व भावी याच्या नावची ताकीदपत्रे दफतरांत आहेत.

हा गांव स्वराज्य व मोगलाई, हालीपटी, पेस्तर पटी, खेरीज हकदार व इनामदार करून तीर्थस्वरूप राजश्री **भास्करभट वैद्य** याजकडे इनाम दिल्हा आहे, त्यास ते मृत्य पावले, त्यांचे धाकटे बंधू आपण आहों तरी पूर्वीचीं पत्रें त्यांच्या नांवाचीं आहेत तीं मनास आणून नवीन पत्रें करून देवावीं, म्हणोन विदित केलें. त्यास तुम्हीही या राज्यांत श्रमसाहास करून येकनिष्टतेनें शेवा करितात, तुमचे चालवणें आगत्य जाणोन मौजे मजकूरचा स्वराज्य व मोगलाई व हालीपटी व पेस्तरपटी खेरीज हकदार व इनामदार करून कुलबाब, कुलकानु, इनाम तिजाई सुद्धां मोकासा इनाम दिल्हा असे, तरी तुही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें अनभवून सुखरूप राहणें. छ २७ जाम्वर पा। हुजूर मेर्तब असे.

An inam sanad of Mahuri budruk granted to Vaidya brothers as ordered by Shahu Chhatrapati, by Pant Sachiv

---

No. 65] २७ जमाखर

नकल श्री भाद्र. व. १३।१६६२

सपटबर ८, १७४०

राजश्री[1] **गोविंद शामराज नामजाद** व कारकून[2]
वर्तमानभावी प्रांत **मावळे** गोसावी यासि.

छ अखंडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य सेवक **चिमणाजी नारायण सचीव,** नमस्कार सुा इहिदे अर्बैन मया अलफ. राजश्री **बाळंभट व विश्वनाथभट बिन** रघुनाथभट, उपनाम वैद्य, गोत्र गार्ग्य, सूत्र आश्वलायन, यांनीं हुजूर विदित केलें कीं, मौजे **मोहरी** बुा ताा गुंजणमावळ हा गाव तुम्हास कुलबाब, कुलकानु इनाम या सरकारांतून आपले वडील बंधु ती रा **भास्करभट वैद्य** होते, त्यास दिल्हा आहे, त्याच्या नावाचीं पत्रें आहेत, तीं मनास आणून ते मृत्य पावले, त्यांचे आम्ही धाकट बंधू आहों. कृपा करून तो गांव पूर्ववत् प्रों आमच्या नावें इनाम करार करून देऊन नवीन पत्रें भोगवट्यास करून दिल्हीं पाहिजेत, म्हणोन कळविलें, त्यावरून मनास आणिता, उभयतांही या राज्यांत श्रमसाहास करून निष्ठेनें सेवा करितात, यांचें चालविणें आगत्य जाणोन मौजे मजकूर हा गांव पूर्ववत् प्रों स्वराज्य व मोगलाई दुतर्फा कुळबाब कुलकानू हालीपटी व पेस्तरपटी इनामतिजाई सुधां,

---

१ अधिकारी २ लेखक

खेरीज हकदार व इनामदार करून, मोकासा इनाम दिल्हा असे, तरी तुम्ही मौजे मारास ताकीद करून यांस व यांच्या पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें यांजकडे इनाम चालवणें. या पत्राची नकल करून घेऊन हें पत्र भोगवट्यास त्यांस परतोन देणें; जाणीजे. छ २७ जमादिलाखर पा हुजूर मोर्तब असे.

This is an order by Chimnaji Narayan Sachiv to his officer Govind Samraj & present and future clerks to continue the inam of Mohori to Vaidya brothers. It was also enjoyed by their elder brother, Bhaskarbhat, by the order of Shahu Chhatrapati. A similar order is issued to Deshmukh & Deshpande of Prant Maval in another order wich is not printed being of the same contents.

No. 66]

२७ जाखर
भाद्र. व. १३।१६६२
सपटंबर ८।१७४०

श्री

राजश्री **गोविंद शामराज** नामजाद व कारकून, वर्तमान
व भावी प्रां **मावळे** गोसावी यांसी.

छ आखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य शेवक **चिमणाजी नारायण सचीव** नमस्कार. सुा इहिदे आर्बैन मया व आलफ. राजश्री **बालंभट** व **विश्वनाथभट** बिा **रघुनाथभट** उपनाम **वैद्य** गोत्र गार्ग्य सूत्र आश्वलायन याणीं हुजूर **सातारियाचे** मुकामीं वर्तमान विदित केलें कीं मौजे **जांबली** ताा **गुंजणमावळ** हा गांव इनाम आपले वडील बंधु तीर्थस्वरूप राजश्री **भास्कर वैद्य** होते, त्यांस कुलबाब दिल्हा आहे, येविसीं राजश्री ———— पंत वैकुंठवासी यांचीं पत्रें त्यांच्या नांवचीं आहेत, त्यांस देव आज्ञा जाली. त्यांचे धाकटे बंधु आपण आहों; तरी मौजे माार पूर्ववतप्रमाणें आम्हांकडे इनाम करार करून भोगवट्यास पत्रें दिल्हीं पाहिजेत, म्हणून विदित केलें, त्यावरून मनास आणितां, उभयतांही या राज्यांत श्रमसाहस करून येकनिष्टेनें शेवा कारतात, यांचें चालवणें आगत्य जाणोन मौजे मजकुरीं पेशजीप्रों कुलबाब कुलकानू देखील हालीपटी, पेस्तरपटी, खेरीज हकदार व इनामदार करून, हें पत्र तुम्हांस सादर केलें असे. तरी तुम्ही मौजे मजकुरास ताकीद करून **बाळंभट** व **विश्वनाथभट** यांजकडे व यांच्या पुत्रपौत्रादिवंशपरंपरेनें चालविणे. प्रति-

वर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप न करणें. या पत्राची प्रत लिहून घेऊन असल पत्र भोगवटियास याजवळ परतोन देणें जाणिजे छ २७ जमादिलाखर पा। हुजूर.

This is an order by Chimnaji Narayan Sachiv to his officers Govind Samraj and present and future clerks of Prant Maval informing that the Vaidya brotheas were given an inam, the village of Jambli by Raja Shahu There is also another letter issued by Pant Shchiv of the same contenta fo Deshmukh & Deshpande of Prant Maval.

No. 67]

श्री

इहिदे आर्बैन
छ. २७ जाखर
भाद्रपद व. १३।१६६२
सपटंबर ८, १७४०

वेदशास्त्र संपन्न राजश्री बाळंभट व
विश्वनाथ भट बिन रघुनाथ भट, उप
नाम वैद्य, गोत्र गारग्य, सूत्र आश्वलान,
गोसावी यासि.

सेवक चिमणाजी नारायेण सचीव, नमस्कार. सु॥ इहिदे आर्बैन मया व आलफ. तुम्ही हुजूर येऊन विदित केलें कीं, मौजे जांबली ता। गुंजणमावळ हा गांव कुलबाब, कुलकानू, स्वराज्य व मोंगलाई, हलीपटी व पेस्तरपटी, खेरीज हकदार व इनामदार करून तीर्थस्वरुप राजश्री भास्करभट वैद्य यांजकडे इनाम दिल्हा आहे, त्यास ते मृत्यु पावले, व त्यांचे धाकटे बंधु आपण आहों;तरी पूर्वीचीं पत्रें त्यांच्या नांवचीं आहेत, तीं मनास आणून नवीं पत्रें करून देवावीं म्हणून विदित केलें, त्यास तुम्हीही या राज्यांत श्रमसाहास करून एकनिष्टेनें सेवाकरितां तुमचें चालवणें आगत्य जाणौन मौजे मजकूरचा स्वराज्य व मोगलाई व हालीपटी व पेस्तरपटी खेरीज हकदार व इनामदार करून कुलबाब, कुलकानू तुम्हांस इ(ना)म दिल्हा असे. येविशई आलाहिदा पत्रें सादर केलीं आसतीं तरीं मौजे मजकूरचा इनाम तुम्ही व तुमच्या पुत्रपौत्रा वौंशपरंपरेनें आनभऊन सुखरूप राहणें छ २७ जाखर पा। हुजूर.

सुरु सुद बार

An inam Sanad of village Jambali in Bhor State granted by Chimanaji Narayan to Vaidya brothers, as ordered by Shahu Chhatrapati like the one granted to their elder brother Bhaskar Bhat. on 7-9-1933.

No. 68] श्री १६६२।
१७४०

राजश्रियाविराजित राजमान्ये राजश्री

बालंभट व ता। राजश्री विश्वनाथभट बाबा,

स्वामींचे सेवेसीं

पो. **गोविंद सामराज** सां नमस्कार. विनंति उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीये कुशल लेखन करणें विशेष प्रांत **शाहाबाज** येथील भरणा बाकी देणें राहिला आहे. **पुणियांत** रुपये राजश्री **आपाजी रघुनाथ** दि॥ राजश्री **विठल शिवदेव** यास द्यावे लागतात, तरी स्वामींनीं रुये दा हजार रुये **पुणियांत** चिटी कोणावर देवणें ते देविली. **पुणियांत** यैवज जे मितीस उतरेल आणि **अपाजी**पंतास पावेल ते मितेचें येथून खत पाठऊन. येविसी विनंति **भोर** मुकामीं स्वामींस केली आहे. तरी कृपाकरून, चिटी खरी, यैवज यावेसी पाठवणें, यांत हजार दोन हजार कमी जाले कदाचित्, तरी करून पत्रदर्शनी हुंडीची चिटी पाठविली पाहिजे. स्वामी यांसी खतें नव हजाराचें येक व येकसें आठावनाचें येक, ये॥ नवहजार येकसें अठावना रुयेचीं खतें दोन पाठवणें. कृपा असो दिल्ही पा॥ **पुणियांतील** कार्य रसदेचें तटलें आहे, तरी चिटी सत्वर पाठविली पा॥ हे विनंति.

Govind Samraj is probably Havaldar and karkun of Prant Maval belonging to Pant Sachiv, He writes to Vaidya brothers to help him by paying money to secure the Mamlat of Shahabaz Prant in upper India. He asks to pay the amount to Appaji Raghunath, in the employ of of Vithal Shivadeo Vinchurkar at Poona by two Cheques one of Rs. 9000 and other of Rs. 158.

टीप:—चिमणाजी नारायण सचिवाची जांभळी गाव इनामदिल्याची ही सनद वैद्य बंधूंच्या नांवची आहे. याचे आदले दिवशीं म्हणजे २६ जमादिलाकरीं सचिवानी मोकदमास गाव इनाम दिल्याचें आज्ञापत्र आहे. वैद्यबधूचे वडील बंधु **भास्कर भट** यास गाव दिल्याचे नारो शकरांनीं दिलेलें पत्र खंड १२१ वर ता. ७।९।३३ चें छापिलें आहे. चिमणाजी नारायण यानीं गोविंद सामराज नामजाद यास दिलेलें ताकीद पत्रही दफतरात आहे.

No. 69] श्री पा भाद्रपद वद्य २, १६६२
सपटंबर १५।१७४०

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री **बालंभट बावा वैद्य**
व राजश्री **विश्वनाथभट बावा वैद्य** स्वामीचे सेवेसी.

पो **गोविंद सामराज** व **रामचंद्र सामराज** कृतानेक विनंति. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. विशेष आपण पत्र पा तें **भोर**च्या मुक्कामीं पावलें. त्यावरून राजश्री **रामचंद्र यादव** पा आहेत. आम्हांस तिसा पर्यंत गरज आहे. यांत स्वामी जेथवर यैवज देवितील तो द्यावा यैवज चिटीनें उतारोन. पावतां ज्यास देवऊ, त्याकडील ये,ते गोष्टी केली पाहिजे. खत त्याप्रा पाठऊन देऊन. येकोतरीयाची मिती प्रों खत पाठवून देऊं. **पुणियांत** कोणाकडे ते चिटी पाठवून यैवज उत्तरे तो अर्थ केला पाहिजे. महार प्रजिन्यास्तव राहिले. महार दोघे रवाना करितों. तेथें आमचे प्रहस्त पुणियांत तटले आहेत, या (स) सत्वर करारी करून उत्तर चिटी आजच पाठाविली पाहिजे, कृपा असो दिली पाहिजे, हे विनंति.

Govind Samraj writes to Vaidya btothers that money to the Amount of 30 thousands is required and may be arranged to pay the amount in Poona to om clerk The conveyance deed will be sent afterwards

---

No 70] श्री अश्विन वद्य ७।१६६२
नकल आक्टोबर १।७।१७४०

अज्ञापत्र समस्त सेना धुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री **आपाजी सोमवंसी सरलस्कर** ता मोकदमांनी मौजे **ब्रम्हानपुर प्रा** सुपे बारामती सुहूरसन इहिदे आर्बैन मया व अलफ. मौजे मजकूर पेशजीचे मुकासी[1] दूर करून हलीं सालमजकुरीं राजश्री **विश्वनाथभट वैद्य** याजकडे मुकासा दिल्हा आहे तरी तुम्हीं यासी रुजू होऊन मुकासबाब देखील निमचौथाई व सुभा मार दरोबस्त ऐवज मारनिलेकडे पावता करणें जाणिजे. छ २० रजब मोर्तबसुद

Appaji Somawanshi orders the Makadam of Barhanpur of Pargana Supe Baramati to pay Vishwanath Bhat Vaidya the Mokasa, Nim chouthai and Subha amals henceforth.

---

१ इनामदार

No. 71] श्री अश्विन व. ८।१६६२

आक्टोबर ४, १७४०

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री **गोपाळपंत लघाटे** स्वामीचे सेवेसी.

पोष्य **केसो कृष्ण सेंबेकर** कृतानेक सां। नमस्कार. विनंती उपरी येथील वर्तमान ता। आश्विन वद्य ८ आष्ठमी मु॥ लस्कर. लस्करचें कामकाज येकादों रोजा होईल. यानंतरी स्वामीस राजश्री **विस्वनाथ भट** वैद्य याजकरितां विनंति केली आहे. त्या प्रो कार्तिक अखेर रुपये ३००० तीन हजार **पुणियांत** देणें. जे विनंति करणें ती केलीच आहे, त्याप्रा देणें. मिति आश्विन वद्य ८ हे विनंति.

Keso Krishna Shembekar writes to Gopal Pant Laghate to pay Rs. 3000 to Vishwanathbhat at Poona towards the end of Kartik.

No. 72] आश्विन वद्य ९ शके १६६२

आक्टो. ३, १७४०

वैशाख १६६३

एप्रिल १७४१

खासगत रा। **बाळंभट** सु॥ इहिदे

विश्वनाथभट वैद्य

इा आा साल ता। अखेर **तोरापा ना।**

अनगळ कर्ज

खर्च रुपये

३००० अश्विन माहे.

३००० वद्य ९

१६७५ उमदी पै॥

१२५० कारजकर सखाराम पै॥

१७६ रामाजी ना। पुरंधरे पै॥

३०००

० लंग

३०००

२००० कार्तिक मास

२००० गु॥ कृष्णाजी ना। जोसी मि मार्गसीर्ष सुध १

० लंग

२०००

१०००० फाल्गून मास.

३००० सुध १ गुा **गणोबा ना** चिठी नांवें
संकरापा ना अनगळ

७००० वद्य ७ चिठी **संकरापा ना अनगळ**

१००००

३००० वैशाख मास सुध १४

१५०० **पाठक**

६२५ **संकरापा अनगळ**

८७५ **त्रिविक्रम सेट**

३०००

Private account of Vaidya brothers with money lenders i. e. capitalists of that time, whose names often occur in correspondence and accounts

———

No. 73] श्री का. शु. २ ।१६६२
आक्टो. ११।१७४०

रा. कृष्णाजीपंत साठे

जमा	रुये	खर्च	रुये
३०० कार्तिक शु. २ **बापूभट माटे**		७४६२॥ **जनार्दन तुकदेव** मार्गसीर ४	
१०० अटींचे		४००० आरकट	
२०० अरकट		३३६२॥ फुलचरी	
३००		७४६२॥ .	
३०० **सदाशिवभट ढवळीकर**		२००० **माहादेव ना दामले** आटींचे	
कार्तिक शु. १३ आरकट		मार्गसीर शु. १४	
४००० **परभू गुजर** आरकट		२३० **नारो सिवदेव** मार्गसीर वद्य २	
५०० कार्तिक वद्य ११		आरकट	
१५०० मार्गसीर शु. ११		४८०॥ **सेटी वलका** मार्गसर वद ५	
२००० मार्गसीर वद ५		२४० आरकट	
४०००		२४०॥ फुलचरी	
३०० **मोरो नारायण** मार्गसीर		४८०॥	

वद १३ आरकट

२९६ बालाजी धोंडदेव खांडेकर

१७५७७

७१५॥। सिन्नापा ना। भुरे आटीचे
मार्गसीर वद ६

१५९२। माहादेव ना। दामले दि
राजु कारजकर मि। मार्गसीर
वद ६

५९२। फुलचरी

१००० आरकट

१५९५।

खर्च रुये

१२००० माहादाजी गोविंद गु।
रास्ते मि।

१००० नाइकजी भोइटे
कार्तिक वद १०

१३०००

Krishnajipant Sathe received nearly Rs 17000 from moneyed men and paid Rs 13000 to Raste and Bhoite.

No. 71] श्री कार्तिक शु ११।१६६२
आक्टोबर २०।१७४

राजश्रियाविराजित राजमान्य **राजश्री विश्वनाथभट वैद्य** स्वामीचे सेवेशी.

पोष्य **पुंडलिक नाईक रास्ते** कृतानेक साष्टांग नमस्कार. विनंति उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे. विशेष आपण **परभुणे** याची चिठी आम्हावर केली रुपये १०००० दहाहजार आरकटी देणें. त्याजवरून त्यांणीं रविवारीं दोनप्रहरीं चिटी आणून दाखविली. त्यास सांगितलें जे, साईकालीं तुह्मी येणें अैवजाचा करार करून सांगू. त्यांणी साईकालीं यावें, ते ढाले नाहींत ह्मणोन दुसरे दिवसीं त्यांजकडे माणूस पाठविले. त्यास ते बोलिले, आमचा अैवज यावयाचा होता तो आला, आतां आह्मांस गरज नाहीं. आमचे कार्य जाहालें. पेसजी आपलें पत्र आलें होतें कीं, राजश्री **कृष्णाजी हरी साठे** यांजकडे अैवज देणें; व राजश्री

रामचंद्र पंत यांनींही सांगितले होतें कीं, त्याजकडेच देणें; त्याजवरून राजश्री **कृष्णाजी हरी साठे** यांचे दुकानीं रुपये १०००० दाहा हजार आरकटी सराफी तोडे देऊन तुमचे जमा करविले. कार्तिक सुध ११ एकादशीचे मितीनें जमा केलें. वरकड **कोराटीचा** मजकूर लिहिला होता, त्यास चिरंजीव राजश्री **बाळासही** सांगितलें आहे. आम्ही लष्करास जाऊं. प्रसंगानसार घडोन येईल. करून घेऊ वरकड वर्तमान जबानी **सखोजी माने** सांगता कळो येईल. बहुत काय लिहिणें. लोभ असो दीजे हे विनंती.

Pundalık Naık Raste wrıtes to Vıshwanathbhat that he paıd Rs. 10 thousands to Krıshnajı Harı Sathe as Prabhune dıd not turn up to reeeıve the same to whom you asked to pay.

No. 75] श्री साबान १५
कार्तिक वद्य ३।१६६२
आक्टोबर २६, १७४०

यादी सणगें नि॥ **संभाजी आंगरे**
गु॥ **धोंड ठाकूर** छ १५ शाबान कार्तिक
सुध २ सुमा इहिदे आर्बैन मया आलफ सणगें सुमार

१ तागा सकलादी लाल
१६ इलाचे दर ७॥ प्रो हिरवा पिवळा
× × × × ×
१ घार्सा[1] चौकडी हिरवा ११
१ कद आसमानी ११
१ दोरवा ६
४ मशरू
१ काळा १५
३ लाल २०
४
१ सकलाद पेशमावी[2] काली
२५

० सकलाद पश मुलतानी
१ पेसजी पैकी ता। नारंजी[३]
२६

ता। केसोबाना मि कार्तिक वद १०

५२॥ इलाचे[४] ७ दर ७॥
११ कद आसमानी १
८ मशरू लाल १
११ धासी चौकडीदार
८२॥ १
१०

० हरी बलाळ दामले
इलाचा ०
७ मोरो बलाळ दामले
दि। राणोजी मते
इलाचा १
५ दोरवा नि। गोविंद बाबाजी दि।
कुवरजी सिर्के प्रा। रु। ५
९४॥ १२

चकला

१२ किता दोरवा सफेत १ किंमत
खासा कुवरजी सिर्के हस्ते
गोविंद बाबाजी मार्गसीर्ष
वद्य १३
१३

तागे खर्च

९० मलाषा तारळेकर
तागा बनारजी १
७२॥ मलापा तारळेकर
तागा तांबडा मुलतानी पौष शु. ९
कि॥ रु. ९० पैकी वजा पौ येक
घेतली किंमत रु॥ १७॥ बाकी

८० माहाद सेट तारळेकर
तागा काळा १ येकून पो शुध ७
३८
३

श्री २

खर्च सणगें

ता। येसवंतराव पोतनीस हस्ते
शिवाजी रघुनाथ माघ सुध ४
मशरू काळा आख १५

नि॥ अंताजी विश्वनाथ घाणेकर
माल दई माघ सुध ६।१ येकून किमत

इलाचे[४] महमुद्या ३ दर ७॥ रु. प्रा
―――　　　　　　　　　　　　　　　　―――
　　　　　　　　　　　　　　　　　　४

बाकी सिलक सणगें ५ माघ सुध ६
ता।

२ मशरू
३ चकले[५]:-१ महमदी १ थोर १ ला (हान)
―
५

This is a list of clothes bought and distributed on behalf of Sambhaji Angre. This contains many names of clothes unknown at present.

---

१ कापडाचा प्रकार २ रेशमी ३ नारिंगी ४ गर्भ रेशमी ५ गर्भ सुती कापड.

No 76]　　　　श्रीशंकर　　　　१९ शाबान
कार्तिक वद्य ७।१६६२
आक्टो. ३०।१७४०

राजश्री राणोजी भोसले गोसावी यांसी

दा सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्री बाळंभट व विस्वनाथभट वैद्य आसिर्वाद. विनंति उपरी येथील क्षेम जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत गेले पाहिजे. राजश्री रघुजी भोसले सेनासाहेब- सुभा यांणीं तुमचा मामला वराड प्रांतीचा केला आहे. त्यापैकीं बाकीचे रुपये २५००० पंचवीस हजार आम्हांकडून त्यांणीं तुम्हांस देविले आहेत, हे येणेंप्रमाणें देऊं. बी।। ता।। माघ मास अखेर १२५०० हप्ता, जेष्ट मास अखेर हप्ता १२५००, येकूण पंचवीस हजार. सदरहू मुदती प्रों ज्यास देवाल त्यास देऊं, अंतर होणार नाहीं. छ १९ शाबान सुहूर सन इहिदे अर्बैन मया अलफ शके १६६२ रौद्रनाम संवत्सरे. कार्तिक वद सप्तमी बहुत काये लिहीणें. हे आशिर्वाद.

Vishvanathbhat agrees to pay to Ranoji Bhosale Rs. 25000 on behalf of Raghuji Bhosale as the remaining revenue of Berar Prant which belonged to him.

No. 77] श्री का. व. ७।१६६२
आक्टो. ३०।१७४०

वेदमूर्ति राजेश्री **बालभट** व राजेश्री **विश्वनाथभट वैद्य**
स्वामी गोसावी

विद्यार्थी **रत्नाकर विठ्ठल** नमस्कार. विनंति सुा इहिदे आर्बैन मया व अलफ राजेश्री **राणोजी बावा भोसले** याचा मामला तुह्मी व आह्मीं मिळोन गाहाण घेतला. यासी खर्चास रुा १२००० बारा हजार द्यावे. पेस्तर मामला जो करील तो त्याकडून पैका मुद्दल व व्याज उगवेल ते तुह्मी व आह्मीं पैका बा द्यावा. यैवज उगवेल तोही बराबरी निमानिम घ्यावा याप्रा सरकत केली असे. सदरहू प्रा तुह्मी व आह्मी चालावें हें लिहिलें खत सही. मामला गहाण घेऊन मामालियाची सरसनद आह्मांपासीं असे. बहुत काय लिा हे विनंति. सदरहू तुह्मी सरकतनामा लिहिलात त्या प्रमाणें कबूल असो हे सई.

Ratnakar Vithal contracts to execute the mortgage of Ranoji Bhosle's territories in partnership.

No. 78] श्री २९ साबान
तालिक कार्तिक वद्य ७।१६६२
आक्टो ३०, १७४०

राजेश्री **धोंडो कमाविसदार** दिा रा
बालभट गोसावी यांसी

दा अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्री **आपाजी सोमवंसी सरलस्कर** दंडवत सुा इहिदे आर्बैन मया आलफ **मौजे मेडद** पा सुपे हा गांव पेशजी राजश्री **बालंभट वैद्याकडे** दिल्हा होता, तो अलीकडे दूर करून त्याचा मोबदला येथें वैद्यास गाव दिला असता, तुह्मी मौजे मारास तगादा करिता ह्मणोन विदित जालें, तरी ही गोष्ट कार्याची नाहीं. मौजे मजकुरची सनदपत्र पाहिले दिल्हें असेल तें रद असे. तुह्मी याजवरी तेथें **तालुका**[1] न करणें. तो गांव सुभा ठेविला असे. मौजे मजकुराचा वसूल सुभा[2] राजश्री **खंडो** आपाजी सुभेदार घेतील. जाणिजे छ १० साबान बहुत काये लिहीणे.

Appaji Somavanshi Sarlaskar writes to Dhondo Anant Jog of Balambhat Vaidya that the Sanad of Medad granted to Balambhat is cancelled and a Sanad of other village is given instead. So he should not press the villagers of Medad to pay him the revenue which Khando Appaji Subhedar is authorised to receive.

---

१ संबंध २ कमाविस.

No 79]

+

श्री रामचंद्र

कार्तिक वद्य ७।१६६२

आक्टो. ३०, १७४०

राजश्री बाळंभट वैद्य व विश्वनाथभट वैद्य गोसावी यांसि

सेवक चिमणाजी नारायेण सचीव, नमस्कार सुा इहिदे अर्बैन मया अलफ देणें. पोत्याकडे दरमाह श्रावण मास पैकीं रुपये २००० दोन हजार देविले असेत, मारफात केसोजी जामदार, देणें. छ १९ साबान

× × समाप्त मुद्रा
लेखना चतुर्दल
वधि

Chimnaji Narayan Sachiv asks Vaidya brothers to pay Rs 2000 to Kesoji Jamadar out of the instalment of Shravan from the revenue collection of Beed

---

No 80]

श्री

मार्गसीर्ष १६६२

नोव्हें १७४०

राजश्री स्वामीच्या सरकारांतून येसवंतराव पोतनिविस

येणें रु (प) ये.

७३० बा लोक संभाजी आंगरे चिटी रघुनाथभट पटवर्धन

७५ मोहरा अकबरी ५ दर १५

८०५

२०० घर बांधावयासी देविले छ रमजान मार्गसीर्प मास सन इहिदे आर्बैन मया व आलफ

१८० यैन

२० वजा दस्तुरी

२००

१००५

जमे

२७५ पौ सुच ३ पोता पैकीं जमे,

७५ मोहरा ५ पैकीं,

१८० घराबद्दल रुपये २००, वजा दस्तुरी रु २० बाकी.

२५५

२० दस्तुरी सा २०० पैकीं

२७५

७३० चिटी नि॥ **रघोजी भोसले** सु॥ इसने छ २१ रावल.
१००५
बाकी ०

Money to be received by Yeshwantrao Potnis who paid money for different purposes on behalf of Chhatrapati, is given in this letter. Raghunatbhat Patwardhan alias Zimpre was a man of importance at the court of Raghuji Bhosale.

No. 81] श्री **मार्गशीर्ष शुद्ध ४।१६६२ मंगळवार**
नोव्हेंबर ११।१७४०

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री

बाळंभट व विश्वनाथभट वैद्य स्वामी गोसावी यांसी

पो **सिवाराम तुकदेव** व **धोंडो अनंत**, कृतानेक साष्टांग नमस्कार, विनंति उपरी येथील कुशल ता॥ मार्गशीर्ष शुद्ध चतुर्थी भोमवासर जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत गेलें पाहिजे. यानंतर राजश्री **आपाजी सोमवंशी**, सरलस्कर याणीं दोन गांव तुम्हांस मोकासा दिल्हा. त्याच्या सनदा तुम्हीं आम्हांजवळो दिल्ह्या. त्याप्रमाणें सनदा **मौजे बराणपूर पा॥** सुपें व मौजे **मेडद कर्यात** बारामती या गांवास दाखल करून, दिलभरी[1] पाटिलाची करून आमल दाखल झाला. येसें असतां त्यांणीं रा॥ **खंडोजी आपाजी अमलदार सुपे बारामती** यासी पत्र लिहिलें कीं, **मेडद** दूर केलें आहे व राजश्री धोंडोपंत व गांवास पत्रें दिल्हीं त्यांच्या नकला पाठविल्या आहेत. त्या आपण मनःपूर्वक वाचून पाहाणें व बराणपूर येथील ही सनद मनाईची येणार, येसें वर्तमान जालें. आम्ही तेथें असतां तुम्हीं आम्हांस पुसिलें कीं, सरलस्कर दोन गांव देतात ते कोणते घ्यावे? त्यावरून मौजे **देउलगांव** व मौजे **काराटी** व **मौजे जलगांव** तीन गांव सांगितले. ते तुम्ही त्यांस सांगून सनदा मागावयासी रा॥ **रामचंद्रपंत** पाठविलें. त्यांणीं त्या तिन्ही गांवांस पर्यायें लाऊन **बराणपूर** व **मेडद** करार करून सनदा दिल्ह्या. गांवास सनदा दाखल होऊन दीड दोन महिने होत आले, गांवचे अगत्य लागले. नवी मुकासी, यांचे नि पांचसात नवीं कुळें मेळवून

नागर धरिले. तुम्हांकडे गांव दोन्ही जाले. कुणबी खुशाल जाले. दोन्ही महालांत तुमचा लौकिक उत्तम जाला कीं, गांव त्याकडे होतांच नवीं कुळें लावून लावणी चांगली जाली. यैसें जालें. ते या लौकिकानें फटकल म्हणो लागले. त्यास तुम्ही राजसन्निध मिनतीनें तुम्हांस त्यांणीं गांव दिल्हे. सर्वस्वें वकिली तुमची, उभारणी तुम्ही केली, आणि त्यांणीं गांव दिल्हे त्यास सिविकायाची शाई वाळली नाहीं, तवदूर केलें. आम्हांस असें कलतें कीं, तुमची भीड सरलस्करास नाहीं, शोभार्थ गांव दिल्हे आहेत यैसें आम्हांस कळते, तरी आम्हीं सनदा आपणांजवळी घेतल्या नसत्या. कुणबियांसी दिलभरी केली नसती. नवीं कुळें मेळविलीं नसतीं. तुमचा वइमा गांवकरी यांसी सांगितला नसतां. बरें असो, होणार तें होतें अत:पर तुमची भीड सरलस्कराकडे असिली आणि तुम्हांस इरे असिली तरी जळगांव देवजी खोमणा यांजकडे आहे तो दूर करून मोबदला देऊळगाव घ्यावें.विनंती उपरी जे गांव करार करून घ्याल त्या सनदा मुकासबाब देखील निमचौथाई दरोबस्त मुकासा घेणें. त्या गांवांसी सरलस्कराकडील कमाविसदारानें रोखा न करावा, खंडणी तुम्ही करावी, यैसें सल्लुक करून घेणें. मेडद गांवीं कुलभरण तूर्त नाहीं; परंतु गांव चांगला आहे; घोडीं चारणीस ठेवावया जोगा आहे; उंटास ठाण बरें आहे. बराणपूर टाकून काराटी, जलगांव, देऊळगांव यांपैकीं येक गांव अगत्यरूप घेणें. या तीनही गांवातून दोन गाव दिल्हे तरी बराणपूर मेडद टाकणें. पहिल्यानें निलजेची सनद घेऊन आम्हांकडे पाठविली होती, ते सनद तुम्हांकडे पा१ आहे; घेणें. इरेनें काम केलें पाहिजे. येथे शर्त आम्हीं केली आहे कीं, बराणपूर-मेडद दूर केलें तरी जाजती यैवजाचे गांव वैद्य घेतील; सरलस्कर देतील; यैसें कितेक भाषण तुमच्या भरोसियावरी केले आहे. नफा तुमचा आहे, लौकिक तुमचा आहे, आगत्य असलें तरी करावें. चित्तांस न ये, तरी न करावें. उत्तर लवकर पाठविणें. बहुत काये लिहिणें, कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती.

Shivaram Tukadeo & Dhondo Anant Jog write to Balambhat & Vishwanath Bhat, describing how Appaji Somavanshi has cancelled the sanads of Barahapur & medath, when we secured the new Cultivators to till the soils If you have any influence you should try to get, in exchange, Jalgaon, Deulgaon or Karahati Any two of these should be secured

---

१ समाधान, खात्री.

No. 82]　　　　श्री　　　　छ. ५ रमजान इहिदे आर्बैन
मार्गशीर्ष शु. ६।१६६२
नोव्हें १४,१७४०

राजश्री **बिस्वनाथभट** स्वामी गोसावी
यासि.

श्रो **मदनसिंग भोसले** रामराम तुम्हांकडून रा। **पंतसचीव** यांनीं रुा ३०॥। पावण्ययेवतीस देविल. भरून पावलो. सुा इहिदे आर्बेन मया आलफ छ ५ रमजान

Reeeipt of Madansing Bhosle to Vishwanath Bhat Vaidya of Rs. 30-12 paid at the request of Pant Sachiv

---

No 83]　　　　श्री　　　　१४ रमजान
मार्ग. वद्य १, १६६२
नोव्हेंबर २३, १७४०

राजश्री **बालंभट व विश्वनाभट वैद्य**
गोसावी यासि,

सेवक **चिमणाजी नारायेण सचीव**, नमस्कार, सुाइहिदे आर्बैन मया अलफ **प्रा। बीडचे** निशेच येवजी देणे. सनवाद[1] रदकर्ज गुा। **त्रिकमसेट** रुपये २००० दोन हजर देविले असेत. प्रा। मजकूरचे मामलेदाराकडून चैत्र मासीच्या हत्फापैकीं पावते करणें छ १४ मोह रमजान × ×

लेखना चतुर्दल दुहरी चौकोनी समाप्तिमुद्रा
वधि

Pant Sachiv asks Vaidya brothers to pay Trikam Shet Rs. 2000 in payment of his old debt out of the revenue of Beed Prant.

---

१ सालवार, अनेक वर्षे थकलेले

No. 84]

+

श्री रामोजयति

१५ रमजान
मार्ग. व. २।१६६२
नोवेंबर २४,१७४०

मा। **मलहारजी कुरणे**, कुरण मौजे **वेलंग** यासि **येशवन्तराव माहादेव खासनवीस** सुा। इहिदे आर्बैन मया आलफ. राजश्री **विश्वनाथ भट वैद्य** यासि अष्टी कुरण पैकीं गवत सुमार ३००० तीन हजार देविले आसे. माणसें पा। त्यांस काढूं देणे.

+

छ. १५ रमजान मोर्तब सुद

मोर्तब
सुद

Yashwanatrao Mahadeo Khasnis orders Malharji Kurne of Velang to allow men of Vishwanathbhat to reap grass from the forest of Asti to the extent of 3000 bundles.

No 85]

मार्ग. ।१६६२
डिसेंबर १७४०

श्री करहाटेश्वर

वेदमूर्ती राजमान्य राजश्री **बाळंभट वैद्य तथा** वेदमूर्ती
विश्वनाथभट वैद्य गोसावी याशीं

आश्रित **कृष्णंभट काळे** कृतानेक नमस्कार. विनंति उपरी वेदमूर्ती **सदाशिव भट** व रा। **रामचंद्रपंत** श्रीचे उद्यापनाविशीं पाठविलेत, त्याबरोबर पत्र पाठविलेत तें पावोन बहुत समाधान जाहलें. अनुष्ठान आपण निखण केल्याप्रमाणें उत्तम यथासांग अंनशांति व दाक्षिणा उत्तम जाहाली. इटेचें काम चालीस लाविलें आहे. तेही ईश्वरी, दयेनें होईल. तुम्ही बहुत उभयतां येक चित्तीं असोन बहुत स्वामींची कृपा संपादून आशिले पाहिजे. तेथें आवघे मित्र तेथें आहेत, हें आपणास विदीतच आहे. येसें मनीं समजोन बहुत विवेकें वर्तणूक केली पाहिजे. **श्री** ची दया तुम्हांवरी आहे. म्हणून स्वामींनीं अंगिकार केला, तें यश बहुत प्रकारें संपादिलें पाहिजे. बहुत ल्याहावें तरी वो। मुखवचनी सांगतां कळो(न) येईल. लोभ असो दीजे हे आशीर्वाद. सौभाग्यवती वज्रचुडे मंडित **गंगाबाईस** आशीर्वाद, बहुत तजविजेनें वर्तणूक करीत आशिली पाहिजे, हे आशीर्वाद.

Krishnambhat Kale writes to Vaidya brothers how satisfactorily Sadashivbhat & Ramchandra pant performed the religions ceremoney for the opening of the Lawagan temple, the feeding of bramhins and giving Dakshna to them He arranged to get unfinished brickwork done He gave certain hints as to how both should secure the favour of the king Shahu.

श्री

No 86]

मार्गशीर्ष वद्य ९। १६६२
डिसेंबर १, १७४०

हिसेब राजश्री **सदाशीव गोविंद बाळ**

सुा ईहिदे आर्बैन मया आलफ जमा येणें रुपये.

२००० मिती मार्गसीर्ष वद ९ गुा **गणोबा नाा** रोद्र संवत्छरे

३५।= व्याज दरसदे रुाा २ प्रो इाा ताा पैा वद७ मुाा रोज २८ रुाा

३८॥‑ वजा बारोत्रा रुाा ३८≡ बाकी ३५।=.

२०३५।=

पैा वद ७ जमा गुाा **कृष्णाजी नाा जोसी** रुपये २०००

बाकी येणें ३५।= रु.

फाल्गुन वद्य ३ जमा दुकान खातें रुा। ३५।=

बाकी ०

An account of Sadashiv Govind Bal.

No. 87]

श्री

छ २२ रमजान
मार्ग. व. ९,१६६२
डिसेंबर १।१७४०

हिसेब दिाा राजश्री **राणोजी भो** सुहुरसन इहिदे आर्बैन मया आलफ

हप्ता माघ मास रुाा

	येनें	व्याज
प्रचितगीर गोसावी	३००	१२
विश्वनाथ भट वैद्य	२५०	०

गणोबा नाा पैठणकर छ २२ रमजान मार्गशीर्ष वद नवमी ताा माघ अखेर मुाा माहे २। व्याज दर-माहा दरसदे २ प्रों २२॥ वजा १॥।= बाकी २०॥=	५००	२०॥=
निर्मलगीर गोसावी चिटी छ १२ रमजान पोा छ २२ रमजान मार्गशीर्ष वद ९ ताा माघ अखेर मुाा माहे २। दर सदे दरमाहा रुाा २ प्रों दरमाहा ४० प्रों ९०, वजा बारोत्रा ७॥ बाकी ८२॥	२०००	८२॥
बिबाजी पालकर छ २७ शाबान	१००	०
	३१५०	११५८=
	३२६५८=	

गुाा अंताजी विस्वनाथ घाणेकर चिटी संक्रापा अनगल मि। फाा सुध १ रुाा ३१५० व्याज येणें.

हप्ता जेष्ठ मास

	यैन	व्याज
देवसेट जेधा चिटी छ २ रमजान	७५	०
रामपुरी दिा **बनसीपुरी** छ २४ रमजान	१००	०
विश्वनाथ भट वैद्य छ २४ रमजान	२५०	०
गणोबा नाा पैठणकर छ २२ रमजान मार्गसीर्ष वद नवमी देणें **गोसावी नाा**	१०००	०

अनगल श्रावण सुध १		
छ १२ रमजान चिटी पो	२०००	०
छ २२ रान निर्मलगीर		
	३४२५	०

तेरीज बा। खत अंताजी विस्वनाथ

३२६५८=	माघ मास अखेर
३४२५	जेष्ठ अखेर
६६९०८=	

This account is important as it contains new names of Gosavi's & permanent bankers who had dealings of money with Vaidya & Ranoji Bhosle.

No. 88] मार्ग. व. १०।१६६२ डिसेंबर २,१७४०

श्री कराटेश्वर

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री
बाळंभट तथा राजश्री विस्वनाथभट
दाजी वैद्य स्वामी गोसावी यासी—

सेवक राघोबा दरवे, कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति. येथील क्षेम मार्गसीर-वदी दशमी जाणून स्वकीये क्षेम लेखन आज्ञा केली पाहिजे. या नंतर बहुत दिवस जाहाले, परंतु पत्र पाठऊन सांभाळ केला नाहीं; यैसें न कीजे. सदैव पत्रीं परामर्ष करीत असिले पाहिजे. या नंतर कांहीं धंदेयामुळे प्रयोजन आहे, याजकरितां हें पत्र आपणास लिहिलें आहे. तरी सा महिनेयाचे बोलें रुपये २००० दोन हजार यांवे सा महिनेया आलीकडेस व्याजसुधा रुपये देऊं कळलें पाहिजे. या पत्राचें उत्तर आलें म्हणजे पत्र पाठवून माणूस पाठविलें जाईल. अनमान न करितां रुपये दिले पाहिजेत. जरूर समजून आपणास विनंती लिहिली आहे. बहुत काय लिहिणें कृपा लोभ करीत असिले पाहिजे, हे विनंती लक्ष्य.

Raghoba Darve, an inhabitant of Nandiwade requests, Vaidya brothers to pay him Rs. 2000 for some business.

No. 89]

मार्ग व. १२।१६६२
डिसेंबर ४।१९४०

शिक्का मोर्तब अष्टकोनी दुहेरी

॥ श्री ॥
शाहु राजप
दांभोज संवर्धि
त मनोरथ: रा
णोजी भोसल स्यै
षा मुद्रा सिं हो
रि नाशना

श्री

राजश्री **रत्नाकर विठल** ता। राजश्री **विश्वनाथभट वैद्य गोसावी** यासी.

अखंडीत लक्षुमी आलंकृत राजमान्ये स्नो। **राणोजी भोसले** दंडवत. सुरु इहिदे आर्बैन मया अलफ. राजश्री **विठोबा नाईक वाकडे** याजकडून चिरंजीव **रघोजी भोसले** यांणीं व राजश्री **कोनेरराम** यांणीं रुपये **निर्मलगीर** व **सिवरामगीर** यांसी रुपये ३३७५, तेतीससे पंचाहत्तर, देऊन त्यापासीं आमचीं खतें देविलीं आहेत. त्यांस ते रुपये तेतीससे पंच्याहात्तर, तुम्हांकडून कर्ज घेतलें आहे, याचे यैवजीं देविले आहेत. आपणाकडे खतें आणून मग रुपये देणे, आणि पावालियाचें कबज व खतें आम्हांस द्यावीं. सदरहु खतें आम्हाकडे आलीं म्हणजे याचें खत तुम्हास करून देऊं. छ २५ मांह रमजान बहुत काये लिहिणें. मोर्तब सुद

Ranoji requests Ratnakar Vithal & Vishwanathbhat to pay Nirmalgir Gosavi & Shivaramgir Gosavi Rs 3375 & get back the bonds given to them by Vithoba Vakade & Koneriam for the debt of Raghoji Bhosle.

NO. 90]

श्री कराटस्वर

पौष शुद्ध ८।१६६२
डिसेंबर १५।१७४०

बंधुवर्य सिरोमणी राज्यमान्यता राजश्री **बाळंभट** ता। राजश्री **विस्वनाथभट** वैद्य दाजी स्वामी गोसावी यासी -

सेवक **राघोबा दरवे**, कृतानेक साष्टांग नमस्कार. विनंती येथील क्षेम पौष सुध आष्टमी जाणून स्वकीये क्षेम लेखनाज्ञा केली पाहिजे. बहुत दिवस आपणा कडील कुशल वर्तमान कळत नाहीं तरी ऐसें न कीजे. सर्वदा पत्रीं सांभाळ करीत असिले पाहिजे.

यानंतर यंदा घरीं लग्नकार्य आहे, याजकरितां कापडखर्चास असावें, याजकरितां राजश्री **राघोबा ना॥ व बाळाजी थोरात** यांजवळ कापडखरीदीबद्दल रुपये देऊन कापड खरीदी करून आणावयासी सांगितलें आहे, तरी आपण चित्तावरी घेऊन मा॥रनिले दोन बैल खरीदी करील. हें, कापड खर्च न पडतां मला घाटपावेतों सुरक्षित पावें ते गोष्ट करणार आपण आहेत. कार्य आपले घरीचें आहे. तेथें बहुत लिहीणे नलगे. लग्नकार्य जाहालेवरी आपले भेटीस येतों. कळले पाहिजे. बहुत काय लिहिणें. कृपा निरंतर करीत असिलें पाहिजे. वचन दिलें आहे, त्यास अंतर न कीजे. सर्व भरवसा स्वामीचा आहे. आम्ही आपले पदरींचे आहों. हे विनंती लक्ष. दोन सिपाई आपले देऊन कोकिसरे पावेतों पाऊन दीजे. अनमान सहसा न कीजे. हे विनंती.

Raghoba Darve requests Vaidya brothers to pay money to Raghoba Naik & Balaji Thorat to buy cloth.

———

No. 91] श्रीकराटेश्वर पौष १८८२
डिसेंबर १७४०

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री **बालंभट** व राजश्री
विश्वनाथभट वैद्य स्वामी गोसावी यांसि

सेवक **राघोबा दरवे**, कृतानेक साष्टांग नमस्कार. विनंति येथील क्षेम जाणून स्वकीये क्षेम लेखनाज्ञा केली पाहिजे. या नंतर राजश्री **रामचंद्रपंता** बराबरी पत्र पाठविलें. पावलें यैसी यासी गांवचा दुसाला हिसेब गला व नकद मा॥रनिलेपासीं हिसेब घालून देणें म्हणून लिहिलें, त्यास गुदस्ताचा वसूल झाडियानिसी सरकारांत पावला. साल मजकूरचा हिसेब यावा, त्यास यंदा भात जमीन, अगदीं भात जमीन बुडाली. सनदकरी खेरीज करून भात पावणेतीन खंडी घ्यावें, त्यास पांच मणास ठाव नाहीं. यैसी यासी गांवची विले सोडसांड जालियास पेस्तरची उगवणी होईल. नाहींतर हरी माहाकाल दोन खंडीचा कुणबी तो निघोन जातो व किरकोळ कुळें पांचा मणाची आहेत. विलेजालियास राहतील. नाहींतरी जातील. यैसा पदार्थ आहे. याजकरितां याची विले करून पाठवावी. त्याप्रमाणें विले होईल, वरकड नकदी रुपये बा॥ हिसेबा प्रा॥ विले होईल त्यापैकीं येक च्यार रुपयाची विनंति आहे. त्याची यादी आहे तें चितांत आणून काय ते आज्ञा करावी. यानंतर कर्जाचा हिसेब करून

मारनिलेपासीं विले करून देणें म्हणून लिहिलें. यैसी यासी आम्ही महिन्याभरानें आपले भेटीस येतो. भेटीनंतर आज्ञा कराल त्याप्रमाणें वर्तणूक करून प्रस्तुत हुंडीपाडी न करावी. आम्हीं सर्व प्रकारें आपले पदरीं पडलों आहों. आमच्या कुटुंबाचें पोषण आपणास करावें लागेल. यंदाचा काल परस्पर आपणास कललाच असेल. सर्वांविसी रा रामचंद्रपंत विनंति करतील. त्यापासीं सविस्तर निवेदन केलें आहे. चितांत आणून कृपा करणार आपण आहेत. बहुत काये लिहिणें कृपा करी (त) असिले पाहिजे; हे विनंति लक्ष.

Raghoba Darave writes to Vaidya brothers how it is difficult to recover the dues from the cultivators of Kasari on account of famine. He expects remission.

No. 92]

+

श्री रामचंद्र

९ सवाल

पौष शु. ११।१६६२

डिसेंबर २०।१७४०

राजश्री बालंभट व विस्वनाथभट वैद्य

स्वामी गोसावी यासी.

सेवक चिमणाजी नारायेण सचीव, नमस्कार विनंती उपरी रा अंतोबा नाईक भिडे यास रद कर्जाचे यैवजी तुम्हकडून रु॥ १२०० बारासे देविले असेत; तर सदरहू बारासे रु॥ वेदमूर्ती रा सदासिवभट दिक्षित यांजकडे पा बीड येथील निशाआहे त्यापैकीं हप्ता चैत्रींपूर्णे पैकीं भारनिलेस चैत्र सुध प्रतीपदेस यैवज देणें. छ ९ सवाल सु॥ इहिदे आर्बैन मया आलफ बहुत काये लिहिणें.

पत्रा

समाप्तिमुद्रा अष्टदल चौकोनी वधिरयं

भाति

Chimnaji Narayan Sachiv asks Vaidya brothers to pay on Varshapratipada Rs. 1200 to Sadashivbhat Dixit, in payment of his debt to Antoba Naik Bhide, out of the instalment of Chaitra Paurnima, from the revenue of Paragana Beed.

No. 93] श्री १६६२
१७४०

वेदमूर्ती राजश्री **विश्वनाथ भट**

वैद्य, स्वामीचे सेवेसी.

पोष्य **दिनकर महादेव** सां नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखन करीत आसिलें पाहिजे विशेष. रा. **महादाजी नाईक निंबाळकर** यांजकडे तुमचें कर्ज येणें, त्या पैकीं मशारनिले ही राजश्री **विसाजी बलाळ जोग** यांजकडून रुा २००० दोन हजार देविले, ते त्याही **सातारीयासी** राा **सदाशिव बलाळ जोग** यांजकडून देविले आहेत; तरी **सातारीयासीं** मशारनुलेकडून घेऊन पावलियाचें उत्तर लिहून पाठवावें. बहुत काये लिहिणें. लोभ असों दीजे. हे विनंति

Dinkar Mahadeo writes to Vishwanathbhat that Mahadaji Naik Nimbalkar has arranged to pay Rs. 2000 through Visaji Ballal Jog The money should be received at Satara from Sadashiv Ballal Jog.

No. 94] श्री कराटेस्वर पौष व. ५।१६६२
डिसेंबर २६,१७४०

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री **बालंभट व विस्वनाथ भट** स्वामी
गोसावी यांसी

सेवक **राघोबा दरवे** कृतानेक साष्टांग नमस्कार. विनंती येथील क्षेम पौष वदी पंचमी जाणून स्वाकिय क्षेम लेखानाज्ञा केली पाहिजे. यानन्तर पत्र पाठविले, पावलें. सविस्तर कललें. यैशी यासी आम्ही आपणापाशीं प्रसंग केला; यांनें प्रसंगीं आमची उघडीक न करा म्हणून केला. यैशी यासी तुमच्या रुपयाची आमास बहुतसी निकड लागली आहे. ईश्वरी इच्छेनें थोडकेच दिवशीं भाग वारेल. कांहीं चिंता न करावी. सर्व प्रकारें लौकिक होये तें न करावे. गतवर्षापासून आमचा प्रसंग कसा जाला तो आपणांस कललाच असेल. तुमच्या देणेयाकरितां तीर्थरूप **हरिपंताचे** गलीं पडलों. थोडकेच दिवशीं रुपये येतील. हरएकाविसीं कृपा करावी. आम्ही तुमचे असो, हे विनंती लक्ष. वेदमूर्ती **कृष्णंभट** सांगतां कलेल. हे विनंती.

Raghoba Darve arranged to pay money to Vaidyas through his father Haripant.

No. 48

\+
श्री शंकर

२३ सफर
वै. ब. १०।१६१२
एप्रिल ४, १७४०

राजश्री प्रतापजी सोमवंशी
गोसावी यांसि.

छ अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्री बालंभट व विस्वनाथभट वैद्य आसीर्वाद. उपर सुभा आर्बैन मया आलफ. कारणें कबज लेहून दिल्हें यैसाजें, प्रां बीड आंबेड याचे बाबतीचे निशा आम्हांकडून राजश्री पंत सचीव यांजकडे तुह्मी आपणांकडून बारा हजाराची करविली होती, तो यैवज आह्मांकडेस आहे. तो तुमचा तुह्मांस देऊन आपला कागद फिराऊन घेऊं, सदरहु निशा रा चौवीस हजाराची आहे. गुा

१२००० रा सदाशिव दीक्षित
१२००० रा खुद
२४०००

येकून चौवीस हजाराचें निशापत्र तुमचे तुह्मांस देऊं व राजश्री पंत मारनिले यांची पावतीचा कबज ही तुह्मास घेऊन देऊं. हे कबज छ २३ माहे सफर हे सही.

This is a statement given by Vaidya brothers to Pratapji Somavansi for having received Rs. 12000 which were paid to Pant Sachiv to whom a surety had been given for the same.

व्यक्तिसूचि

स्थळसूचि